

Het melden van vermoedens van kindermishandeling

Ervaringen en wensen van
potentiële melders

Amsterdam, februari 1996
Van Dijk, Van Someren en Partners
Agnes van Burik
Mireille Geldorp

van dijk, van someren en partners

Van Dijk, Van Someren en Partners BV
KvK Amsterdam nummer 176.766
Van Diemenstraat 410 - 412, Amsterdam
postadres Mariottetplein 9, 1098 NW Amsterdam
tel: 020 - 625 75 37, fax: 020 - 627 47 59

Het melden van
vermoedens van
kindermishandeling

Ervaringen en wensen van
potentiële melders

Amsterdam, februari 1996
Van Dijk, Van Someren en Partners
Agnes van Burik
Mireille Geldorp

Inhoudsopgave

	pagina
1 Inleiding	1
2 Verantwoording	3
2.1 Doelstelling, begripsbepaling en onderzoeksitems	3
2.2 De gekozen benaderingswijze: mogelijkheden en beperkingen	4
2.3 Deelpopulatie privé-personen: steekproeftrekking, (non)-response en representativiteit	5
2.4 Deelpopulaties beroepsbeoefenaren en hulpverleners: steekproeftrekking, (non)-response en representativiteit	9
2.5 Conclusies ten aanzien van representativiteit	15
3 Onderzoeksresultaten publiek	17
3.1 Bekendheid en beeldvorming	17
3.2 Vermoedens en meldingen de afgelopen twee jaar	19
3.3 Redenen om niet te melden	20
3.4 Attitudes ten aanzien van het melden van kindermishandeling en de gevolgen daarvan	22
3.5 Samenvatting	23
4 Beroepsbeoefenaren: formele kenmerken, bekendheid en evaluatie meldpunten	25
4.1 Formele kenmerken van de respondenten	25
4.2 Bekendheid en beeldvorming meldpunten kindermishandeling	29
4.3 Vermoedens en meldingen de afgelopen twee jaar	30
4.4 Redenen om niet te melden	31
4.5 Ervaringen met bestaande meldpunten de afgelopen twee jaar	32
5 Professionele hulpverleners: formele kenmerken, bekendheid en evaluatie meldpunten	37
5.1 Formele kenmerken van de respondenten	37
5.2 Bekendheid en beeldvorming meldpunten kindermishandeling	40
5.3 Vermoedens en meldingen de afgelopen twee jaar	41
5.4 Redenen om niet te melden	43
5.5 Ervaringen met bestaande meldpunten de afgelopen twee jaar	43
6 Professionele werkers: inrichting en functie meldpunten	49
6.1 Beoordeling stellingen	49
6.2 Samenvatting en conclusie	60
7 Alle doelgroepen: een fictieve situatie nader bekeken	63
7.1 Inleiding	63
7.2 Bereidheid om te melden, voorkeuren en belemmeringen	63
7.3 Verwachtingen van de meldpunten	66
7.4 Conclusie	69
8 Samenvatting, conclusies en aanbevelingen	71
8.1 Opzet onderzoek	71
8.2 Publiek	71
8.3 Beroepsbeoefenaren	73
8.4 Professionele hulpverleners	75
8.5 Algemeen	78

Inhoudsopgave - vervolg

	pagina
Bijlagen	
1: Anonieme melders en anonieme meldingen	79
2: Aankondigingsbrief	85
3: Gebruikte bestanden	87
4: Regionale spreiding bij beroepsbeoefenaren en professionele hulpverleners	89

1 Inleiding

De Staatssecretarissen van VWS en Justitie hebben in de loop van 1994 de Werkgroep Meldpunt Kindermishandeling ingesteld. Deze werkgroep moet de uitvoering van de regeringsstandpunten over één herkenbaar meldpunt en over de bevoegdheden van de bureaus vertrouwensarts begeleiden en stimuleren. In maart 1995 heeft de Werkgroep een eerste interimrapportage uitgebracht. Hierin wordt een inhoudelijk en organisatorisch raamwerk geschetst voor de ontwikkeling van provinciale advies- en meldpunten kindermishandeling. In de periode medio 1995 - medio 1997 zal het geschetste kader nader worden ingevuld in vier modelprojecten. Deze experimentele advies en meldpunten zullen begin 1996 daadwerkelijk van start gaan in de provincies Drenthe en Friesland, in de regio stad Amsterdam, Amstelland en Meerlanden en in de regio Zuid Oost Noord - Brabant.

De Werkgroep heeft tevens een budget beschikbaar gesteld aan Van Dijk, Van Soomen en Partners (DSP), onderzoeksbureau te Amsterdam, voor het uitvoeren van verschillende onderzoeken die tot doel hebben de modelontwikkeling te ondersteunen en stimuleren. Er worden vier onderzoeken uitgevoerd.

- 1 Een onderzoek naar het perspectief van de potentiële doelgroep van melders.
- 2 Een onderzoek naar de bestuurlijke en organisatorische invulling van de modelprojecten.
- 3 Een onderzoek naar het primaire proces: hoe wordt het door de Werkgroep ontwikkelde functiemodel in de praktijk concreet ingevuld?
- 4 Een evaluatie-onderzoek onder cliënten (melders, kinderen en opvoeders/verzorgers waarover gemeld is) die gedurende de projectperiode feitelijke ervaring hebben opgedaan met de modelprojecten.

In mei 1996 zal een integrale tussenrapportage verschijnen van de onder 2, 3 en 4 genoemde onderzoeken. Deze onderzoeken zullen in juni 1997 worden afgerond middels een integrale eindrapportage.

De voorliggende rapportage heeft betrekking op het onder 1 genoemde perspectief-onderzoek onder potentiële melders.

De werkgroep acht het van groot belang dat bij de concrete invulling van de modelprojecten rekening gehouden wordt met de wensen en ervaringen van potentiële melders van kindermishandeling. Daarom is in het najaar 1995 een telefonische enquête gehouden onder drie typen mogelijke melders: privé-personen, beroepsbeoefenaren die via hun werk veel in contact komen met kinderen en professionele hulpverleners¹.

Middels dit onderzoek is in kaart gebracht:

- welke wensen en verwachtingen (potentiële) melders hebben van een advies en meldpunt kindermishandeling;
- welke belemmeringen zij ervaren om te melden en welke ervaringen zij hebben opgedaan met het melden van kindermishandeling.

Het perspectiefonderzoek heeft ook nog een tweede doelstelling. Het dient informatie op te leveren die als voormeting of ijkpunt kan dienen voor het onder 4

¹ Begin 1996 zal een apart onderzoek worden uitgevoerd naar het perspectief van kinderen (als potentiële melders). Hierover zal in het voorjaar van 1996 worden gerapporteerd.

genoemde evaluatieonderzoek onder cliënten (melders). In beide onderzoeken, perspectiefonderzoek en cliëntonderzoek, zullen deels dezelfde vragen worden gesteld. Door vergelijking van de resultaten van beide onderzoeken kunnen wellicht uitspraken worden gedaan over het effect van een modelproject. In de eindrapportage (juni 1997) zal hierover worden gerapporteerd.

2 Verantwoording

2.1 Doelstelling, begripsbepaling en onderzoeksitems

Doelstelling

Het perspectiefonderzoek heeft twee doelen.

- 1 Informatie achterhalen over het perspectief van de potentiële melders van kindermishandeling, met het oog op de inrichting en werkwijze van de modelprojecten.
- 2 Informatie achterhalen die als voormeting (of ijkpunt) kan dienen voor de evaluatieve nameting onder een specifiek groep cliënten (de melders).

Gezien de tweede doelstelling is als uitgangspunt voor het onderzoek geformuleerd dat er gewerkt wordt met een korte, voorgestructureerde vragenlijst die gemakkelijk opnieuw af te nemen is in het kader van een nameting.

Begripsbepaling

Onder **potentiële melders** worden al diegenen verstaan die geconfronteerd kunnen worden met de vraag of ze een vermoeden van kindermishandeling zouden moeten melden dan wel in het verleden met deze vraag geconfronteerd zijn.

De potentiële melders zijn te onderscheiden in drie subgroepen:

- privé-personen van 18 jaar en ouder;
- beroepsbeoefenaren die uit hoofde van hun functie in contact komen met kinderen;
- professionele hulpverleners.

Er is gekozen voor een brede definitie van **kindermishandeling** hetgeen aansluit bij het soort meldingen dat de huidige meldpunten in de praktijk binnen krijgen. Bij kindermishandeling kan het gaan om lichamelijke mishandeling en verwaarlozing, om seksueel misbruik en om emotionele mishandeling en verwaarlozing van kinderen, door ouders, verzorgers of andere volwassenen.

Bij het onderzoek onder privé-personen is het begrip kindermishandeling beperkt tot 'de thuissituatie'². Bij afname van de vragenlijst is het begrip 'kindermishandeling' vooraf gedefinieerd. In de vragenlijst die gebruikt is in het onderzoek onder beroepsbeoefenaren en hulpverleners is het begrip kindermishandeling als zodanig gehanteerd. In de vragenlijst die afgenomen is onder privé-personen wordt na definiëring van het begrip kindermishandeling verder gesproken van 'kinderen die thuis mishandeld of slecht behandeld worden'.

Onder **melden** verstaan we het uitspreken van een concreet vermoeden van kindermishandeling aan een ter zake deskundige externe persoon of instantie met als doel dat gerichte actie wordt ondernomen om de mishandeling te stoppen.

Het begrip **meldpunt** verwijst naar vier mogelijke instanties: het bureau vertrouwensarts (BVA), de Raad voor de Kinderbescherming (de Raad), de politie en een lokaal of regionaal samenwerkingsverband inzake kindermishandeling.

Onder het begrip '**perspectief van melders**' kunnen in principe alle factoren verstaan worden die direct of indirect van invloed zijn op de beslissing van een

2 Bij het uittesten van de vragenlijst onder privé-personen bleek dat weglating van het woord 'thuissituatie' tot een te sterke verbreding en daarmee tot een vervaging van het begrip kindermishandeling leidde.

persoon (potentiële melder) om al dan niet over te gaan tot actie in geval van een vermoeden van kindermishandeling. Deze factoren kunnen in de persoon zelf gelegen zijn (bijvoorbeeld de eigen normen en waarden over opvoeding, eigen ervaring met kindermishandeling), in de concrete (vermoede) mishandelingssituatie (bijv. de ernst van de situatie en de mate van zekerheid van het vermoeden) en in de omgeving van die persoon (sociale en beroepsmatige context). Dit laatste is met name aan de orde bij mensen die uit hoofde van hun functie te maken krijgen met een vermoeden van kindermishandeling. Binnen instellingen wordt vaak gewerkt vanuit ontwikkelde protocollen waarbij vermoedens eerst gemeld worden aan superieuren en/of aan de organisatie verbonden deskundigen zoals jeugdartsen en maatschappelijk werkers. Dit proces van interne meldingen is binnen het onderzoek niet in kaart gebracht.

De te onderzoeken perspectieffactoren zijn op grond van een aantal criteria geselecteerd. De factoren dienen een directe relatie te hebben tot de inrichting en werkwijze van de op te starten modelprojecten en:

- direct of indirect door de meldpunten te beïnvloeden zijn;
- dan wel volgens de Werkgroep (zie Raamwerk voor modelprojecten³) een nadere onderbouwing of toetsing te verdienen (dit geldt met name voor de nieuwe gedragslijnen omtrent anonimiteit en dergelijk⁴);
- dan wel van belang te zijn als ijkpunt voor de evaluatie van de modelprojecten (via de voor- en nametingsconstructie).

Onderzoeksitems

Concreet betekent dit dat de volgende perspectieffactoren zijn onderzocht.

- Bekendheid met en beeldvorming over de bestaande meldpunten.
- Ervaren drempels om te melden.
- Verwachtingen ten aanzien van de werkwijze van de bestaande meldpunten.
- Beoordeling van ervaringen met de bestaande meldpunten (werkwijze en geboekte resultaten).
- Beoordeling van de nieuwe gedragslijnen (ten aanzien van anonimiteit van de melder en recht op informatie van het gemelde gezin).
- De plaats en functie van een specifieke meldpunt kindermishandeling binnen de jeugdhulpverlening. (Alleen onderzocht onder professionele hulpverleners).

2.2 De gekozen benaderingswijze: mogelijkheden en beperkingen

De drie verschillende subgroepen zijn alle via een telefonische enquête bevraagd. De beroepsbeoefenaren en de professionele hulpverleners hebben - ofwel persoonlijk ofwel via de directie van instellingen - vooraf een schriftelijke mailing gekregen waarin de achtergrond van het onderzoek, het belang van het onderzoek en de aard van de vragen werd aangegeven (zie bijlage 2).

Er is om verschillende redenen gekozen voor een telefonische benadering.

- Een voorgestructureerde korte vragenlijst (van 30 tot 40 vragen) leent zich goed voor een telefonische enquête.
- De directe benadering bij een telefonische enquête leidt tot een hogere respons dan bijvoorbeeld een schriftelijke vragenlijst.
- Gegevensverzameling via een telefonische enquête kan in een korte tijdsperiode

3 Interimrapport Werkgroep meldpunt kindermishandeling; maart 1995.

4 Zie bijlage 1.

plaatsvinden⁵.

- De kosten zijn lager dan een face to face benadering.

Hoewel de aard van de vragenlijst goede mogelijkheden bood voor een telefonische enquête, blijft 'kindermishandeling' een zeer gevoelig thema dat gemakkelijk emoties bij mensen oproept en daardoor op het eerste gezicht wellicht niet geschikt lijkt voor een gestandaardiseerde telefonische benadering. De genoemde redenen van non-response geven echter geen bevestiging van de veronderstelling dat 'men dit onderwerp niet of minder geschikt vond voor een telefonische enquête'.

Een telefonische enquête brengt wel als beperking met zich mee dat de vragen vrij simpel moeten blijven en dat men zich van te voren nauwelijks kan voorbereiden. Het 'perspectief van de (potentiële) melder' is middels dit onderzoek dus niet genuanceerd uitgediept. Wel hebben veel mensen uit een groot aantal beroepssectoren spontaan of na een globale voorbereiding (op basis van de aankondigingsbrief) gereageerd op een aantal vragen en stellingen. Hiermee is hun perspectief globaal in kaart gebracht. Met name ten aanzien van 'de nieuwe gedragslijnen' dient te worden opgemerkt dat het hierbij om een complexe materie gaat die middels een voorgestructureerde vragenlijst slechts oppervlakkig benaderd kan worden. De onderzoeksresultaten geven vooral een kwantitatieve aanduiding van grenzen en mogelijkheden ten aanzien van anonimiteit en inzagerecht.

2.3 Deelpopulatie privé-personen: steekproeftrekking, (non)-response en representativiteit

Steekproeftrekking

De deelpopulatie privé-personen beslaat alle in Nederland woonachtige personen van 18 jaar en ouder. Uitgangspunt was dat een representatief onderzoek onder deze deelpopulatie gehouden moest worden.

Via aselechte trekking uit het zogenaamde NAWT-bestand⁶ zijn in totaal 1448 respondenten telefonisch geënquêteerd.

Daarbij is gestratificeerd naar regio. Omdat aparte uitspraken gedaan moeten kunnen worden voor de vier modelprojecten⁷ en de gegevens uit de regio's van de modelprojecten bovendien als voormeting moeten fungeren heeft oversampling in de modelgebieden⁸ plaatsgevonden. Concreet betekent dit dat in de modelgebieden twee keer zoveel respondenten zijn ondervraagd als in de overige gebieden in Nederland. De gevolgen daarvan voor de representativiteit worden hieronder beschreven.

Non-response en representativiteit

Voor de realisatie van de 1448 telefonische interviews hebben 3051 benaderingen plaats gevonden. In tabel 2.1 wordt de respons weergegeven op het telefonische onderzoek onder privépersonen.

5 De onderzoeksresultaten dienden beschikbaar te zijn voordat de modelprojecten daadwerkelijk van start gaan, dat wil zeggen voor 1 januari 1996.

6 Naam, adres, woonplaats en telefoonnummer. Er werden geen mensen gebeld met een geheim telefoonnummer.

7 De onderzoeksresultaten per modelproject zijn onderling vergeleken. Deze rapportage is alleen bedoeld voor de modelprojecten.

8 Zie voor een aanduiding van de modelgebieden tabel 2.3.

Tabel 2.1: Respons

	abs.	%
Geslaagd gesprek	1448	47
Weigering	1067	35
Gesprek afgebroken	13	0
Geen gehoor/ antwoordapparaat	163	5
Telefoonnummer afgesloten/ onjuist/ geheim	121	4
In gesprek/ afspraak met respondent / zeer moeilijk bereikbaar	22	1
Taalproblemen	18	1
Verhuisd/ dubbel in bestand	7	0
Anders	192	7
Totaal	3051	100

Zoals uit de tabel is op te maken heeft 47% van de benaderingen geleid tot een geslaagd gesprek. Een derde van de benaderingen leidde tot weigeringen of tot interviews die voortijdig werden afgebroken. Om na te gaan in hoeverre de weigeringen te maken hebben met het onderwerp in kwestie, is aan de respondenten gevraagd wat de reden was om niet aan het gesprek deel te nemen. In tabel 2.2 staat vermeld welke redenen door de respondenten werden aangegeven.

Tabel 2.2: Reden weigering

	abs.	%
Geen tijd/ zin	504	47
Geen specifieke reden gegeven	112	10
Persoonlijke redenen	61	6
Tegen telefonische enquêtes	49	5
Hoorn wordt erop gegooid/ agressieve weigering	40	4
Tegen deze enquête	24	2
Taboe-onderwerp	24	2
Iemand anders weigert voor respondent	6	1
Andere redenen	247	23
Totaal	1067	100

In meer dan de helft van de weigeringen blijkt de respondent geen tijd of geen zin te hebben om deel te nemen aan de telefonische enquête of wordt er geen specifieke reden gegeven voor de weigering. Bij twee derde van de weigeringen lijken er algemeen geldende redenen aan de orde te zijn. Een klein deel van de respondenten lijkt echter te weigeren om een meer specifieke reden. Zo geeft 2% van de respondenten expliciet aan tegen de enquête te zijn en is bij 2% het

onderwerp taboe. Nog eens 6% geeft aan niet mee te willen werken aan het onderzoek om persoonlijke redenen. Alhoewel deze persoonlijke redenen van diverse aard kunnen zijn, zouden er een aantal te maken kunnen hebben met het onderwerp kindermishandeling. Vooralsnog kan worden vastgesteld dat 4% tot maximaal 10% van de weigeringen selectieve non-respons betreft.

Representativiteit

Alhoewel voor selectieve non-respons niet gecorrigeerd kan worden - we weten immers niet welke mensen niet willen deelnemen aan het onderzoek vanwege de aard ervan -, is getracht de representativiteit van de steekproef zoveel mogelijk te vergroten. Daarbij is nagegaan in welke mate het bestand van 1448 respondenten op een aantal betekenisvol geachte kenmerken overeenkomt met de populatie⁹. Verondersteld wordt dat sekse, leeftijd, het al dan niet hebben of verzorgen van kinderen en de mate van verstedelijking mogelijkserwijs van belang zijn (zie hiervoor onder andere Langeland e.a., 1990¹⁰). Eerst wordt ingegaan op de verdeling van de respondenten over het land en het gevolg van de oversampling van de modelgebieden. Een en ander wordt weergegeven in tabel 2.3.

Tabel 2.3: Indeling in gebieden en beoogde/gerealiseerde steekproefaantallen (privé-personen)

	Beoogd	Steekproef		Populatie	
		Gerealiseerd	%		%
Modelgebied					
Amsterdam regio	200	201	14		7
Friesland	200	213	15		4
Drenthe	200	204	14		3
Zuid-Oost N-Brabant	200	208	14		15
Niet-modelgebied					
Groningen/Overijssel	100	113	8		10
Gelderland/Utrecht/Flevoland	100	103	7		21
Noord en Zuid Holland (minus 3 grote steden)	100	100	7		19
Zeeland/rest N.Brabant/Limburg	100	106	7		10 ¹¹
Rotterdam	100	100	7		7
Den Haag	100	100	7		5
Totaal	1400	1448	100		101 ¹²

9 De populatieverdeling over de diverse variabelen is gebaseerd op CBS-gegevens van 1994.

10 Dit betreft het NCGV-rapport: 'Kindermishandeling: van signaal naar hulp 1'. Op basis van een literatuurstudie wordt geconcludeerd dat de variabelen sekse, leeftijd, opleidingsniveau (bij het algemene publiek) en het zelf al dan niet jeugdervaringen hebben met kindermishandeling en het zelf al dan niet kinderen hebben, van invloed zijn op het signaleren en melden van kindermishandeling.

11 De populatiegegevens betreffen alleen Zeeland en Limburg, die van Noord-Brabant zijn als geheel opgenomen in de populatiegegevens van het modelgebied Zuid-Oost-Noord Brabant.

12 Dat het totaal niet optelt tot 100%, is het gevolg van afronding.

De oversampling van de modelgebieden leidt tot een oververtegenwoordiging van respondenten in de noordelijke provincies en in Amsterdam en tot een ondervertegenwoordiging in midden-Nederland en in de Randstad minus Den-Haag en Rotterdam. De invloed ervan op de steekproefverdeling over de variabele verstedelijking komt aan de orde in tabel 2.4.

Tabel 2.4: Verstedelijking

	S	P
< 10.000	11	10
10.000-20.000	15	20
20.000-50.000	22	26
50.000-100.000	15	17
> 100.000	36	27
Totaal	99	100

Terwijl de kleine gemeenten in de steekproef goed zijn vertegenwoordigd, zien we dat de oversampling het effect te weeg brengt dat respondenten uit gemeenten met meer dan 100.000 inwoners worden oververtegenwoordigd, ten koste van inwoners van gemeenten uit de middelste drie categorieën. De verschillen blijven echter beperkt (minder dan 10%).

In tabel 2.5 wordt aangegeven wat de verdeling is van de populatie (P) en de steekproef (S) over de kenmerken sekse en leeftijd, gecombineerd¹³.

Tabel 2.5: Sekse en leeftijd (in %)

	mannen		vrouwen		totaal	
	S	P	S	P	S	P
20-44 jaar	23	27	35	26	59	53
45-64 jaar	11	15	18	15	29	30
65 jaar en ouder	5	7	8	10	12	17
Totaal	39	49	61	51	100	100

In de steekproef zijn met name vrouwen in de leeftijdscategorie van 20-44 jaar oververtegenwoordigd hetgeen samengaat van een ondervertegenwoordiging van oudere vrouwen, maar vooral van mannen. De verdeling over de variabele ouderschap wordt getoond in tabel 2.6.

13 Om te kunnen vergelijken met de categorie-indeling van de CBS-gegevens werden de 18- en 19-jarigen (2%) uit de steekproef verwijderd, waarna 1424 respondenten resteerden.

Tabel 2.6: Ouderschap / verzorging van kinderen (in %)

	S	P
Ja	65	70
Nee	35	30
Totaal	100	100

De respondenten met kinderen blijken in de steekproef enigszins ondervertegenwoordigd te zijn ten opzichte van de 'kinderlozen'¹⁴.

We hebben om inhoudelijke redenen gekozen voor weging op basis van de variabelen leeftijd en sekse. Uit de vergelijking van de resultaten tussen de modelgebieden blijkt namelijk dat de invloed van de variabelen verstedelijking/regio beperkt is¹⁵. De weging blijkt geen schadelijke gevolgen te hebben voor de steekproefverdeling over de overige variabelen.

2.4 Deelpopulaties beroepsbeoefenaren en hulpverleners: steekproeftrekking, (non)-response en representativiteit

Omschrijving deelpopulaties en steekproefsamenstelling

Onder **beroepsbeoefenaren** worden al diegenen verstaan die uit hoofde van hun beroep directe (en meestal regelmatige) contacten onderhouden met het kind en/of het gezin en die derhalve vormen van kindermishandeling zouden kunnen signaleren.

De deelpopulatie **hulpverleners** bestaat uit professionele hulpverleners werkzaam in de (jeugd)gezondheidszorg, de geestelijke gezondheidszorg en de jeugdhulpverlening die uit hoofde van hun functie geacht worden zelf hulp te kunnen verlenen bij (een vermoeden van) kindermishandeling.

Bij beide deelpopulaties doet zich het probleem voor dat de samenstelling van de deelpopulatie niet bekend is. Dit wordt veroorzaakt door het feit dat het aantal relevante functionarissen werkzaam binnen de verschillende beroepssectoren (zoals bijvoorbeeld peuterspeelzalen en sociaal cultureel werk) waaruit een deelpopulatie is opgebouwd, maar zeer ten dele valt te achterhalen. Er kon daarom geen representatief onderzoek worden uitgevoerd onder de deelpopulaties als geheel; verder kunnen alleen uitspraken worden gedaan voor de afzonderlijke beroepssectoren en niet voor de totale groep beroepsbeoefenaren dan wel professionele hulpverleners.

Op basis van gesprekken met sleutelfiguren en op basis van registratiegegevens van het LSBVK¹⁶ is bepaald welke beroepssectoren benaderd dienden te worden en welke beoogde steekproefaantallen dienden te worden gerealiseerd (zie tabel 2.7).

14 De definitie van ouderschap in de CBS-gegevens heeft overigens betrekking op civielrechtelijk ouderschap. In de enquête is alleen gevraagd of respondenten zelf ouder of verzorger zijn van één of meerdere kinderen.

15 De weging leidt ertoe dat de steekproefverdeling over deze twee variabelen identiek wordt aan die van de populatie. Een neveneffect is dat de steekproef door de weging wordt teruggebracht tot 1422 respondenten.

16 Landelijke Stichting Buro Vertrouwensarts Kindermishandeling.

Bij het samenstellen van de steekproefaantallen is Nederland op dezelfde manier ingedeeld als bij het onderzoek onder privé-personen (zie tabel 2.3). Om de eerder genoemde redenen heeft ook nu in de modelgebieden een oversampling plaats gevonden.

Tabel 2.7: Beoogde steekproefaantallen beroepsbeoefenaren en professionele hulpverleners

	Beoogde aantallen		totaal
	modelgebieden (n=4)	niet-modelgebieden (n=6)	
Beroepsbeoefenaren			
Peuterspeelzalen	4 x 15	6 x 10	120
Kinderdagverblijven	4 x 15	6 x 10	120
Basisonderwijs	4 x 25	6 x 10	160
Speciaal onderwijs	4 x 15	6 x 10	120
Voortgezet onderwijs	4 x 15	6 x 5	90
Huisartsen	4 x 25	6 x 15	190
Consultatiebureau-artsen	4 x 15	6 x 10	120
Sociaal Cultureel werk	4 x 10	6 x 5	70
Politie	4 x 10	6 x 5	70
Totaal	560	480	1.040
Professionele hulpverlening			
Jeugdartsen	4 x 25	6 x 15	190
MKD's/Boddaertcentra	4 x 20	6 x 10	140
RIAGG	4 x 15	6 x 10	120
Amb. Jeugdhulpverlening	4 x 20	6 x 15	170
Resident. jeugdhulpverlening	4 x 20	6 x 10	140
(Gezins) voogdij-instel.	4 x 15	6 x 10	120
AMW	4 x 20	6 x 10	140
Ambulante FIOM	4 x 5	6 x 5	50
Totaal	560	510	1.070

Ten aanzien van de selectie van benaderde beroepssectoren dienen de volgende beperkingen te worden aangegeven.

- De (kinder)ziekenhuizen en de kinder- en jeugdpsychiatrie zijn ten onrechte buiten het onderzoek gebleven.
- Ook de sector 'pleegzorg' is niet benaderd. Omdat de ambulante jeugdhulpverlening wel benaderd is, is 'kindermishandeling door pleegouders' echter wel meegenomen in het onderzoek.
- De jeugdartsen zijn ten onrechte onder de professionele hulpverleners geplaatst. In hoofdstuk 6 (Positie meldpunt binnen de jeugdhulpverlening) blijkt dan ook dat de jeugdartsen zich onderscheiden ten opzichte van de andere professionele hulpverleners; jeugdartsen zien voor zichzelf veel minder vaak een actieve rol weggelegd bij het bespreekbaar maken van vermoedens van kindermishandeling dan de overige professionele hulpverleners¹⁷.

17 Feitelijk zouden de jeugdartsen alsnog onder de beroepsbeoefenaren geplaatst moeten worden. Wegens de enorme hoeveelheid (reken)werk die deze verandering teweeg zou brengen is deze correctie niet uitgevoerd. Feitelijk zijn alleen de resultaten van het laatste deel van hoofdstuk 6 (Positie meldpunt binnen jeugdhulpverlening) hierdoor enigszins vertekend.

Het veldwerk

Uitgangspunt van het onderzoek was dat personen benaderd dienden te worden en niet de instelling als geheel. Met andere woorden we zijn geïnteresseerd in meningen en ervaringen van personen en niet zozeer in de standpunten van een instelling, een hoofdkantoor of een koepelorganisatie.

Wanneer alleen een naam en telefoonnummer van een instelling/ organisatie bekend was, is gekozen voor een selectieve benadering dat wil zeggen dat gevraagd zou worden naar diegene binnen een organisatie die het meest te maken krijgt met vermoedens van kindermishandeling. Om praktische redenen (slechte bereikbaarheid van uitvoerende werkers) is binnen het onderwijsveld volstaan met een enquête onder de directeur van een school wanneer de betreffende leerkracht/docent niet bereikbaar was.

De steekproeftrekking en de afname van de telefonische enquête is uitgevoerd door Research voor Beleid, een onderzoeksbureau te Leiden. De materiaalverzameling vond plaats tussen half september en eind oktober 1995.

Voor het achterhalen van persoonsgegevens van functionarissen dan wel adressen van instellingen uit de 17 onderscheiden beroepssectoren, is gebruik gemaakt van diverse bronnen.

- Een aantal bestanden was bij Research voor Beleid reeds aanwezig (huisartsen, onderwijsinstellingen en kinderopvanginstellingen);
- Research voor Beleid heeft bestanden van 16 verschillende beroepsgroepen of typen instellingen (onder andere RIAGG's, M.K.D.'s en Kruiswerk) aangeschaft bij Uitgeverij SWP (zie voor een volledig overzicht bijlage 2).
- Omdat deze bestanden - ondanks het feit dat de uitgeverij dit wel verzekerd had - niet actueel bleken te zijn, is aanvullend een aantal gidsen geraadpleegd (Gids Geestelijke Gezondheidszorg, Gids voor Zorg en Welzijn en Gids voor Maatschappelijk werk); gegevens uit deze gidsen zijn toegevoegd aan de bestanden.
- Tenslotte is telefonisch contact gezocht met een aantal koepelorganisaties (NVAGG, LVT) voor aanvullende adressen met name voor de modelregio's.

Na deze exercitie waren voor de meeste beroepssectoren minimaal evenveel namen/adressen beschikbaar als het aantal te realiseren geslaagde gesprekken. Alleen voor het onderwijs, de huisartsen de peuterspeelzalen en de kinderdagverblijven was de situatie ideaal, dat wil zeggen dat er ongeveer 2,5 keer meer namen/ adressen aanwezig waren als te realiseren geslaagde gesprekken¹⁸.

Op basis van het aangelegde totaal-bestand is de schriftelijke vooraankondiging verstuurd naar in totaal 4300 instellingen/ personen.

Aangezien voor het merendeel van de beroepssectoren onvoldoende namen/ adressen beschikbaar waren (gegeven de verwachte non-response en de verwachte bestandsvervuiling), is besloten om standaard de vraag te stellen of er binnen de betreffende organisatie ook andere respondenten over het onderwerp geïnterviewd konden worden. Oorspronkelijk was het idee om steeds één andere naam te vragen. In de praktijk bleek deze benadering niet te werken (men verwees naar elkaar terug hetgeen niet kon worden gecontroleerd door de enquêteur). Besloten is, na één week enquêteren, om aan de (eerste) hoofdrespondent de namen van meerder respondenten te vragen.

18 Dit is een ideale situatie gegeven de te verwachten gemiddelde respons van 50% en een zekere mate van bestandsvervuiling.

In een aantal gevallen heeft dit geleid tot irritatie bij de betreffende respondent. In een aantal andere gevallen (met name bij het kruiswerk, de RIAGG's, de GG & GD'en en de jeugdhulpverlening) hebben organisaties besloten om per instelling één woordvoerder aan te wijzen die namens de organisatie de enquêtevragen heeft beantwoord. Dit verklaart de lage responsepercentages in een aantal beroepssectoren. Vooral bij de jeugdhulpverlening gaat het vaak om grote, multifunctionele gefuseerde instellingen. Geregeld hebben bijkantoren bijv. van het Maatschappelijk Werk, gevestigd in een aantal kleine plaatsen, alle verwezen naar het 'hoofdkantoor'. Klaarblijkelijk zijn we er niet altijd in geslaagd om het 'subjectieve' karakter van de enquête duidelijk te maken.

Op basis van de beschikbare bestanden, de kenmerken van de beroepssectoren en de reacties uit het veld, zijn feitelijk de volgende 'typen' respondenten geënquêteerd.

- 1 Functionarissen die in de praktijk het meest te maken krijgen met kindermishandeling.
- 2 Functionarissen wier naam was doorgegeven door de eerstgenoemde categorie (de hoofdrespondenten).
- 3 Functionarissen die op naam waren opgenomen in de bestanden van Research voor Beleid¹⁹ (zie ook bijlage 3).
- 4 Functionarissen die als woordvoerder optraden/waren aangewezen door de instelling (op het moment dat een instelling slechts één (extra) keer wilde meedoen aan de enquête).
- 5 Directeuren van onderwijsinstellingen.

In tabel 2.8 zijn de gerealiseerde aantallen per beroepssector weergegeven.

Tabel 2.8: Aantal respondenten per beroepssector

Beroepssector	modelgebieden (n=4)			niet-modelgebieden (n=6)			totaal		
	beoogd		gehaald	beoogd		gehaald	beoogd		gehaald
	abs.	abs.		abs.	abs.		abs.	abs.	%
Beroepsbeoefenaren									
Peuterspeelzalen	60	51	85	60	53	88	120	104	87
Kinderdagverblijven	60	62	100	60	60	100	120	122	100
Basisonderwijs	100	111	111	60	61	100	160	172	107
Speciaal onderwijs	60	61	100	60	60	100	120	121	100
Voortgezet onderwijs	60	60	100	30	29	97	90	89	89
Huisartsen	100	74	74	90	61	68	190	135	71
Consultatiebureau-artsen	60	2	3	60	25	42	120	27	22
Sociaal-cultureel werk	40	39	98	30	30	100	70	69	99
Politie	40	27	67	30	30	100	70	57	81
Totaal	580	487	81	480	409	85	1060	896	84

¹⁹ Aangezien de meeste bestanden op naam aangekocht waren bij Uitgeverij SWP (Sociaal Wetenschappelijke Publicaties) ging het vaak om mensen die geabonneerd waren op een tijdschrift dan wel een bepaald congres hadden gevolgd.

Beroepssector	modelgebieden (n=4)			niet-modelgebieden (n=6)			totaal		
	beoogd		gehaald	beoogd		gehaald	beoogd		gehaald
	abs.	abs.		abs.	abs.		abs.	abs.	%
Hulpverleners									
Jeugdartsen	100	80	80	90	80	89	190	160	87
MKD's/Boddaertcentra	80	28	35	60	46	77	140	74	53
RIAGG's	60	19	32	60	50	83	120	69	57
Ambul. jeugdhulpverlening	80	53	66	90	70	78	170	123	72
Resid. jeugdhulpverlening	80	59	73	60	58	97	140	117	84
(Gezins) voogdij-instelling	60	31	52	60	27	45	120	58	48
AMW-jeugd	80	69	86	60	55	92	140	124	86
Ambulante FIOM	20	1	5	30	10	33	50	11	22
Totaal	560	340	61	510	396	78	1070	736	69

Tabel 2.8 laat zien dat de beoogde aantallen niet altijd gerealiseerd zijn. Dit speelt met name bij die sectoren waar het aantal te benaderen instellingen of organisaties beperkt is. Wanneer het niet lukt om bij zo'n organisatie **binnen** te komen dan konden er in het gunstigste geval hoogstens twee enquêtes worden afgenomen (namelijk met de aangeschreven respondent en de aangewezen persoon die de hele instelling vertegenwoordigde).

Twee sectoren zijn om deze reden zonder meer slecht vertegenwoordigd, te weten de ambulante FIOM en de consultatiebureau-artsen. Drie sectoren zijn matig vertegenwoordigd: de gezinsvoogdij-instellingen, de MKD's/Boddaertcentra en de RIAGG's. Omdat het totale aantal geënquêteerde FIOM-functionarissen en consultatiebureau-artsen minder is dan 30, wordt over deze beide groepen niet apart gerapporteerd. De resultaten van deze twee sectoren zijn wel meegenomen in de 'totaal-resultaten'.

Analyse non-response

Voordat het in tabel 2.9 weergegeven aantal geslaagde gesprekken werd gerealiseerd, is een groot aantal benaderingen uitgevoerd. Onderstaand wordt een analyse gegeven voor de beroepsbeoefenaren en voor de professionele hulpverleners.

Tabel 2.9: (Non-)responsgegevens

	beroepsbeoefenaren		hulpverleners	
	abs.	%	abs.	%
Geslaagd gesprek	907	41	725	33
Pogingen al dan niet met resultaat				
Geen gehoor/antwoordapparaat	277	12	186	8
In gesprek	31	1	22	1
Afspraak gemaakt/blijven proberen	141	6	85	4
Tijdens onderzoek afwezig	50	2	69	3
Weigering	266	12	118	5
Telefoonnummer onjuist / afgesloten / geheim	114	5	91	4
Verhuisd/zeer moeilijk bereikbaar	3	-	25	1
Overige				
Bleek dubbel in bestand te zitten	57	2	384	17
Gesprek was niet meer nodig ²⁰	333	15	192	8
Gesprek afgebroken	1	-	4	-
Anders	82	4	344 ²¹	15
Totaal	2.262	100	2.245	100

Uit de tabel valt op te maken dat 41 % van de benaderingen bij de beroepsbeoefenaren en 33 % van de benaderingen bij de hulpverleners tot een geslaagd gesprek leidden. De niet-geslaagde pogingen bleken meestal een technische/organisatorische oorzaak te hebben. Met name bij de hulpverleners bleken veel namen/instellingen dubbel in het bestand te zitten. Slechts een beperkt deel van de mensen die benaderd zijn heeft direct geweigerd (beroepsbeoefenaren 12 % en hulpverleners 5 %). Meestal werd daarbij als reden gegeven dat men 'geen tijd had'. De categorie 'anders' blijkt ook veel antwoorden te bevatten die resulteerden in een weigering. Daarbij gaat het met name om mensen die vinden dat hun instelling niet tot de doelgroep van dit onderzoek behoort, dan wel niet bereid zijn om mee te doen aan nog een/nog meer enquêtes binnen de eigen instelling. Feitelijk ligt het percentage 'weigeringen' dus op circa 16 % (beroepsbeoefenaren) en circa 20 % (hulpverleners).

20 Het beoogde aantal gesprekken was bereikt.

21 De categorie 'anders' bevat met name de volgende twee antwoorden: 'wil niet meedoen aan meer dan één interview'; 'vindt dat men niet tot de doelgroep behoort'.

2.5 Conclusies ten aanzien van representativiteit

Privé-personen

De 4% tot 10% selectieve non-respons zou in het ernstigste geval kunnen leiden tot een vertekening in de onderzoeksresultaten. Of dit daadwerkelijk het geval is en in welke mate valt echter niet te achterhalen. Over het geheel genomen kan er echter vanuit worden gegaan dat de onderzoeksresultaten vrij goed weergeven hoe er door de Nederlandse bevolking gedacht wordt over het melden van kindermishandeling. Maar ook de cijfermatige gegevens, die betrekking hebben op het aantal vermoedens van kindermishandeling en het aantal meldingen van kindermishandeling, vormen een vrij betrouwbare afspiegeling van het aantal vermoedens en het aantal meldingen van kindermishandeling onder de Nederlandse bevolking. Wel moet daarbij rekening worden gehouden met het feit dat bepaalde regio's in Nederland binnen het onderzoek zijn oververtegenwoordigd en andere zijn ondervertegenwoordigd. Het effect van deze ongelijke vertegenwoordiging blijkt echter beperkt te zijn, hetgeen blijkt uit de vergelijking van onderzoeksresultaten tussen de modelprojecten.

Professionele werkers

Het onderzoek onder beroepsbeoefenaren en professionele hulpverleners mag niet zonder meer als representatief worden beschouwd voor een totale beroepssector. Omdat vaak met 'sleutelfiguren' binnen een organisatie is gesproken zijn met name de cijfermatige gegevens die betrekking hebben op het aantal vermoedens van kindermishandeling en het aantal meldingen van kindermishandeling geen juiste afspiegeling van 'alle werkers binnen een beroepssector'. In werkelijkheid zullen deze percentages voor een aantal beroepssectoren waarschijnlijk lager liggen²². Het onderzoek geeft naar onze mening wel goed weer hoe er in een groot aantal beroepssectoren gedacht wordt over het melden van kindermishandeling door drie groepen functionarissen (specifieke aandachtfunctionarissen, directeuren en uitvoerend werkers).

Men dient hierbij wel te bedenken dat de responspercentages binnen een aantal sectoren matig waren, met name bij de professionele hulpverleners. Wellicht zijn de onderzoeksgegevens van (gezins)voogdij-instellingen, de MKD's/Boddaercentra en de RIAGG's daarom niet representatief voor de betreffende gehele sector. Verder zijn sommige gebieden in Nederland binnen het onderzoek oververtegenwoordigd en andere ondervertegenwoordigd (zie ook bijlage 4). De oversampling en de gebiedsindeling heeft tot consequentie gehad dat er naar verhouding meer mensen werkzaam in de noordelijke provincies en in de grote steden zijn geënquêteerd en minder mensen die werkzaam zijn in midden-Nederland (Gelderland, Utrecht en Flevoland).

Wat het effect geweest is van het feit dat een aantal (hulpverlenings)instellingen een instellingsstandpunt hebben weergegeven terwijl anderen 'spontaan' gereageerd hebben valt moeilijk te zeggen. Het is wel zo dat men zich alleen op basis van de summier informatie in de aankondigingsbrief kon voorbereiden op de enquête.

22 Met dit onderzoek werd ook niet beoogd om het aantal vermoedens en het aantal meldingen van kindermishandeling in kaart te brengen.

3 Onderzoeksresultaten publiek²³

3.1 Bekendheid en beeldvorming

De gegevens in dit hoofdstuk hebben betrekking op 1422 respondenten. Ter inleiding werd aan de respondenten verteld dat het onderzoek betrekking zou hebben op mogelijke handelwijzen bij vermoedens van kindermishandeling en op de te prefereren functie(s) van een meldpunt. Voorts werd expliciet meegedeeld dat voor het onderzoek niet zou worden ingegaan op eventuele eigen jeugdervaringen van de respondent.

Het blijkt dat 23% van de onderzoeksgroep ooit wel eens het idee heeft gehad dat een bepaald kind thuis werd mishandeld of slecht behandeld. Ruim drie kwart van alle respondenten, namelijk 77%, geeft aan op de hoogte te zijn van het bestaan van instanties of deskundigen waar men zich, bij vermoedens van mishandeling, toe kan wenden. Wanneer gevraagd wordt om een dergelijke instantie bij naam te noemen, blijkt drie kwart van alle respondenten daartoe inderdaad in staat. In tabel 3.1 wordt weergegeven om welke instanties en deskundigen het dan gaat.

Tabel 3.1: Deskundigen en instanties genoemd door respondenten (n=1422)*

	abs.	%
Artsen (algemeen)	58	4
Huisartsen	545	38
Jeugdartsen	29	2
Consultatiebureau-artsen	13	1
Bureau Vertrouwensartsen	312	22
School/onderwijzer	125	9
Raad voor de Kinderbescherming	188	13
Politie	439	31
Justitie/Openbaar Ministerie/rechter	10	1
Samenwerkingsverband kindermishandeling/seksueel geweld/incest (consultatie) teams	15	1
(Jeugd)hulpverlening (Riagg, JAC, JIP)	390	27
Hulpverlening (Blijf van mijn Lijfhuis, GGD, Fiom, maatschappelijk werk)	95	7
Kindertelefoon	172	12
Pastoor/dominee/predikant	19	1
Ziekenhuis	18	1
Anders	52	4
Geen instantie genoemd	364	26

* De antwoorden zijn gepercenteerd op het totaal aantal respondenten. Er kon meer dan één antwoord worden gegeven.

23 Ter informatie: bijna de helft van alle meldingen die binnenkomen bij het BVA zijn afkomstig uit de sociale omgeving van het kind.

De respondenten die bekend zijn met instanties waar zij terecht kunnen bij vermoedens van kindermishandeling, noemen er gemiddeld ruim 2. De huisarts, de politie en de jeugdhulpverlening worden het meest frequent genoemd. De BVA's komen op de vierde plaats en worden door bijna een kwart van de respondenten genoemd. Overige, regelmatig genoemde, opties zijn school of onderwijzer van het kind, de Raad en de Kindertelefoon. Jeugdartsen, consultatiebureau-artsen, justitie, het ziekenhuis of samenwerkingsverbanden kindermishandeling/seksueel geweld zijn instanties die nauwelijks worden geopperd.

Om de bekendheid van de huidige BVA's na te gaan, is aan de respondenten die weleens gehoord hebben van het BVA gevraagd enkele taken te noemen waarmee de Bureaus zich bezig houden. In totaal kregen 320 respondenten deze vraag voorgelegd. In tabel 3.2 wordt weergegeven welke taken door hen aan de BVA's worden toebedeeld.

Tabel 3.2: Taken BVA's (n=320)

	abs.	%
Registratie meldingen	99	31
Advisering/consultatie	35	11
Verificatie van vermoeden	96	30
Zorgdragen voor hulpverlening	80	25
Inschakelen Raad	15	5
Hulpverlening ²⁴	22	7
Anders	39	12
Weet niet	102	32

Van de respondenten in kwestie antwoordt een derde niet te weten wat de taken zijn van de BVA's. Van degenen die dat wel weten, is drie kwart in staat twee taken te noemen en één kwart één taak. De registratie van meldingen, het verifiëren van een vermoeden en het zorgdragen voor hulpverlening worden hierbij het vaakst genoemd.

Slechts een kleine 40% van de groep respondenten die op de hoogte is van het bestaan van BVA's heeft een mening over de wijze waarop de Bureaus hun taken uitvoeren. De wijze waarop de respondenten, die een mening geven over BVA's, deze bureaus beoordelen, is weergegeven in tabel 3.3.

²⁴ Het zelf hulpverlenen behoort overigens niet (meer) tot de taken van het BVA. In de praktijk gebeurt het nog wel binnen enkele BVA's.

Tabel 3.3: Beoordeling BVA's

	abs.	%
Goed	101	81
Matig	18	14
Slecht	6	5
Totaal	125	100

Dit oordeel blijkt overwegend positief te zijn. Slechts 5% beoordeelt het werk van de BVA's uitgesproken negatief. Het oordeel dat respondenten hebben over de BVA's is bij meer dan de helft (51%) gebaseerd op informatie uit de media.

3.2 Vermoedens en meldingen de afgelopen twee jaar

Van de gehele onderzoeksgroep heeft 8% gedurende de afgelopen twee jaar in de privésfeer en/of de werksfeer wel eens één of meerdere vermoedens gehad dat een kind slecht werd behandeld of werd mishandeld. Bij 5% van alle respondenten (dat zijn 73 respondenten) speelde zich dit af in de privésfeer. In tabel 3.4 wordt aangegeven hoe vaak men gedurende de afgelopen 2 jaar vermoedens heeft gehad.

Tabel 3.4: Aantal vermoedens de afgelopen twee jaar (in %)

	over 1 kind			over verschillende kinderen		totaal
	1 keer	2-5 keer	> 5 keer	2-5 keer	> 5 keer	
Totaal (n=119)	54	8	4	26	8	100
Privé (n=73)	65	13	6	13	3	100

Uit tabel 3.4 blijkt dat bij 66% van de respondenten die de afgelopen twee jaar een vermoeden van kindermishandeling hebben gehad dit vermoeden betrekking had op één kind.

Vaker dan bij respondenten die daar uit hoofde van hun beroep mee hebben te maken, hebben vermoedens in de privésfeer betrekking op één kind. Dit is in de privésfeer namelijk het geval bij 84% van alle vermoedens. Daarnaast blijkt het ook vaker (65%) om een eenmalig vermoeden te gaan.

Om na te gaan in hoeverre respondenten naar aanleiding van een vermoeden contact hebben opgenomen met een specifieke meldpunt, werden deze tijdens de enquête nog eens opgesomd²⁵. Het blijkt dat van de 119 respondenten die te maken hebben gehad met vermoedens van kindermishandeling slechts 30 respondenten (25%) contact hebben opgenomen met een specifieke meldpunt voor

²⁵ Als meldposten werden hierbij de politie genoemd, de BVA's, en de Raad voor de Kinderbescherming. Tevens werd vermeld dat er in sommige provincies regionale meldpunten bestaan.

In de privésfeer namen 14 van de 73 mensen (19%) met een vermoeden contact op met een meldpunt.

Omdat we in dit hoofdstuk feitelijk alleen geïnteresseerd zijn in de mensen die in de privésfeer contact opnamen met een meldpunt, hebben de volgende gegevens alleen betrekking op de (kleine groep van) 14 personen die de afgelopen twee jaar contact opnam met een meldpunt.

Zeven van de 14 namen contact op met de politie; vijf mensen meldden zich bij het BVA en de overige twee gingen naar de Raad.

Twee van de 14 melders namen meer dan eens contact op met een meldpunt (in de afgelopen twee jaar).

De wijze waarop men (voor het eerst) bij het meldpunt terecht kwam is weer-gegeven in tabel 3.5.

Tabel 3.5: Wijze waarop men voor 't eerst bij meldpunt terecht kwam (abs.)

	n = 14
Algemene bekendheid	3
Via telefoon-/verwijsgids	2
Bekendheid van media	1
Bekendheid van folder/affiche	-
Op aanraden van een ander	4
Via doorverwijzing	3
Onbekend	1
Totaal	14

Men is op verschillende wijze bij het meldpunt terechtgekomen; de helft kwam via doorverwijzing of op aanraden van iemand anders. Bijna iedereen (11 van de 14 respondenten) had een vrij of geheel onduidelijk beeld van wat men van een meldpunt kon verwachten.

Door een fout in de routing van de vragenlijst zijn de vragen over ervaringen met het meldpunt (tevredenheid over de afhandeling en de wijze waarop men behandeld is) alleen gesteld aan respondenten die meerdere keren hebben gemeld bij een meldpunt. Daarom ontbreken de antwoorden van 12 van de 14 respondenten. Er kunnen dus geen resultaten worden gegeven over de waardering van het meldpunt.

3.3 Redenen om niet te melden

Met tabel 3.6 wordt inzicht gegeven in mogelijke redenen van respondenten, die wel met vermoedens van kindermishandeling werden geconfronteerd, om deze niet of slechts bij uitzondering te melden.

Tabel 3.6: Redenen om niet of slechts een enkele keer te melden (abs.)

	totaal		privé	
	abs.	%	abs.	%
Iemand anders heeft instantie benaderd/melding gedaan	13	14	5	8
Gebrek aan bewijs	11	12	9	16
Angst onterechte beschuldiging	5	5	4	7
Angst op spel zetten vertrouwensrelatie gezin	1	1	1	1
Angst als melder bekend te worden aan gezin	1	1	1	2
Angst voor represailles gezin	1	1	1	1
Angst voor toename kindermishandeling	2	2	2	4
Kan gevolgen niet overzien	1	1	1	1
Zaak zelf afgehandeld	11	12	11	19
Contact opgenomen met andere instantie/deskundige	18	20	3	6
Is verantwoordelijkheid ander	5	5	4	7
Zoiets gaat vanzelf wel over	1	1	1	1
Hangt af van ernst mishandeling	2	2	2	4
Hangt af van soort mishandeling	1	1	1	1
Weet niet	3	3	1	2
Anders	16	17	12	20
Totaal	92	100	59	100

Voor respondenten die in de privésfeer te maken krijgen met een vermoeden van kindermishandeling, bleken diverse overwegingen de doorslag te geven om geen melding te doen bij één van de vier meldpunten. Een op de vijf keer handelde de respondent de zaak zelf af. Daarnaast geeft bijna een kwart aan het melden achterwege te hebben gelaten ofwel vanwege gebrek aan bewijs ofwel omdat men bang was om een ander ten onrechte te beschuldigen. In nog eens 8% van de niet gemelde vermoedens meldde iemand anders dan de respondent het vermoeden. Opvallend is dat 7% niet meldde, omdat hij of zij vindt dat dit de verantwoordelijkheid is van een ander. Tenslotte had 20% andere, uiteenlopende, redenen om geen melding te doen van een vermoeden van kindermishandeling. Bij mensen die via hun werk te maken kregen met een vermoeden van kindermishandeling, blijken er twee redenen in het bijzonder te zijn waarom deze groep respondenten niet of nauwelijks meldde. De belangrijkste reden is dat er met een andere instantie of deskundige contact werd opgenomen. Daarnaast geeft een gedeelte van de respondenten aan dat door iemand anders dan de respondent zelf contact werd opgenomen met een instantie.

3.4 Attitudes ten aanzien van het melden van kindermishandeling en de gevolgen daarvan

Om inzicht te krijgen in de houding van het publiek ten aanzien van het melden van vermoedens van kindermishandeling en aspecten die daarmee samenhangen kregen zij een aantal stellingen voorgelegd. De respondenten dienden aan te geven of zij het met elk van de stellingen eens waren of oneens. In tabel 3.7 wordt elk van de stellingen vermeld met de bijbehorende resultaten.

Tabel 3.7: Algemene attitudevragen (in %)

	helemaal mee eens	gedeeltelijk mee eens	gedeeltelijk mee oneens	helemaal mee oneens	geen mening/ weet niet
Als een gezin bij een instantie wordt aangemeld wegens vermoedens van kindermishandeling, dan moet dat gezin zo snel mogelijk te horen te horen krijgen dat zij aangemeld zijn.	69	11	3	15	2
Als er een vermoeden van kindermishandeling is, dan mogen instanties zich bemoeien met een gezin, ook als de ouders daar niet om gevraagd hebben.	73	15	3	5	4
Als ik een gezin zou melden wegens vermoedens van kindermishandeling, dan wil ik niet dat het gezin te horen krijgt dat ik de melder ben.	68	10	4	15	3
Als je een gezin aanmeldt wegens kindermishandeling, dan is het maar zeer de vraag of het mishandelde kind daarmee geholpen is.	29	22	12	30	8
Als een gezin is aangemeld wegens kindermishandeling, dan moet het inzage kunnen krijgen in het dossier dat over hen is aangelegd.	69	12	3	12	4
Als er een landelijk 06-nummer zou zijn waar ik vermoedens van kindermishandeling kan melden, zou ik eerder melden.	48	9	4	36	3

Het merendeel van het publiek (73%) acht kindermishandeling dermate ernstig dat zij menen dat - in geval van vermoedens van kindermishandeling - instanties zich mogen bemoeien met het gezin, ook als de ouders daar niet om gevraagd hebben. Slechts 5% is het met deze stelling absoluut oneens. Het merendeel (69%) van de respondenten vindt het daarbij wel gepast dat het gemelde gezin zo snel mogelijk te horen krijgt dat een dergelijke melding heeft plaats gevonden en dat het gezin dan ook inzage krijgt in het dossier dat over hun wordt aangelegd. Overigens is 15% respectievelijk 12% het daar niet mee eens. Over de stelling dat het maar zeer de vraag is of een kind ermee geholpen is wanneer het gezin wegens kindermishandeling wordt aangemeld, lopen de meningen sterk uiteen. Terwijl 30% het met deze stelling helemaal oneens is, stelt een even grote groep wat dit aangaat vraagtekens bij het doen van een melding van kindermishandeling. Overigens wil ruim twee derde van de respondenten bij het gemelde gezin niet bekend raken als melder. Slechts 15% van de respondenten zou dit geen probleem vinden. Bijna de helft van de respondenten geeft aan eerder een melding van kindermishandeling te zullen doen, wanneer er een landelijk 06-nummer zou zijn om dat te doen. Voor

ruim een derde van de respondenten geldt echter niet dat een dergelijk telefoonnummer de bereidheid of mogelijkheden tot melden zou vergroten.

Tenslotte is gevraagd of ouders die hun kind mishandelen hulp moeten krijgen of hiervoor gestraft moeten worden.

Tabel 3.11: Wat moet er met ouders gebeuren (n=1422)

	abs.	%
Gestraft worden	62	4
Hulp en ondersteuning krijgen	975	69
Beide	140	10
Hangt er van af	234	16
Weet niet/geen mening	11	1
Totaal	1422	100

Uit de tabel blijkt dat het merendeel van het Nederlandse publiek vindt dat mishandelende ouders hulp en ondersteuning moeten krijgen. Slechts een gering percentage kiest voor een strafrechtelijke benadering.

3.5 Samenvatting

Van de respondenten in het publieksonderzoek blijkt bijna een kwart wel eens een vermoeden te hebben gehad van kindermishandeling. De bekendheid van instanties waar men met een dergelijk vermoeden terecht kan is dusdanig, dat drie kwart van de respondenten in staat is om één of meerdere instanties te noemen. Hierbij worden respectievelijk de huisarts, de politie en de instanties voor jeugdhulpverlening het meest frequent genoemd; de BVA's komen op de vierde plaats. Door een kwart van de respondenten worden deze bureaus als te benaderen deskundige instantie genoemd.

Twee derde van degenen die op de hoogte zijn van het bestaan van BVA's weet één of meerdere taken van de Bureaus te noemen. De adviesfunctie en het inschakelen van de Raad zijn beduidend minder bekend dan de overige taken. Niet meer dan 40% heeft een oordeel over het BVA. Voorzover dat inderdaad het geval is, is dit oordeel overwegend positief en in belangrijke mate gebaseerd op de berichtgeving in de media.

Gedurende de afgelopen twee jaar heeft 5% van de respondenten wel eens een vermoeden gehad van kindermishandeling. Dit betreft dan uitsluitend vermoedens die zich voordeden buiten de beroepssfeer. Slechts één op de vijf nam daarbij contact op met één van de vier typen meldpunten; dat zijn 14 respondenten. De helft van deze 14 respondenten wendde zich tot de politie; 5 mensen gingen naar het BVA en 2 naar de Raad. In de helft van alle 14 gevallen kwam men bij een meldpunt terecht op aanraden van een ander of via doorverwijzing. Vrijwel allen hadden een onduidelijk tot zeer onduidelijk beeld van wat het meldpunt met de melding zou gaan doen.

Mensen die te maken kregen met een vermoeden van kindermishandeling maar

redenen (met name als dergelijke vermoedens in de privésfeer speelden). Dat men het probleem zelf heeft opgelost dan wel van mening was dat men gebrek aan bewijs had/een ander wellicht ten onrechte zou beschuldigen, zijn de twee meest genoemde redenen.

Het merendeel van de respondenten staat positief ten opzichte van het recht op informatie voor het gemelde gezin, maar wil tegelijkertijd zelf als melder anoniem blijven.

Een 06-nummer wordt door de helft van de respondenten als een goede maatregel beschouwd om het melden te stimuleren. Wat het melden wellicht niet zal bevorderen is dat ongeveer de helft van de respondenten behoorlijk kritisch staat ten opzichte van het helpende effect van een melding voor een kind.

4 Beroepsbeoefenaren: formele kenmerken, bekendheid en evaluatie meldpunten²⁶

4.1 Formele kenmerken van de respondenten

In deze paragraaf wordt een aantal formele kenmerken van de beroepsbeoefenaren en hun werksituatie weergegeven (te weten sekse, leeftijd, grootte van de vestigingsplaats van de instelling, de frequentie waarmee men contact heeft met kinderen, de etnische herkomst van de kinderen en de leeftijdsgroep waarmee men het meeste contact heeft).

Omdat dergelijke gegevens niet voor handen zijn voor de betreffende sub-populaties, kunnen geen uitspraken worden gedaan over de representativiteit van de onderzoeksgroep. De gepresenteerde gegevens bieden achtergrondinformatie over de onderzoeksgroep van beroepsbeoefenaren.

Geslacht en leeftijd

Binnen de totale onderzoeksgroep (n=896) is de verdeling van mannen en vrouwen gelijk. Er bestaan echter aanzienlijke verschillen tussen de beroepssectoren (tabel 4.1).

Tabel 4.1: Sekseverdeling beroepssectoren (in %)

Beroepssector	man	vrouw	totaal
Peuterspeelzaal (n=103)	2	98	100
Kinderdagverblijf (n=122)	3	97	100
Basis onderwijs (n=173)	73	27	100
Speciaal onderwijs (n=121)	76	24	100
Voortgezet onderwijs (n=89)	65	35	100
Huisarts (n=135)	76	24	100
Sociaal-cultureel werk (n=70)	30	70	100
Politie (n=56)	77	23	100

In drie sectoren - te weten peuterspeelzalen, kinderdagverblijven en het sociaal cultureel werk zijn de vrouwen sterk oververtegenwoordigd. Dit vormt vermoedelijk een redelijk tot goede afspiegeling van de werkelijkheid. Binnen het onderwijs zijn de mannen oververtegenwoordigd. Dit komt voort uit het feit dat de enquêtevragen vaak gesteld zijn aan de directeur van een school. Dit geldt voor het basis- en het speciaal onderwijs en (vermoedelijk in mindere mate) voor het voortgezet onderwijs.

In tabel 4.2 is de leeftijdsverdeling per beroepssector weergegeven.

²⁶ Ter informatie: ongeveer een derde van alle meldingen die binnen komen met de BVA's worden gedaan door hen die beroepsmatig betrokken zijn bij kinderen.

Tabel 4.2: Leeftijdsverdeling per beroepssector (in %)

Beroepssector	< 30	31-40	41-50	> 50	Totaal
Peuterspeelzaal (n=103)	6	48	37	9	100
Kinderdagverblijf (n=122)	30	46	21	3	100
Basis onderwijs (n=173)	1	26	51	22	100
Speciaal onderwijs (n=121)	-	20	50	30	100
Voortgezet onderwijs (n=89)	2	15	54	29	100
Huisarts (n=135)	2	67	31	-	100
Sociaal-cultureel werk (n=70)	11	46	36	7	100
Politie (n=56)	2	48	45	5	100

Medewerkers van kinderdagverblijven en huisartsen zijn naar verhouding jong: respectievelijk 76% en 69% van de respondenten uit deze groepen is 40 jaar of jonger. Voor de huisartsen lijkt dit een opmerkelijk gegeven. De ondervraagde onderzoeksgroep is vermoedelijk jonger dan de populatie huisartsen, hetgeen niet goed te verklaren valt.

Respondenten uit het onderwijs vormen de oudste leeftijdsgroepen: circa drie kwart van deze sectoren is ouder dan 40 jaar. Dit wordt in ieder geval gedeeltelijk veroorzaakt door het feit dat vaak directeurs van onderwijsinstellingen zijn geënquêteerd.

Vestigingsplaats instellingen

In tabel 4.3 is de urbanisatiegraad weergegeven van de plaats waar de beroeps-beoefenaren werkzaam zijn.

Tabel 4.3: Grootte vestigingsplaats instelling (in %)

Beroepssector	< 10.000	10.000 - 20.000	20.000 - 50.000	50.000 - 100.000	meer dan 100.000	Totaal
Peuterspeelzaal (n=102)	12	18	27	17	26	100
Kinderdagverblijf (n=122)	13	10	19	20	38	100
Basis onderwijs (n=173)	14	18	25	15	28	100
Speciaal onderwijs (n=120)	3	8	24	17	48	100
Voortgezet onderwijs (n=89)	8	5	26	27	34	100
Huisarts (n=135)	13	16	24	12	35	100
Sociaal-cultureel werk (n=70)	1	17	17	16	49	100
Politie (n=56)	2	2	6	40	50	100

Bij de meeste beroepssectoren bestaat een redelijke spreiding over kleine en grote plaatsen. Dit geldt het minst voor het speciaal onderwijs, het voortgezet onderwijs,

het sociaal cultureel werk en de politie. Het verschil tussen de verschillende beroepssectoren komt waarschijnlijk voort uit de wijze waarop de sectoren zijn georganiseerd, d.w.z. instellingen voor speciaal en voortgezet onderwijs, politie-corpsen en instellingen voor sociaal cultureel werk zijn naar verhouding vaker dan de overige sectoren te vinden in de grote steden. In het algemeen dient te worden opgemerkt dat er vermoedelijk een lichte oververtegenwoordiging is van de instellingen gevestigd in de drie grote steden. Dit komt voort uit de te realiseren aantallen respondenten die per regio zijn vastgesteld (zie tabel 4.2 en bijlage 2).

Frequentie contact, etnische herkomst en leeftijd kinderen

In tabel 4.4 is weergegeven hoe vaak de respondenten uit de verschillende beroepssectoren contact hebben met kinderen.

Tabel 4.4: Hoe vaak contact met kinderen per keer per beroepssector (in %)

Beroepssector	(vrijwel) dagelijks	enkele keren per week	enkele keren per maand	wisselend	totaal
Peuterspeelzaal (n=102)	54	41	5	-	100
Kinderdagverblijf (n=122)	82	13	5	-	100
Basis onderwijs (n=173)	95	5	-	-	100
Speciaal onderwijs (n=120)	88	8	2	2	100
Voortgezet onderwijs (n=89)	92	6	2	-	100
Huisarts (n=135)	95	4	1	-	100
Sociaal-cultureel werk (n=70)	51	23	23	3	100
Politie (n=56)	50	29	16	5	100

Binnen de meeste sectoren heeft men (vrijwel) dagelijks contact met kinderen, daarbij dient echter vermeld te worden dat hiermee nog niets gezegd is over het aantal contacten en de aard van de contacten. Er zijn drie sectoren waar een kwart tot 40% van de respondenten niet dagelijks contact heeft met kinderen. Dit kan te maken hebben met het feit dat men geen uitvoerende functie heeft, met het feit dat men ook met volwassenen werkt en met het feit dat iemand part-time werkt.

In tabel 4.5 is de etnische herkomst van de kinderen weergegeven waarmee men in het werk te maken krijgt.

Tabel 4.5: Herkomst van de kinderen waarmee men te maken krijgt (in %)

Beroepssector	divers	met name autochtoon	met name allochtoon	anders	totaal
Peuterspeelzaal (n=103)	28	65	3	4	100
Kinderdagverblijf (n=122)	31	65	4	-	100
Basis onderwijs (n=173)	24	68	6	2	100
Speciaal onderwijs (n=121)	50	43	5	2	100
Voortgezet onderwijs (n=89)	42	56	1	1	100
Huisarts (n=135)	33	61	4	2	100
Sociaal-cultureel werk (n=70)	43	37	14	6	100
Politie (n=56)	76	18	4	2	100

Uit de tabel blijkt dat het speciaal onderwijs, het cultureel werk en de politie het meest te maken krijgen met kinderen van allochtone én autochtone afkomst; binnen de peuterspeelzalen, de kinderdagverblijven en het basisonderwijs gaat het vooral om groepen die met name uit autochtone kinderen bestaan. Er zijn slechts weinig categorale werkers/ instellingen geënquêteerd.

Tenslotte vermelden we voor die beroepssectoren waarbij het niet zonder meer duidelijk is met welke leeftijdsgroep men het meest te maken krijgt, de betreffende gegevens.

Speciaal onderwijs:

- tot 13 jaar: 37%;
- tot 19 jaar: 63%.

Sociaal cultureel werk:

- tot 5 jaar: 33%;
- tot 13 jaar: 26%;
- tot 19 jaar: 41%.

Samenvatting

- Er bestaan aanzienlijke verschillen in sekseverdeling tussen de beroepssectoren; deze kunnen voor een belangrijk deel verklaard worden door de aard van de werksoort en - binnen het onderwijs - de functie van de respondenten.
- Er is een redelijke spreiding in leeftijdsverdeling binnen de sectoren; ook dit hangt samen met de aard van een sector en de functie van de respondent.
Huisartsen zijn echter opmerkelijk jong.
- Bij de meeste sectoren bestaat een redelijke spreiding over kleine en grote plaatsen. Deze spreiding is mede afhankelijk van de wijze waarop een sector is georganiseerd.
- Binnen de meeste sectoren hebben de respondenten (vrijwel) dagelijks contact met kinderen.
- De respondenten krijgen ofwel te maken met voornamelijk allochtone kinderen ofwel met groepen die gemengd van samenstelling zijn (zowel autochtoon als allochtoon).

4.2 Bekendheid en beeldvorming meldpunten kindermishandeling

De verschillende sectoren krijgen alle te maken met vermoedens van kindermishandeling. Dit geldt het meest voor het speciaal onderwijs, het voortgezet onderwijs, de huisartsen en de politie: meer dan 90% van de respondenten uit deze sectoren zegt wel eens te maken hebben gehad met een vermoeden van kindermishandeling²⁷. Binnen de kinderdagverblijven en de peuterspeelzalen ligt dit percentage op 55%. De overige twee sectoren nemen een tussenpositie in: sociaal cultureel werk 76% en basisonderwijs 79%.

Op de vraag of men personen of instanties weet te noemen waar men met een vermoeden van kindermishandeling terecht kan, wordt **het BVA** verreweg het meest genoemd. Minimaal 80% van de respondenten uit de meeste sectoren noemt, naast eventuele andere instanties, het BVA. Het basisonderwijs scoort het laagst met 75%.

De Raad wordt gemiddeld genomen door een kwart van de respondenten genoemd; de politie scoort hier zeer hoog met 76% gevolgd door het speciaal onderwijs (36%) en de huisartsen (25%). Peuterspeelzalen en kinderdagverblijven noemen de Raad het minst (respectievelijk 7% en 15%).

De **politie** tenslotte wordt gemiddeld genomen door 11% van de respondenten genoemd. Het sociaal-cultureel werk noemt dit meldpunt het vaakst (23%). Peuterspeelzalen en kinderdagverblijven het minst vaak (respectievelijk 5% en 4%).

In de bekendheid van andere instanties die vaak genoemd worden²⁸, worden ook bepaalde lijnen/netwerken zichtbaar, net als het geval is bij de Raad en de politie.

- De **huisarts** wordt door 20% tot 60% van de respondenten uit de verschillende sectoren genoemd. Peuterspeelzalen noemen de huisarts opmerkelijk vaak (60%); dit geldt in mindere mate voor het sociaal cultureel werk (41%). Het speciaal onderwijs en het voortgezet onderwijs noemen de huisarts het minst (respectievelijk 21% en 24%).
- De **jeugdarts** wordt daarentegen met name genoemd door het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs (respectievelijk 61% en 56%).
- (Instellingen binnen) de **jeugdhulpverlening** of de **RIAGG** worden met name genoemd door het onderwijsveld, de politie, het sociaal cultureel werk en de huisartsen: 35% tot 55% van deze sectoren noemt de jeugdhulpverlening/de RIAGG als sector waar men met een vermoeden van kindermishandeling terecht kan.

Aan de respondenten die het BVA genoemd hebben is gevraagd of men enkele taken kan noemen waar dit bureau zich mee bezig houdt.

- Het **registreren van meldingen** wordt het meest door politiefunctionarissen genoemd (60%) en het minst door het voortgezet onderwijs (34%); van de overige sectoren noemt circa 50% deze taak.
- De **advies en consultatiefunctie** is bij een kwart tot een derde van de respondenten uit de verschillende sectoren bekend.
- De **verificatiefunctie** wordt door 50% tot 70% van de respondenten genoemd.
- **Zorgen dat er hulp verleend wordt**, wordt door 35% tot 45% van de respondenten genoemd.

27 Dit betreft zowel vermoedens van respondenten zelf, als ook vermoedens die bij een respondent gemeld zijn door ander medewerkers binnen de organisatie.

28 Een samenwerkingsverband kindermishandeling/seksueel geweld wordt nauwelijks genoemd.

- **Het eventueel inschakelen van de Raad** wordt naar verhouding vaak genoemd door de politie (22%). Binnen de overige sectoren ligt dit percentage op 5% tot 15%.

Verder denkt 5% tot 10% van de respondenten dat het BVA ook zelf hulp verleent, hetgeen (nog) slechts bij enkele BVA's ook het geval is.

Aan de respondenten die het BVA genoemd hebben is ook gevraagd naar hun oordeel over het functioneren van het BVA. Deze vraag is door twee derde van de mensen die het BVA kennen (505 respondenten), beantwoord. De overigen zeggen geen oordeel te kunnen uitspreken. Het al dan niet uitspreken van een oordeel hangt nauw samen met het feit of men zelf ervaring heeft met een BVA. Vooral respondenten werkzaam binnen kinderdagverblijven, peuterspeelzalen en het sociaal cultureel werk zeggen vaak geen mening te hebben. Wanneer men wel een mening heeft dan overheerst een positief oordeel: gemiddeld drie kwart van deze respondenten heeft het idee dat het BVA zijn werk goed doet. Het basisonderwijs en het sociaal cultureel werk zijn het minst positief: respectievelijk 61% en 64% geven het oordeel 'goed'.

4.3 Vermoedens en meldingen de afgelopen twee jaar

Gemiddeld genomen heeft 63% van alle ondervraagde beroepsbeoefenaren de afgelopen twee jaar in hun beroepspraktijk te maken gehad met (een vermoeden van) kindermishandeling. Dit kwam het meest voor binnen de sector 'politie' (96%), het speciaal onderwijs (84%), de huisartsen (76%) en het voortgezet onderwijs (73%).

Drie sectoren kregen de afgelopen twee jaar minder dan gemiddeld te maken met vermoedens van kindermishandeling: te weten basisonderwijs (54%), kinderdagverblijven (36%) en peuterspeelzalen (33%).

Het aantal keer dat men te maken kreeg met een mogelijk geval van kindermishandeling, is voor de belangrijkste signaleerders weergegeven in tabel 4.4.

Tabel 4.6: Aantal vermoedens de afgelopen twee jaar (in %)

	over 1 kind			over verschillende kinderen		totaal
	1 keer	2-5 keer	> 5 keer	2-5 keer	> 5 keer	
Gemiddeld totale groep (n=566)	27	9	1	46	17	100
Politie (n=54)	2	6	2	9	81	100
Speciaal onderwijs (n=102)	14	11	1	56	18	100
Huisarts (n=103)	23	15	-	59	3	100

Uit de tabel blijkt dat vooral de ondervraagde politiefunctionarissen vaak met kindermishandeling te maken heeft gehad; zij kregen bijna allen de afgelopen twee jaar bij minstens zes (maar wellicht bij veel meer) kinderen het vermoeden dat er sprake was van kindermishandeling.

Aan alle beroepsbeoefenaren die de afgelopen twee jaar te maken kregen met vermoedens van kindermishandeling, is gevraagd of men naar aanleiding van dit vermoeden/ deze vermoedens contact heeft opgenomen met een van de meldpunten (BVA, Raad of politie).

De resultaten zijn voor alle ondervraagde sectoren weergegeven in tabel 4.7.

Tabel 4.7: Hoe vaak vermoedens gemeld bij een meldpunt (in %)

Beroepssector	altijd	meestal	enkele keer	nooit	totaal
Peuterspeelzaal (n=34)	44	6	6	44	100
Kinderdagverblijf (n=44)	55	7	2	36	100
Basis onderwijs (n=92)	48	12	10	30	100
Speciaal onderwijs (n=102)	64	12	8	16	100
Voortgezet onderwijs (n=65)	44	6	14	36	100
Huisarts (n=103)	52	13	6	29	100
Sociaal-cultureel werk (n=42)	35	17	-	48	100
Politie (n=54)	69	22	2	7	100

Uit de tabel blijkt dat twee van de drie sectoren die het meest te maken kregen met vermoedens van kindermishandeling - te weten de politie en het speciaal onderwijs - ook vaker dan gemiddeld contact opnamen met een van de meldpunten. Het sociaal cultureel werk, het voortgezet onderwijs en de peuterspeelzalen namen het minst vaak contact op met een meldpunt. Zowel binnen het sociaal-cultureel werk als binnen de peuterspeelzalen antwoordt bijna de helft geen enkele keer contact te hebben opgenomen met een meldpunt.

4.4 Redenen om niet te melden

De redenen om een vermoeden van kindermishandeling niet te melden zijn weergegeven in tabel 4.8²⁹.

29 Wegens de kleine aantallen respondenten is geen uitsplitsing per sector gemaakt.

Tabel 4.8: Redenen om vermoedens niet te melden bij meldpost³⁰

	Beroepsbeoefenaren (n = 193)	
	abs.	%
Contact opgenomen met anderen/andere instanties	68	35
Zaak zelf afgehandeld	55	28
Gebrek aan bewijs/ onzeker over het vermoeden	31	16
Anderen hebben (vermoedelijk) contact opgenomen	17	9
Anders	38	20

Meestal blijkt men ofwel contact opgenomen te hebben met een andere instantie ofwel de zaak zelf afgehandeld te hebben. Het feit dat men te onzeker was over het vermoeden wordt door ongeveer één op de zes respondenten (mede) als reden genoemd om niet te melden bij een meldpost.

De aantallen respondenten zijn te klein om duidelijke verschillen tussen sectoren aan te geven. Wel bestaat de indruk dat het sociaal cultureel werk en de peuterspeelzalen in vergelijking met de overige sectoren vaker contact opnamen met andere instanties en minder vaak een zaak zelf afhandelden.

4.5 Ervaringen met bestaande meldpunten³¹ de afgelopen twee jaar

Ervaringen met het BVA als meldpunt

In totaal 41% van alle respondenten heeft de afgelopen twee jaar contact heeft gehad met een BVA naar aanleiding van een vermoeden van kindermishandeling³². Dat zijn 368 respondenten. De percentages per beroepssector zijn:

- politie: 74% (42 van de 57 respondenten);
- speciaal onderwijs: 62% (75 van de 121 respondenten);
- huisartsen 50% (67 van de 135 respondenten);
- voortgezet onderwijs: 42% (37 van de 89 respondenten);
- basisonderwijs: 32% (55 van de 172 respondenten);
- sociaal cultureel werk 25% (17 van de 69 respondenten);
- kinderdagverblijven 21% (26 van de 122 respondenten);
- peuterspeelzalen 17% (18 van de 104 respondenten).

Meestal gaat het om meer dan één melding; 65% van deze respondenten nam meer dan eens contact op met het BVA.

Iets minder dan de helft van de respondenten (45%) had de eerste keer dat men

30 Er kon meer dan één reden worden genoemd.

31 In deze paragraaf wordt nader ingegaan op de ervaringen met het BVA, de Raad en de politie. Daarnaast zeiden acht respondenten de afgelopen twee jaar gemeld te hebben bij een regionaal meldpunt. Hun ervaringen worden hier niet nader beschreven gezien het kleine aantal respondenten.

32 Men dient in dit verband wel te bedenken dat in de enquête vaak gevraagd is naar diegene(n) die binnen de organisatie het meest te maken krijgen met vermoedens van kindermishandeling. Het percentage functionarissen van een bepaalde sector dat contact heeft gehad met een meldpost kan dus niet als representatief voor de beroepsbeoefenaren van een sector worden beschouwd.

contact opnam met het BVA een duidelijk beeld van wat het BVA met de melding zou gaan doen. Achteraf bleek dat meestal een juist beeld te zijn geweest. Het verloop en de beoordeling van de laatste melding bij het BVA ziet er als volgt uit.

- In bijna de helft van de gevallen (45 %) heeft het BVA de verantwoordelijkheid voor de zaak verder overgenomen.
- Voor de meeste melders (88 %) was het duidelijk wie wat verder zou gaan doen.
- Bijna de helft van de melders (46 %) is niet geïnformeerd over wat er met de melding is gebeurd.
- Bijna alle melders (90 %) zijn (redelijk) tevreden over de wijze waarop het BVA hen als melder heeft behandeld.
- De helft van de mensen die contact hebben gehad met het BVA doet een uitspraak over het resultaat van de melding³³. Volgens 80 % van deze groep is de mishandeling (waarschijnlijk) gestopt of minder geworden, de rest denkt dat de situatie niet is veranderd of erger is geworden. Dit laatste wordt slechts door een enkeling als antwoord gegeven.
- 64 % van de melders die zicht hebben op het resultaat van de melding zegt (redelijk) tevreden te zijn met hetgeen voor het kind is bereikt; 18 % is niet tevreden, eveneens 18 % antwoordt 'weet niet'.

De beoordeling van het resultaat van de melding voor de totale groep die ervaring opdeed met het BVA ziet er als volgt uit (tabel 4.9).

Tabel 4.9: Tevredenheid over het bereikte resultaat voor het kind

	melders (n=368)	
	abs.	%
Zeer tevreden	93	25
Redelijk tevreden	84	23
Vrij ontevreden	24	7
Zeer ontevreden	27	7
Geen zicht op	81	22
Weet niet	59	16
Totaal	368	100

Ervaringen met de Raad als meldpunt

Er is een groep van 135 respondenten (15 % van alle respondenten) die de afgelopen twee jaar contact heeft gehad met de Raad voor de Kinderbescherming naar aanleiding van een vermoeden van kindermishandeling. Peuterspeelzalen en kinderdagverblijven en het sociaal cultureel werk zijn in deze groep nauwelijks vertegenwoordigd. Verder ziet de groep er als volgt uit:

- politie: 42 van de 57 respondenten (74 %);
- speciaal onderwijs: 36 van de 121 respondenten (30 %);

33 De vraag naar het resultaat werd zodanig geformuleerd dat het hierbij niet alleen gaat om het effect van het handelen van de meldpost maar ook van eventuele andere betrokkenen.

- voortgezet onderwijs: 14 van de 89 respondenten (16%);
- basisonderwijs: 16 van de 172 respondenten (9%);
- huisartsen: 12 van de 135 respondenten (9%).

Meestal gaat het om meer dan één melding: 60% van deze respondenten gingen met meerdere meldingen naar de Raad.

Minder dan de helft van de respondenten (40%) had de eerste keer dat men contact opnam met de Raad een duidelijk en meestal correct beeld van wat de Raad met de melding zou gaan doen.

Het verloop en de beoordeling van de laatste melding bij de Raad ziet er als volgt uit.

- In de helft van de gevallen heeft de Raad de verantwoordelijkheid voor de zaak verder overgenomen; 15% van de melders kreeg advies of informatie; in de overige gevallen was sprake van een mengvorm.
- Bij 86% van de laatste meldingen was het voor de melder duidelijk wie wat verder zou gaan doen.
- Bijna eenderde van de melders (29%) is niet geïnformeerd over wat er met de melding is gebeurd.
- 82% van de melders is (redelijk) tevreden over de wijze waarop de Raad hen als melder heeft behandeld.
- De helft van de mensen die contact hebben gehad met de Raad doet een uitspraak over het effect van de melding op de mishandeling. Volgens 83% van deze groep is de mishandeling (waarschijnlijk) gestopt of minder geworden, de rest denkt dat de situatie niet is veranderd.
- 73% van de melders die zicht hebben op het resultaat van de melding zegt (redelijk) tevreden te zijn met hetgeen voor het kind is bereikt; 27% is niet tevreden.

De beoordeling van het resultaat van de melding voor de totale groep die ervaring opdeed met de Raad ziet er als volgt uit (tabel 4.10).

Tabel 4.10: Tevredenheid over het bereikte resultaat voor het kind

	melders (n=135)	
	abs.	%
Zeer tevreden	44	32
Redelijk tevreden	28	21
Vrij ontevreden	13	10
Zeer ontevreden	12	9
Geen zicht op	22	17
Weet niet	16	11
Totaal	135	100

Ervaringen met de politie als meldpunt

Er is een groep van 52 respondenten (6% van alle respondenten) die de afgelopen 2 jaar contact heeft gehad met de politie naar aanleiding van een vermoeden van kindermishandeling. Peuterspeelzalen en kinderdagverblijven zijn in deze groep nauwelijks vertegenwoordigd. Verder gaat het meestal om 8 tot 10 respondenten uit een sector (5 tot 13%). Het sociaal cultureel werk is het sterkst vertegenwoordigd met 13% (9 van de 69 respondenten).

Meestal gaat het om één melding; 35% van deze respondenten gingen met meerdere meldingen naar de politie.

Ongeveer de helft van de respondenten (58%) had de eerste keer dat men contact opnam met de politie een duidelijk beeld van wat de politie met de melding zou gaan doen. Dat beeld bleek achteraf bijna altijd juist te zijn.

Het verloop en de beoordeling van de laatste melding bij de politie ziet er als volgt uit:

- in de helft van de gevallen heeft de politie de verantwoordelijkheid voor de zaak verder overgenomen;
- voor 40 van de 52 melders (77%) was het duidelijk wie wat verder zou gaan doen;
- bijna de helft van de melders (42%) is niet geïnformeerd over wat er met de melding is gebeurd;
- 41 van de 52 melders (79%) zijn (redelijk) tevreden over de wijze waarop de politie hen als melder heeft behandeld;
- de helft van de mensen die contact hebben gehad met de politie doet een uitspraak over het effect van de melding op de mishandeling. Volgens 80% van deze groep is de mishandeling (waarschijnlijk) gestopt of minder geworden, de rest denkt dat de situatie niet is veranderd;
- 70% van de melders die zicht hebben op het resultaat van de melding zegt (redelijk) tevreden te zijn met hetgeen voor het kind is bereikt; 23% is niet tevreden, de overigen antwoordden 'weet niet'.

De beoordeling van het resultaat van de melding voor de totale groep die ervaring opdeed met de politie ziet er als volgt uit (tabel 4.11).

Tabel 4.11: Tevredenheid over het bereikte resultaat voor het kind

	melders (n=52)	
	abs.	%
Zeer tevreden	18	36
Redelijk tevreden	10	20
Vrij ontevreden	4	8
Zeer ontevreden	5	10
Geen zicht op	10	20
Weet niet	5	6
Totaal	52	100

Samenvatting

In tabel 4.12 zijn de onderzoeksresultaten per meldpunt schematisch weergegeven.

Tabel 4.12: Ervaringen met bestaande meldpunten laatste 2 jaar

	BVA (n=368)	Raad (n=135)	Politie (n=52)
Oververtegenwoordiging in ervaringsgroep van:	politie speciaal onderwijs huisarts	politie speciaal onderwijs	sociaal-cultureel werk
Ondervertegenwoordiging in ervaringsgroep van:	peuterspeelzalen kinderdagverblijven basis onderwijs sociaal-cultureel werk	peuterspeelzalen kinderdagverblijven sociaal-cultureel werk	peuterspeelzalen kinderdagverblijven
% Melders dat meer dan eens meldde	65%	60%	35%
Van te voren een duidelijk beeld van meldpunt bij	45%	40%	58%
Meldpunt neemt verantwoordelijkheid over	bij 45% van de laatste meldingen	bij 50% van de laatste meldingen	bij 50% van de laatste meldingen
Taakverdeling was duidelijk	bij 88% van de laatste meldingen	bij 86% van de laatste meldingen	bij 77% van de laatste meldingen
(Redelijke) tevredenheid over benadering melder	bij 90% van de laatste meldingen	bij 82% van de laatste meldingen	bij 79% van de laatste meldingen
Terugrapportage	bij 54% van de laatste meldingen	bij 69% van de laatste meldingen	bij 48% van de laatste meldingen
Mishandeling gestopt of minder voor zover bekend	bij 80% van de laatste meldingen	bij 83% van de laatste meldingen	bij 80,5 van de laatste meldingen
Tevredenheid bereikte resultaat voor zover bekend	bij 64% van de laatste meldingen	bij 73% van de laatste meldingen	bij 70% van de laatste meldingen

Op basis van de tabel kan geconcludeerd worden dat twee groepen beroepsbeoefenaren te weten politiefunctionarissen die zich bezig houden met jeugd en zedenzaken en leerkrachten werkzaam in het speciaal onderwijs naar verhouding de meeste contacten hebben gehad met de twee belangrijkste meldpunten. Het globale verloop van de meldingen en de beoordeling van de ervaringen is voor alle drie de meldpunten overwegend positief. De Raad scoort iets beter dan de overige meldpunten wat betreft terugrapportage, de politie scoort iets beter dan de overige meldpunten wat betreft helderheid over hetgeen men van een meldpunt kan verwachten. Op de overige aspecten blijven de verschillen in percentage beneden de 10%.

Het belangrijkste item is feitelijk de beoordeling van het effect van de melding voor het (mishandelde) kind. Ook hier overheerst een positief beeld, dat neemt niet weg dat een vijfde tot een kwart van de melders hierover niet tevreden is.

5 Professionele hulpverleners: formele kenmerken, bekendheid en evaluatie meldpunten³⁴

5.1 Formele kenmerken van de respondenten

De onderzoeksgroep wordt beschreven aan de hand van een aantal kenmerken. Omdat dergelijke gegevens niet voor handen zijn voor de betreffende sub-populaties, kunnen geen uitspraken worden gedaan over de representativiteit van de onderzoeksgroep.

Sekse en leeftijd

In tabel 5.1 is de sekseverdeling per sector weergegeven.

Tabel 5.1: Sekseverdeling beroepssectoren (in %)

Beroepssector	man	vrouw	totaal
Jeugdartsen (n=160)	22	78	100
AMW-jeugd (n=124)	27	73	100
RIAGG's-jeugd (n=69)	54	46	100
(Gezins) voogdij-instellingen (n=58)	47	53	100
Ambulante jeugdhulpverleners (n=123)	37	63	100
Residentiële jeugdhulpverleners (n=117)	50	50	100
Boddaertcentra/MKD's (n=74)	40	60	100

Bij twee sectoren overheerst het aantal vrouwen, te weten bij de jeugdartsen en bij de sector AMW-jeugd³⁵. In de andere sectoren is de sekseverdeling min of meer gelijk.

In tabel 5.2 is de leeftijdsverdeling weergegeven.

34 Een vijfde van alle meldingen die binnen komen bij de BVA's is afkomstig van professionele hulpverleners.

35 In de rapportage wordt steeds de aanduiding AMW-jeugd gebruikt. Feitelijk hebben echter de meeste AMW-instellingen geen aparte jeugdafdeling (zie ook tabel 5.4).

Tabel 5.2: Leeftijdsverdeling per beroepssector (in %)

Beroepssector	< 30	31-40	41-50	> 50	Totaal
Jeugdartsen (n=159)	3	26	51	20	100
AMW-jeugd (n=124)	7	34	40	19	100
RIAGG's-jeugd (n=69)	4	22	58	16	100
(Gezins) voogdij-instellingen (n=58)	14	36	41	9	100
Ambulante jeugdhulpverleners (n=123)	14	37	40	9	100
Residentiële jeugdhulpverleners (n=117)	9	37	44	10	100
Boddaertcentra/MKD's (n=74)	11	40	38	11	100

De verschillende beroepssectoren lopen niet sterk uiteen wat betreft de leeftijdsverdeling: tussen de 49 % (Boddaertcentra/MKD's) en de 71 % (jeugdartsen) is ouder dan 40 jaar.

Vestigingsplaats instellingen

In tabel 5.3 is de urbanisatiegraad weergegeven van de vestigingsplaats van de hulpverleningsinstellingen³⁶

Tabel 5.3: Grootte vestigingsplaats instelling (in %)

Beroepssector	< 10.000	10.000 - 20.000	20.000 - 50.000	50.000 - 100.000	meer dan 100.000	Totaal
Jeugdartsen (n=160)	8	11	21	24	36	100
AMW-jeugd (n=124)	8	14	23	18	37	100
RIAGG's-jeugd (n=69)	1	2	32	26	39	100
(Gezins)voogdij-instellingen (n=58)	5	-	21	45	29	100
Ambulante jeugdhulpverleners (n=123)	2	6	14	38	40	100
Residentiële jeugdhulpverleners (n=117)	9	10	15	21	45	100
Boddaertcentra/MKD's (n=74)	5	1	15	34	45	100

Bij de meeste beroepssectoren bestaat een matige spreiding over kleine en grote plaatsen; de meeste instellingen zijn te vinden in de grote(re) plaatsen. De heeft zowel te maken met de wijze waarop de sectoren zijn georganiseerd, als met de streefaantallen die per regio zijn vastgesteld (de oversampling in de modelgebieden). Daarnaast is in een onbekend aantal gevallen (alleen) een woordvoerder van de hoofdvestiging geënquêteerd.

³⁶ Voor de grotere vestigingsplaatsen geldt dat een deel van de instellingscliënten in kleine(re) omringende plaatsen woonachtig is.

Frequentie contact, etnische herkomst en leeftijd kinderen

In tabel 5.4 is weergegeven hoe vaak de respondenten uit de verschillende beroepssectoren contact hebben met kinderen.

Tabel 5.4: Hoe vaak contact met kinderen per beroepssector (in%)

Beroepssector	(vrijwel) dagelijks	enkele keren per week	enkele keren per maand	wisselend	totaal
Jeugdartsen (n=159)	73	18	8	1	100
AMW-jeugd (n=123)	24	27	45	4	100
RIAGG's-jeugd (n=69)	68	15	13	4	100
(Gezins) voogdij-instellingen (n=56)	71	9	16	4	100
Ambulante jeugdhulpverleners (n=122)	60	17	20	3	100
Residentiële jeugdhulpverleners (n=116)	50	23	23	4	100
Boddaertcentra/MKD's (n=73)	65	14	18	3	100

De respondenten uit het AMW nemen in vergelijking met de andere sectoren een aparte positie in: De helft heeft slechts enkele keren per maand contact met kinderen. Dit heeft vermoedelijk te maken met het feit dat veel AMW-respondenten ook met volwassen cliënten te maken krijgen.

In vergelijking met de beroepsbeoefenaren hebben de professionele hulpverleners minder frequent contact met kinderen. Waarschijnlijk zijn er binnen de beroepssectoren van professionele hulpverleners, vaker respondenten met een leidinggevende of beleidsmatige functie geïnterviewd.

In tabel 5.5 is de etnische herkomst van de kinderen weergegeven waarmee men in het werk te maken krijgt.

Tabel 5.5: Herkomst van de kinderen waarmee men te maken krijgt (in %)

Beroepssector	divers	met name autochtoon	met name allochtoon	anders	totaal
Jeugdartsen (n=159)	52	40	5	3	100
AMW-jeugd (n=122)	54	42	2	2	100
RIAGG's-jeugd (n=69)	45	52	1	2	100
(Gezins) voogdij-instellingen (n=57)	61	35	2	2	100
Ambulante jeugdhulpverleners (n=123)	63	33	2	2	100
Residentiële jeugdhulpverleners (n=113)	57	37	3	3	100
Boddaertcentra/MDS's (n=74)	36	57	4	3	100

Hier is het beeld ongeveer hetzelfde als bij de beroepsbeoefenaren. Bijna alle respondenten krijgen ofwel voornamelijk te maken met autochtone kinderen ofwel met zowel autochtone als allochtone kinderen.

Samenvatting

- In de meeste beroepssectoren is de man-vrouw verdeling ongeveer gelijk.
- De leeftijdsverdeling is binnen alle sectoren ongeveer hetzelfde.
- De spreiding van instellingen over kleine en grote plaatsen is matig; de meeste instellingen zijn gevestigd in de grote(re) plaatsen.
- In vergelijking met de beroepsbeoefenaren hebben de professionele hulpverleners minder vaak contact met kinderen. Binnen het AMW heeft de grootste groep respondenten slechts enkele keren per maand te maken met kinderen.
- Hulpverleners hebben net als beroepsbeoefenaren vooral te maken met groepen kinderen van autochtone afkomst of met groepen die gemengd van samenstelling zijn.

5.2 Bekendheid en beeldvorming meldpunten kindermishandeling

Bijna alle ondervraagde respondenten - dat wil zeggen 727 van de 753 professionele hulpverleners (96%) - worden in hun beroepspraktijk geconfronteerd met kindermishandeling.

Een enkeling (in totaal 4 respondenten) weet geen enkele instelling te noemen waar men met een vermoeden van kindermishandeling terecht kan. De (spontane) bekendheid van de drie meldpunten (de BVA's de Raad en de politie ziet er als volgt uit (tabel 5.6)

Tabel 5.6: Spontane bekendheid meldpunten (in %)

Beroepssector	BVA's	Raad	politie
Jeugdartsen (n=60)	99	56	16
AMW-jeugd (n=124)	97	54	22
RIAGG's-jeugd (n=69)	94	79	22
(Gezins) voogdij-instellingen (n=58)	96	65	30
Ambulante jeugdhulpverleners (n=123)	93	55	19
Residentiële jeugdhulpverleners (n=117)	92	51	19
Boddaertcentra/MKD's (n=72)	90	58	19

Niet elke hulpverlener weet spontaan het **BVA** te noemen; bij de overgrote meerderheid is dat echter wel het geval. De **Raad voor de Kinderbescherming** is, als instantie waar men vermoedens van kindermishandeling kan melden, beduidend minder bekend bij de professionele hulpverleners. Deze instelling is het meest bekend bij de RIAGG's (79%) en de (gezins)voogdij-instellingen (65%). De **politie** is het minst bekend, ook hier scoren de (gezins)voogdij-instellingen het hoogst: binnen deze beroepssector noemt 30% de politie als meldpunt voor kinder-

mishandeling. Bij de overige beroepssectoren ligt dit percentage tussen 22% en 16%.

Ook andere instanties worden genoemd op de vraag waar men met een vermoeden van kindermishandeling terecht zou kunnen. Drie instanties worden gemiddeld genomen door meer dan 10% van de respondenten genoemd.

- Ongeveer een kwart van de beroepssectoren noemt de huisarts; binnen de ambulante jeugdhulpverlening ligt dit percentage op 17% en dus iets lager.
- 40% tot 50% van de beroepssectoren noemen een of meer instellingen binnen de jeugdhulpverlening of de RIAGG; binnen de (gezins)voogdij-instellingen ligt dit percentage iets lager, namelijk op 35%.
- Tussen de 8% en de 30% noemen een samenwerkingsverband kindermishandeling/ seksueel geweld; het AMW en de residentiële hulpverlening scoren hier het laagst (met respectievelijk 8% en 12%), de ambulante jeugdhulpverlening en de (gezins)voogdij-instellingen scoren het hoogst (beide 30%).

Aan de respondenten die het BVA genoemd hebben is gevraagd of men enkele taken kan noemen waar dit bureau zich mee bezig houdt.

- Tussen 65% (residentiële hulpverlening) en 85% (RIAGG's en Boddaert-centra/MKD's) noemen de **registratie van meldingen**.
- De **advies en consultatiefunctie** is bij 40% tot 50% van de beroepssectoren expliciet bekend.
- De **verificatiefunctie** wordt door 50% tot 70% van de beroepssectoren spontaan genoemd.
- De helft (residentiële hulpverlening) tot twee derde (RIAGG's) noemt als taak van de BVA's '**zorgen dat er hulp verleend wordt**'.
- Het inschakelen van de Raad wordt relatief weinig genoemd: (gezins)-voogdij-instellingen scoren het hoogst met 18% en de RIAGG's en de Boddaert-centra/MKD's scoren het laagst met 9%.

Tenslotte denkt gemiddeld genomen 5% van de beroepssectoren dat de BVA's ook zelf hulp verlenen, hetgeen met name in het verleden ook nog al eens gebeurde binnen de BVA's.

Aan de respondenten die het BVA noemden is ook gevraagd hoe men het functioneren van het BVA beoordeeld. De meningen hierover lopen niet sterk uiteen: circa 10% heeft geen mening, de overigen oordelen in meerderheid (twee derde tot 80%) positief; binnen de sectoren: ambulante jeugdhulpverlening, (gezins)voogdij-instellingen en jeugdartsen geeft 20% tot 25% het oordeel 'matig'. Bijna niemand geeft het oordeel 'slecht'.

5.3 Vermoedens en meldingen de afgelopen twee jaar

Minimaal 87% (AMW-jeugd) en maximaal 96% (jeugdartsen) hebben de afgelopen twee jaar te maken gekregen met (vermoedens van) kindermishandeling. Het aantal keer dat men hiermee te maken kreeg is weergegeven in tabel 5.7.

Tabel 5.7: Frequentie waarmee men de afgelopen twee jaar te maken kreeg met kindermishandeling (in %)

	over 1 kind			over verschillende kinderen		Totaal
	1 keer	2-5 keer	> 5 keer	2-5 keer	> 5 keer	
Jeugdartsen (n=151)	-	2	2	23	73	100
AMW-jeugd (n=101)	6	6	-	49	39	100
RIAGG's-jeugd (n=62)	2	-	2	31	65	100
(Gezins) voogdij-instellingen (n=49)	10	5	-	32	53	100
Ambulante jeugdhulpverleners (n=106)	9	1	4	40	46	100
Residentiële jeugdhulpverleners (n=94)	11	7	3	27	52	100
Boddaertcentra/MKD's (n=71)	6	7	1	59	27	100

De tabel laat zien dat men meestal bij meerdere kinderen het vermoeden had dat er sprake was van kindermishandeling; dit geldt voor minimaal 80% van de respondenten uit alle beroepssectoren.

Aan alle professionele hulpverleners die de afgelopen twee jaar te maken kregen met vermoedens van kindermishandeling, is gevraagd of men in dergelijke gevallen contact heeft opgenomen met een van de meldpunten (BVA, Raad of politie). de antwoorden zijn weergegeven in tabel 5.8.

Tabel 5.8: Hoe vaak vermoedens gemeld bij een meldpunt (in %)

Beroepssector	altijd	meestal	enkele keer	nooit	totaal
Jeugdartsen (n=151)	63	28	5	4	100
AMW-jeugd (n=103)	59	16	10	15	100
RIAGG's-jeugd (n=62)	57	23	10	10	100
(Gezins) voogdij-instellingen (n=50)	52	12	8	28	100
Ambulante jeugdhulpverleners (n=106)	54	15	9	22	100
Residentiële jeugdhulpverleners (n=97)	37	13	17	33	100
Boddaertcentra/MKD's (n=71)	39	24	16	21	100

Het percentage respondenten dat slechts een enkele of geen enkele keer contact opnam met een meldpunt loopt uiteen van 9% bij de jeugdartsen tot 50% bij de residentiële jeugdhulpverlening. Dit betekent dat het meldgedrag voor de verschillende beroepsgroepen nogal verschilt. Het gevonden verschil kan in de eerste plaats verklaard worden door de positie die een sector inneemt binnen de jeugdhulpverlening. Jeugdartsen krijgen veel vaker dan bijvoorbeeld de residentiële

jeugdhulpverlening te maken met vermoedens van kindermishandeling bij kinderen waar nog geen hulpverleningsinstellingen bij betrokken zijn en die nog niet bekend zijn bij een van de meldpunt. Een nadere analyse van de redenen om niet te melden is beschreven in paragraaf 5.4

5.4 Redenen om niet te melden

De redenen die werden opgegeven op de vraag waarom men vermoedens van kindermishandeling niet of meestal niet gemeld heeft bij een meldpunt, zijn weergegeven in tabel 5.9³⁷.

Tabel 5.9: Redenen om vermoedens niet bij meldpunt te melden³⁸

	Hulpverleners (n = 173)	
	abs.	%
Zaak zelf afgehandeld	87	50
Contact opgenomen met anderen/andere instantie	37	21
Gebrek aan bewijs/onzekerheid over vermoeden	13	7
Kind was al bekend bij meldpunt	13	7
Anders	37	21

De meest genoemde reden om een vermoeden niet te melden is gelegen in het feit dat men de zaak zelf heeft afgehandeld. Deze reden wordt genoemd door alle RIAGG-respondenten die de vraag kregen voorgelegd en door drie kwart van de respondenten die werkzaam zijn binnen een gezinsvoogdij-instelling. Voor de residentiële hulpverlening geldt met name dat men zegt dat er al een maatregel van kracht is en/of dat een kind de hele jeugdhulpverlening al heeft 'doorlopen'.

5.5 Ervaringen met bestaande meldpunten³⁹ de afgelopen twee jaar

Ervaringen met het BVA als meldpunt⁴⁰

In totaal 58 % van alle respondenten heeft de afgelopen twee jaar contact gehad met een BVA naar aanleiding van een vermoeden van kindermishandeling. Dat zijn in totaal 434 respondenten. De percentages per beroepssector zijn:

- jeugdartsen: 87% (140 van de 160 respondenten);

37 De aantallen respondenten zijn te klein om een uitsplitsing te maken naar beroepssector.

38 Er kon meer dan één antwoord worden gegeven.

39 In deze paragraaf wordt nader ingegaan op de ervaringen met het BVA, de Raad en de politie. Daarnaast zeiden 32 respondenten de afgelopen twee jaar contact te hebben opgenomen met een regionaal meldpunt. Hun ervaringen worden hier niet nader beschreven, gezien het beperkte aantal respondenten.

40 Men dient wel te bedenken dat in de enquête vaak gevraagd is naar die functionarissen die het meest te maken krijgen met kindermishandeling. Het percentage functionarissen van een bepaalde sector dat contact heeft gehad met een meldpunt kan dus niet als representatief voor alle functionarissen binnen die sector worden beschouwd.

- AMW-jeugd: 59% (73 van de 124 respondenten);
- RIAGG's jeugd: 59% (41 van de 69 respondenten);
- (gezins)-voogdij-instellingen: 50% (29 van de 58 respondenten);
- ambulante jeugdhulpverlening: 46% (57 van de 123 respondenten);
- residentiële jeugdhulpverlening: 32% (38 van de 117 respondenten);
- Boddaertcentra/MKD's: 59% (44 van de 74 respondenten).

Meestal gaat het om meer dan een melding: 84% van de respondenten nam meer dan eens contact op met het BVA.

Tweederde van deze respondenten had de allereerste keer dat men contact opnam met het BVA een duidelijk beeld van wat het BVA met hun melding zou gaan doen. Meestal bleek dat beeld achteraf ook juist te zijn; slechts bij 10% van de mensen met een bepaalde verwachting was dat niet het geval.

Het verloop en de beoordeling van de laatste melding bij het BVA ziet er als volgt uit.

- In 20% van de gevallen heeft het BVA de zaak overgenomen, 39% van de respondenten heeft advies of informatie gekregen; in de overige gevallen was sprake van een mengvorm (verdeling van taken en verantwoordelijkheden).
- In 8% van de gevallen was de taakverdeling tussen de eigen instelling en het BVA niet (volledig) duidelijk.
- Een derde van de respondenten (36%) heeft niets meer vernomen over wat er na de melding is gebeurd.
- De meeste melders (86%) zijn redelijk tot zeer tevreden over de wijze waarop het BVA hen als melder heeft behandeld.
- Iets minder dan de helft van de mensen die contact hebben gehad met het BVA doet een uitspraak over het resultaat van de melding⁴¹; volgens 56% van deze groep is de mishandeling gestopt en volgens 22% is de mishandeling (waarschijnlijk) minder geworden (zie ook tabel 5.10).
- 78% van de melders die zicht hebben op het resultaat van de melding zegt (redelijk) tevreden te zijn met hetgeen er voor het kind is bereikt; 22% is vrij ontevreden of zeer ontevreden.

Het effect van de (laatste) melding beoordeeld door de totale groep die ervaring opdeed met het BVA, ziet er als volgt uit.

Tabel 5.10: Beoordeling effect van de melding (in %)

	melders (n=434)
Mishandeling gestopt	26
Mishandeling (waarschijnlijk) minder	10
Niets veranderd	10
N.v.t.: onderzoek gaande	22
N.v.t.: vermoeden bleek ongegrond	2
Weet niet/geen mening	23
Anders	7
Totaal	100

41 De vraag naar het resultaat werd zodanig geformuleerd dat het hierbij niet alleen gaat om het effect van het handelen van de meldpost maar ook van eventuele andere betrokkenen.

Ervaringen met de Raad als meldpunt

Er is een groep van 240 respondenten (33 % van alle respondenten) die de afgelopen twee jaar contact heeft gehad met de Raad voor de Kinderbescherming in verband met een vermoeden van kindermishandeling. De samenstelling van de groep ziet er als volgt uit.

- jeugdartsen: 27 % (43 van de 160 respondenten);
- AMW-jeugd: 27 % (34 van de 124 respondenten);
- RIAGG's jeugd: 49 % (34 van de 69 respondenten);
- (gezins)-voogdij-instellingen: 22 % (13 van de 58 respondenten);
- ambulante jeugdhulpverlening: 36 % (45 van de 123 respondenten);
- residentiële jeugdhulpverlening: 29 % (34 van de 117 respondenten);
- Boddaertcentra/MKD's: 39 % (29 van de 74 respondenten).

Meestal gaat het om meer dan een melding: 77 % van de respondenten nam meer dan eens contact op met de Raad.

Tweederde van deze respondenten (69 %) had de allereerste keer dat men contact opnam met de Raad een duidelijk beeld van wat de Raad met hun melding zou gaan doen. Meestal bleek dat beeld achteraf ook juist te zijn; bij 16 % van de mensen met een bepaalde verwachting was dat niet het geval.

Het verloop en de beoordeling van de laatste melding bij de Raad ziet er als volgt uit.

- In 42 % van de gevallen heeft de Raad de zaak overgenomen, 23 % van de respondenten heeft advies of informatie gekregen; in de overige gevallen was sprake van een mengvorm (verdeling van taken en verantwoordelijkheden).
- In 9 % van de gevallen was de taakverdeling tussen de eigen instelling en de Raad voor de respondent niet (helemaal) duidelijk.
- Een derde van de respondenten (35 %) heeft niets meer vernomen over wat er na de melding is gebeurd.
- De meeste melders (78 %) zijn redelijk tot zeer tevreden over de wijze waarop de Raad hen als melder heeft behandeld.
- Iets meer dan de helft van de mensen die contact hebben gehad met de Raad doet een uitspraak over het resultaat van de melding; volgens 67 % van deze groep is de mishandeling gestopt en volgens 17 % is de mishandeling (waarschijnlijk) minder geworden (zie ook tabel 5.11).
- 76 % van de melders die zicht hebben op het resultaat van de melding zegt (redelijk) tevreden te zijn met hetgeen er voor het kind is bereikt; 24 % is vrij ontevreden of zeer ontevreden.

Het effect van de (laatste) melding beoordeeld door de totale groep die ervaring opdeed met de Raad, ziet er als volgt uit.

Tabel 5.11: Beoordeling effect van de melding (in %)

	melders (n=240)
Mishandeling gestopt	36
Mishandeling (waarschijnlijk) minder	9
Niets veranderd	8
N.v.t.: onderzoek gaande	15
Weet niet/geen mening	22
Anders	10
Totaal	100

Ervaringen met de politie als meldpunt

Er is een groep van 106 respondenten (14% van alle respondenten) die de afgelopen twee jaar contact heeft gehad met de politie in verband met een vermoeden van kindermishandeling. De samenstelling van de groep ziet er als volgt uit.

- jeugdartsen: 16% (26 van de 160 respondenten);
- AMW-jeugd: 15% (18 van de 123 respondenten);
- RIAGG's jeugd: 10% (7 van de 68 respondenten);
- (gezins)-voogdij-instellingen: 25% (14 van de 55 respondenten);
- ambulante jeugdhulpverlening: 13% (16 van de 121 respondenten);
- residentiële jeugdhulpverlening: 12% (14 van de 117 respondenten);
- Boddaertcentra/MKD's: 14% (10 van de 74 respondenten).

De helft van deze melders heeft een 2 tot 5 meldingen gedaan, een kwart deed één melding, de overigen meer dan 5 meldingen.

Tweederde van deze respondenten (67%) had de allereerste keer dat men contact opnam met de politie een duidelijk beeld van wat de politie met hun melding zou gaan doen. Meestal bleek dat beeld achteraf ook juist te zijn; bij 10% van de mensen met een bepaalde verwachting was dat niet het geval.

Het verloop en de beoordeling van de laatste melding bij de politie ziet er als volgt uit.

- In 23% van de gevallen heeft de politie de zaak verder overgenomen, 18% van de respondenten heeft advies of informatie gekregen; in de overige gevallen was sprake van een mengvorm (verdeling van taken en verantwoordelijkheden).
- In 12% van de gevallen was de taakverdeling tussen de eigen instelling en de politie voor de respondent niet (helemaal) duidelijk.
- Een kwart van de respondenten heeft niets meer vernomen over wat er na de melding is gebeurd.
- Bijna alle melders (95%) zijn redelijk tot zeer tevreden over de wijze waarop de politie hen als melder heeft behandeld.
- Bijna tweederde van de mensen die contact hebben gehad met de politie doet een uitspraak over het resultaat van de melding; volgens 78% van deze groep is de mishandeling gestopt en volgens 15% is de mishandeling (waarschijnlijk) minder geworden (zie ook tabel 5.12).
- 83% van de melders die zicht hebben op het resultaat van de melding zegt (redelijk) tevreden te zijn met hetgeen er voor het kind is bereikt; 17% is vrij ontevreden of zeer ontevreden.

Het effect van de (laatste) melding beoordeeld door de totale groep die ervaring opdeed met de politie, ziet er als volgt uit.

Tabel 5.12: Beoordeling effect van de melding (in %)

	melders (n=106)
Mishandeling gestopt	50
Mishandeling (waarschijnlijk) minder	9
Niets veranderd	5
N.v.t.: onderzoek gaande	15
Weet niet/geen mening	14
Anders	7
Totaal	100

Samenvatting

In tabel 5.13 zijn de resultaten per meldpunt schematisch weergegeven.

Tabel 5.13: Ervaringen met bestaande meldpunten de laatste twee jaar (in %)

	BVA (n=434)	Raad (n=240)	Politie (n=106)
Oververtegenwoordiging in ervaringsgroep van:	jeugdartsen	RIAGG's-jeugd	-
Ondervertegenwoordiging in ervaringsgroep van:	residentiële jeugdhulpverlening	-	
% Melders dat meer dan eens meldde	84%	77%	75%
Van te voren een duidelijk beeld van meldpunt bij	65%	69%	67%
Meldpunt neemt verantwoordelijkheid over	bij 20% van de laatste meldingen	bij 42% van de laatste meldingen	bij 23% van de laatste meldingen
Taakverdeling was duidelijk	bij 92% van de laatste meldingen	bij 91% van de laatste meldingen	bij 88% van de laatste meldingen
(Redelijke) tevredenheid over benadering melder	bij 86% van de laatste meldingen	bij 78% van de laatste meldingen	bij 95% van de laatste meldingen
Terugrapportage	bij 64% van de laatste meldingen	bij 65% van de laatste meldingen	bij 75% van de laatste meldingen
Mishandeling gestopt of minder voor zover bekend	bij 78% van de laatste meldingen	bij 84% van de laatste meldingen	bij 93% van de laatste meldingen
Tevredenheid bereikte resultaat voor zover bekend	bij 78% van de laatste meldingen	bij 76% van de laatste meldingen	bij 83% van de laatste meldingen

Op basis van tabel 5.13 kan voor de drie meldpunten geconcludeerd worden dat de tevredenheid overheerst. Minimaal driekwart van de professionele hulpverleners die de afgelopen twee jaar contact opnamen met een van de meldpunten is tevreden over de wijze waarop men benaderd is en over het resultaat dat bereikt is voor het kind.

De professionele hulpverleners zijn in vergelijking met de beroepsbeoefenaren nog iets meer tevreden als het gaat om het bereikte resultaat, terwijl de beoordeling van het effect van de melding (is de mishandeling gestopt of minder geworden?) feitelijk weinig verschilt. De hulpverleners hebben in vergelijking met de beroepsbeoefenaren van te voren, ook vaker een duidelijk beeld van wat men van een meldpunt kan verwachten. Verder nemen het BVA en de politie bij zaken die gemeld worden door beroepsbeoefenaren vaker de verantwoordelijkheid over dan bij zaken die door professionele hulpverleners worden aangebracht. Dat verschil bestaat niet voor de Raad.

6 Professionele werkers: inrichting en functie meldpunten

6.1 Beoordeling stellingen

In dit hoofdstuk worden de onderzoeksresultaten van beroepsbeoefenaren en professionele hulpverleners gecombineerd gepresenteerd.

De respondenten hebben een aantal vragen/stellingen voorgelegd gekregen die verwijzen naar verschillende onderwerpen.

- 1 Beoordeling van de komst van nieuwe regionale meldpunten⁴².
- 2 Inrichtingsaspecten die in het raamwerk van de werkgroep Hermanns zijn vastgelegd.
- 3 De wettelijke regelgeving met betrekking tot anonimiteit en informatieplicht: voor de toepassing van deze regelgeving in de modelprojecten zijn door de werkgroep Hermanns gedragslijnen opgesteld (zie bijlage 1).
- 4 Het effect van een meldpunt kindermishandeling voor het gemelde kind.
- 5 Het draagvlak voor het instellen van een zogenaamde meldplicht voor hen die beroepsmatig te maken krijgen met kindermishandeling.
- 6 Plaats en functie van een meldpunt kindermishandeling binnen de jeugdhulpverlening⁴³.

1 Beoordeling nieuwe regionale meldpunten

Het is de bedoeling dat er nieuwe regionale meld-en adviespunten voor kindermishandeling komen. De bureaus Vertrouwensartsen dienen hierin op te gaan. De Raad voor de Kinderbescherming behoudt haar specifieke taak inzake meldingen van kindermishandeling. Wat vindt u van deze maatregel?

Tabel 6.1: Beoordeling komst nieuwe meldpunten (in %)

Hulpverleners	positief	matig	negatief	geen mening	totaal
Jeugdartsen (n=160)	50	19	7	24	100
AMW-jeugd (n=124)	60	18	5	17	100
RIAGG's-jeugd (n=69)	57	17	10	16	100
(Gezins) voogdij (n=58)	74	16	7	3	100
Ambulante jeugdhulpverlening (n=123)	68	19	6	7	100
Residentiële jeugdhulpverlening (n=117)	63	22	8	7	100
Boddaertcentra/MKD (n=74)	62	16	7	15	100

Binnen alle sectoren oordeelt de grootste groep respondenten positief (tabel 6.1).

42 Deze vraag is vanwege de benodigde voorkennis over de maatregel, alleen gesteld aan de professionele hulpverleners.

43 Alleen gesteld aan de professionele hulpverleners.

De (gezins)voogdij-instellingen oordelen het meest positief, de jeugdartsen het minst positief. Voor deze laatste groep geldt dat ze feitelijk de afgelopen twee jaar het meest vaak contact hebben gehad met het BVA in verband met vermoedens van kindermishandeling. Met name voor de jeugdartsen geldt ook dat ze naar verhouding vaak geen oordeel over de maatregel willen of weten te geven. Binnen alle beroepssectoren is ongeveer tweederde van de respondenten van mening dat de komst van een nieuw regionaal meldpunt geen effect zal hebben op hun eigen meldgedrag, met andere woorden men zal niet meer of minder vaak contact op nemen met dit meldpunt. Het percentage respondenten dat zegt wel sneller contact op te nemen, loopt uiteen van 28% binnen de ambulante jeugdhulpverlening tot 13% bij de jeugdartsen. Het percentage dat zegt juist minder snel contact te zullen leggen met een nieuw regionaal meldpunt komt binnen geen van de sectoren boven de 8%.

2 Toetsing inrichtingsaspecten raamwerk

De werkgroep Hermanns heeft een raamwerk geschetst voor de inrichting van regionale meldpunten kindermishandeling. Middels de nu volgende stellingen is nagegaan in hoeverre een aantal inrichtingsaspecten die in het raamwerk zijn vastgelegd en die zich leenden voor toetsing, door de beroepsbeoefenaren en de professionele hulpverleners worden onderschreven.

1 Het is wenselijk dat er één centraal meldpunt in de regio komt waar alle vermoedens van kindermishandeling gemeld worden.

Er bestaan slechts beperkte verschillen tussen de beroepssectoren met name bij de professionele hulpverleners. Onder de beroepsbeoefenaren zijn de meest uiteenlopende meningen te vinden binnen de sector politie (meest positief) en de sector sociaal cultureel werk (minst positief).

Bij de hulpverleners staat de ambulante jeugdhulpverlening het meest positief ten opzichte van deze stelling en de residentiële jeugdhulpverlening het minst positief.

Tabel 6.2: Wenselijkheid één centraal meldpunt⁴⁴ (in %)

	helemaal mee eens	deels mee eens	deels mee oneens	helemaal mee oneens	geen mening	totaal
Beroepsbeoefenaren						
Alle beroepsbeoefenaren (n=8-96)	73	8	3	9	7	100
Politie (n=56)	82	6	5	5	2	100
Sociaal-cultureel werk (n=70)	64	11	4	12	9	100
Hulpverleners						
Alle hulpverleners (n=736)	77	9	3	6	5	100
Ambulante jeugdhulpverleners (n=123)	83	7	1	5	4	100
Residentiële jeugdhulpverleners (n=117)	71	15	2	3	9	100

De tabel laat vooral zien dat een ruime meerderheid van bijna alle sectoren het eens is met de reorganisatie die door de Werkgroep Hermanns dient te worden gerealiseerd.

- 2 *Een centraal meldpunt voor kindermishandeling behoort onafhankelijk te zijn van bestaande instellingen en instanties op het gebied van hulpverlening en justitie.*

Tabel 6.3: Onafhankelijkheid centraal meldpunt (in %)

	helemaal mee eens	deels mee eens	deels mee oneens	helemaal mee oneens	geen mening	totaal
Beroepsbeoefenaren						
Alle beroepsbeoefenaren (n=896)	61	11	4	15	9	100
Kinderdagverblijf (n=122)	67	12	1	10	10	100
Huisartsen (n=135)	63	13	6	10	8	100
Voortgezet onderwijs (n=89)	50	7	7	21	15	100
Hulpverleners						
Alle hulpverleners (n=736)	68	11	5	11	5	100
AMW-jeugdhulpverleners (n=124)	76	12	2	7	3	100
Resid. jeugdhulpverleners (n=117)	57	14	5	15	9	100

44 In de tabellen zijn steeds de sectoren met de meest uitgesproken mening en de beoordeling door de totale groep beroepsbeoefenaren/ hulpverleners opgenomen.

Het voortgezet onderwijs is het minst overtuigd van de noodzaak dat een meldpunt onafhankelijk moet zijn. Voor de meeste sectoren - zowel bij de beroeps-beoefenaren als bij de hulpverleners - geldt dat een meerderheid dit uitgangspunt volledig onderschrijft. Verder zijn er nogal wat respondenten onder andere in het onderwijs die hier geen mening over weten te geven.

- 3 *Een centraal meldpunt voor kindermishandeling dient 24 uur per dag en 7 dagen per week telefonisch bereikbaar te zijn.*

Tabel 6.4: Wenselijkheid continue bereikbaarheid meldpunt (in %)

	helemaal mee eens	deels mee eens	deels mee oneens	helemaal mee oneens	geen mening	totaal
Beroepsbeoefenaren						
Alle beroepsbeoefenaren (n=896)	64	12	5	17	2	100
Politie (n=56)	84	4	5	5	2	100
Huisarts (n=135)	36	13	6	43	2	100
Hulpverleners						
Alle hulpverleners (n=736)	67	12	4	15	2	100
Resid.jeugdhulpverleners (n=117)	71	10	3	14	2	100
Jeugdartsen (n=160)	71	12	4	12	1	100
RIAGG's-jeugdhulpverleners (n=69)	55	16	6	21	2	100

De meningen over bereikbaarheid van een centraal meldpunt lopen nogal uiteen: voor het merendeel van de sectoren geldt dat 60% tot 70% de stelling helemaal onderschrijft. Politie en huisarts nemen het meest extreme standpunt in; de eersten zijn nadrukkelijk voorstander van continue telefonische bereikbaarheid terwijl de huisartsen over de wenselijkheid hiervan sterk verdeeld zijn.

- 4 *Als er een landelijk 06-nummer zou zijn waar ik vermoedens van kindermishandeling kan melden, dan zou ik eerder melden⁴⁵.*

45 Deze stelling werd door ons minder relevant geacht voor de professionele hulpverleners en is daarom niet aan deze onderzoeksgroep voorgelegd.

Tabel 6.5: Bij landelijk 06-nummer eerder melden (in %)

Beroepsbeoefenaren	helemaal mee eens	deels mee eens	deels mee oneens	helemaal mee oneens	geen mening	totaal
Alle sectoren (n=896)	13	6	4	74	3	100
Politie (n=56)	20	7	7	61	5	100
Huisarts (n=135)	4	4	3	86	3	100

Voor de meeste beroepsbeoefenaren zal een eventueel landelijk 06-nummer er niet toe leiden dat men eerder en gemakkelijker meldt. Binnen de politie is het grootste percentage te vinden dat de stelling wel helemaal onderschrijft.

3 Toetsing wettelijke regelgeving: anonimiteit melder ten opzicht van het gemelde gezin

Over dit onderwerp zijn twee stellingen opgenomen in de telefonische enquête.

- 1 *Als ik een gezin zou melden wegens vermoedens van kindermishandeling dan wil ik niet dat het gezin te horen krijgt dat ik de melder ben.*

Gemiddeld genomen is de helft van de beroepsbeoefenaren het helemaal eens met deze stelling. De beoordeling van de verschillende sectoren loopt niet erg uiteen, alleen de politie neemt een aparte positie in. De hulpverleners hebben er minder moeite mee dat het gezin te weten komt dat zij de melder zijn, dat wil zeggen een minderheid onderschrijft als algemeen principe 'als melder niet bekend te willen worden'. Naar verhouding zijn veel hulpverleners het gedeeltelijk eens met deze stelling. De grootste groep hulpverleners die het wel met deze algemene uitspraak helemaal eens is, is te vinden onder de jeugdartsen (tabel 6.6).

Tabel 6.6: 'Ik wil niet dat het gezin hoort dat ik de melder ben' (in %)

	helemaal mee eens	deels mee eens	deels mee oneens	helemaal mee oneens	geen mening	totaal
Beroepsbeoefenaren						
Alle beroepsbeoefenaren (n=896)	51	21	7	19	2	100
Politie (n=56)	23	5	5	64	3	100
Hulpverleners						
Alle hulpverleners (n=736)	27	27	15	28	3	100
Jeugdartsen (n=160)	39	24	16	17	4	100
Boddaertcentra/MKD's (n=74)	18	28	18	35	1	100

- 2 *Als ik van tevoren niet zeker weet dat ik anoniem kan blijven dan zal ik sommige vermoedens van kindermishandeling niet melden.*

De reacties op deze stelling zijn weergegeven in tabel 6.7.

Tabel 6.7: 'Als garantie anonimiteit ontbreekt, zal ik sommige vermoedens niet melden' (in %)

	helemaal mee eens	deels mee eens	deels mee oneens	helemaal mee oneens	geen mening	totaal
Beroepsbeoefenaren						
Alle beroepsbeoefenaren (n=896)	29	14	6	49	2	100
Huisartsen (n=135)	44	10	7	38	1	100
Hulpverleners						
Alle hulpverleners (n=736)	33	17	7	42	1	100
Jeugdartsen (n=160)	49	13	9	27	2	100
Ambulante jeugdhulpverleners (n=123)	20	17	8	55	-	100

Tussen de 20% en 35% van de verschillende beroepssectoren is het helemaal eens met deze stelling. Ook nu zijn de verschillende sectoren het behoorlijk met elkaar eens; met name de artsen nemen echter een uitzonderingspositie in: 44% van de huisartsen en 49% van de jeugdartsen is het helemaal eens met deze stelling. Hoewel de hulpverleners bij de vorige stelling aangaven er minder vaak moeite mee te hebben als melder bekend te worden, is het percentage dat zegt sommige vermoedens niet meer te melden als de garantie van anonimiteit ontbreekt, onder de hulpverleners minstens zo groot als onder de beroepsbeoefenaren.

Voor beide doelgroepen geldt dat gemiddeld 1 op de 3 respondenten vraagt om garanties dat men in bepaalde situaties anoniem kan blijven. Dit speelt het meest bij de artsen.

4 Toetsing wettelijke regelgeving: informatieverstrekking aan het gemelde gezin

Ook over dit onderwerp zijn twee stellingen opgenomen in de enquête.

- 1 *Als een gezin bij een instantie wordt aangemeld wegens vermoedens van kindermishandeling dan moet dat gezin zo snel mogelijk te horen krijgen dat zij aangemeld zijn.*

Tabel 6.8: 'Gezin moet zo snel mogelijk te horen krijgen dat het aangemeld is' (in %)

	helemaal mee eens	deels mee eens	deels mee oneens	helemaal mee oneens	geen mening	totaal
Beroepsbeoefenaren						
Alle beroepsbeoefenaren (n=896)	32	27	11	27	3	100
Peuterspeelzaal (n=103)	41	24	9	23	3	100
Huisarts (n=135)	21	19	19	34	7	100
Hulpverleners						
Alle hulpverleners (n=736)	40	29	10	18	3	100
RIAGG's (n=69)	52	22	7	13	6	100
Residentiële jeugdhulpverleners (n=117)	52	28	6	11	3	100
Jeugdartsen (n=160)	17	23	24	33	3	100

Een derde van alle beroepsbeoefenaren is het helemaal met deze stelling eens; bij de hulpverleners ligt dit percentage op 40%.

Er wordt door de sectoren heel wisselend over dit onderwerp gedacht, waarbij opnieuw de artsen het meest afwijkende standpunt innemen: slechts 1 op de 5 huisartsen en jeugdartsen is het helemaal eens met het uitgangspunt dat het gezin zo snel mogelijk geïnformeerd moet worden.

- 2 *Als het gezin is aangemeld wegens kindermishandeling dan moet het inzage kunnen krijgen in het dossier dat over hen is aangelegd.*

Tabel 6.9: 'Gezin moet inzage in dossier kunnen krijgen' (in %)

	helemaal mee eens	deels mee eens	deels mee oneens	helemaal mee oneens	geen mening	totaal
Beroepsbeoefenaren						
Alle beroepsbeoefenaren (n=896)	44	20	9	22	5	100
Sociaal-cultureel werk (n=70)	60	23	3	13	1	100
Huisartsen (n=135)	31	13	13	35	8	100
Hulpverleners						
Alle hulpverleners (n=736)	53	23	8	14	2	100
Residentiële hulpverleners (n=117)	67	17	6	8	2	100
Jeugdartsen (n=160)	25	26	13	34	2	100

Een meerderheid van bijna alle beroepsgroepen is het geheel of gedeeltelijk eens met de stelling dat het gezin in principe inzage in het eigen dossier moet kunnen krijgen; doch van de huis- en de jeugdartsen is 1 op de 3 respondenten het in het geheel niet eens met een dergelijke toegankelijkheid van informatie.

5 Beoordeling effect meldpunt

Er is een stelling opgenomen die verwijst naar het effect van het handelen van de medewerkers van een meldpunt.

Als je een kind aanmeldt wegens kindermishandeling dan is het maar zeer de vraag of het kind daarmee geholpen is.

Tabel 6.10: 'Beoordeling effect meldpunt' (in %)

	helemaal mee eens	deels mee eens	deels mee oneens	helemaal mee oneens	geen mening	totaal
Beroepsbeoefenaren						
Alle beroepsbeoefenaren (n=896)	24	26	8	40	2	100
Speciaal onderwijs (n=121)	38	26	8	28	-	100
Huisarts (n=135)	15	27	10	40	8	100
Hulpverleners						
Alle hulpverleners (n=736)	25	27	10	36	2	100
Boddaertcentra/MKD (n=74)	32	26	10	28	4	100

Gemiddeld genomen is een kwart van alle beroepsgroepen het helemaal eens met deze stelling. Dit komt ongeveer overeen met het beeld dat opgeroepen is in paragraaf 4.5: 70% tot 80% van de respondenten die de afgelopen 2 jaar ervaring heeft opgedaan met een meldpunt is hierover redelijk tot zeer tevreden.

Tabel 6.10 laat zien dat er kleine verschillen zijn tussen de sectoren: het speciaal onderwijs is het meest kritisch over het helpende effect van een meldpunt, de huisartsen zijn iets positiever dan gemiddeld.

6 Beoordeling meldplicht

Een eventuele meldplicht vormt al jarenlang een punt van discussie zowel bij de overheid als in het werkveld. Dit onderwerp is echter niet opgenomen binnen het raamwerk van de werkgroep Hermanns. In het onderzoek is hierover de volgende stelling opgenomen.

Alle mensen die door hun beroep regelmatig in aanraking komen met kinderen/ gezinnen zouden verplicht moeten worden om vermoedens en geconstateerde gevallen van kindermishandeling te melden bij een centraal meldpunt.

Tabel 6.11: Beoordeling meldplicht (in %)

	helemaal mee eens	deels mee eens	deels mee oneens	helemaal mee oneens	geen mening	totaal
Beroepsbeoefenaren						
Alle beroepsbeoefenaren (n=896)	55	21	5	17	2	100
Politie (n=56)	64	21	7	4	4	100
Huisarts (n=135)	41	19	10	29	1	100
Voortgezet onderwijs (n=89)	43	22	2	28	5	100
Hulpverleners						
Alle hulpverleners (n=736)	56	20	6	15	3	100
(Gezins)voogdij instellingen (n=58)	69	15	2	12	2	100
Ambulante jeugdhulpverleners (n=123)	68	19	2	9	2	100

Gemiddeld genomen is iets meer dan de helft het helemaal eens met deze stelling. Ook hierover lopen de meningen van de verschillende sectoren niet sterk uiteen. Het voortgezet onderwijs en de huisartsen staan het meest huiverig ten opzichte van deze maatregel. Bijna 1 op de 3 respondenten uit deze sectoren is het hier helemaal niet mee eens.

7 Positie meldpunt binnen de jeugdhulpverlening

Er is een serie stellingen voorgelegd aan de professionele hulpverleners over hun eigen handelen in relatie tot een meldpunt kindermishandeling⁴⁶.

- Het behoort tot mijn taak om zelf vermoedens van kindermishandeling te verifiëren, daar heb ik geen externe instantie voor nodig.*

Tabel 6.12: 'Het behoort tot mijn taak om zelf vermoedens te verifiëren' (in %)

Hulpverleners	helemaal mee eens	deels mee eens	deels mee oneens	helemaal mee oneens	geen mening	totaal
Alle sectoren (n=736)	11	17	14	57	1	100
(Gezins)voogdij instellingen (n=58)	28	17	3	52	-	100

Een minderheid van 11% van alle hulpverleners is het helemaal eens met dit stand-

46 Wij wijzen er in dit verband nogmaals op dat de jeugdartsen ten onrechte als de professionele hulpverleners zijn beschouwd (zie ook paragraaf 2.4).

punt; in totaal 28% is het geheel of gedeeltelijk eens met deze taakstelling. De opvatting van de verschillende beroepssectoren komt sterk overeen, alleen de (gezins)voogdij-instellingen nemen een afwijkende positie in: 28% van de respondenten uit deze sector is het helemaal eens met de stelling dat het verifiëren van vermoedens van kindermishandeling tot de eigen taak behoort.

- 2 *Het behoort tot mijn taak om zelf vermoedens van kindermishandeling te bespreken met het betreffende gezin, daarvoor heb ik geen externe instantie nodig.*

Tabel 6.13: 'Het behoort tot mijn taak om zelf vermoedens te bespreken' (in %)

Hulpverleners	helemaal mee eens	deels mee eens	deels mee oneens	helemaal mee oneens	geen mening	totaal
Alle sectoren (n=736)	21	28	14	35	2	100
(Gezins)voogdij instellingen (n=58)	41	26	9	22	2	100
RIAGG's (n=69)	32	32	14	16	6	100
Jeugdartsen (n=160)	9	26	22	41	2	100

Eén op de 5 hulpverleners is het helemaal eens met deze stelling; deze groep is waarschijnlijk in eerste instantie niet geneigd om met een meldpunt contact op te nemen als men te maken krijgt met vermoedens van kindermishandeling. Respondenten van (gezins)voogdij-instellingen en van RIAGG's zijn vaker dan de overige sectoren van mening dat men zelf vermoedens van kindermishandeling moet bespreken met het gezin. Jeugdartsen daarentegen zijn deze mening juist minder vaak toegedaan.

- 3 *Ik beschik over voldoende kennis en vaardigheden om zelf vermoedens van kindermishandeling bespreekbaar te maken in het betreffende gezin.*

Bijna 40% van alle hulpverleners is het helemaal eens met deze stelling terwijl 1 op de 5 hulpverleners vindt dat zij zelf niet genoeg kennis en vaardigheden hebben om vermoedens van kindermishandeling bespreekbaar te maken.

Tabel 6.14: 'Ik heb voldoende kennis en vaardigheden om vermoedens bespreekbaar te maken' (in %)

Hulpverleners	helemaal mee eens	deels mee eens	deels mee oneens	helemaal mee oneens	geen mening	totaal
Alle sectoren (n=736)	38	30	11	19	2	100
(Gezins)voogdij instellingen (n=58)	44	31	12	10	3	100
RIAGG's (n=69)	65	22	6	4	3	100
Jeugdartsen (n=160)	22	37	17	21	3	100

Hulpverleners werkzaam bij de RIAGG's zijn vaker dan andere sectoren van mening dat men zelf voldoende is toegerust om vermoedens van kindermishandeling bespreekbaar te maken; dit geldt niet voor de respondenten binnen de (gezins)voogdij-instellingen terwijl zij wel vaker dan de overige sectoren van mening zijn dat zij dit zelf moeten doen.

Jeugdartsen zijn minder vaak dan de overige sectoren met deze stelling eens.

- 4 *Als er andere vormen van hulp nodig zijn voor een kind of het gezin - dan ik kan bieden - dan kan ik die zélf wel inschakelen. Ik heb daar geen externe instantie voor nodig.*

Een kwart van de professionele hulpverleners is het helemaal eens met deze stelling; een derde is het helemaal oneens met deze taakinvulling. Ook nu zijn de (gezins)voogdij-instellingen vaker dan de overige sectoren van mening dat het inschakelen van andere vormen van hulp tot hun eigen werk behoort.

Tabel 6.15: 'Ik kan zelf wel andere vormen van hulp inschakelen' (in %)

Hulpverleners	helemaal mee eens	deels mee eens	deels mee oneens	helemaal mee oneens	geen mening	totaal
Alle sectoren (n=736)	24	23	16	35	2	100
(Gezins)voogdij instellingen (n=58)	46	14	14	26	-	100
RIAGG's (n=69)	41	16	17	20	6	100

- 5 *Ik kan zelf zorgen voor de afstemming met andere hulpverleners die met hetzelfde gezin bezig zijn. Daar heb ik geen externe instantie voor nodig.*

Opnieuw zien we hetzelfde antwoordpatroon:

- ongeveer een kwart van alle hulpverleners het helemaal eens met deze stelling;
- de (gezins)voogdij-instellingen en in mindere mate de RIAGG's zijn vaker dan de overige sectoren van mening dat ze de beschreven activiteit zelf wel kunnen uitvoeren;
- de jeugdartsen zijn juist minder vaak van mening dat een dergelijke hulpverlenersactiviteit zelf wel kunnen uitvoeren.

Tabel 6.16: 'Ik kan zelf zorgen voor afstemming met andere hulpverleners' (in %)

Hulpverleners	helemaal mee eens	deels mee eens	deels mee oneens	helemaal mee oneens	geen mening	totaal
Alle sectoren (n=736)	28	24	17	30	1	100
(Gezins)voogdij instellingen (n=58)	48	21	7	22	2	100
RIAGG's (n=69)	37	26	16	20	1	100
Jeugdartsen (n=160)	17	25	22	34	2	100

Tenslotte zijn twee vragen gesteld over het eigen 'beroepsgeheim'. Eén vraag werd gesteld aan alle professionele hulpverleners; de huisartsen en jeugdartsen kregen (nog) een aparte vraag voorgelegd.

- 1 *Ik kan vertrouwelijke informatie over een gezin niet beschikbaar stellen aan andere hulpverleners die zich ook met dat gezin bezighouden.*

Minimaal 5% (gezins)voogdij-instellingen en maximaal 20% (RIAGG's) is het helemaal eens met deze stelling; voor alle hulpverleners ligt dit percentage op 13%. De verschillen tussen de sectoren zijn dus beperkt. Tussen de 40% en de 50% is het helemaal oneens met deze stelling.

- 2 *Gezien mijn beroepsgeheim kan ik vermoedens van kindermishandeling alleen bespreken met beroepsgenoten.*

Tabel 6.17: 'Kan vermoedens alleen bespreken met beroepsgenoten' (in %)

Hulpverleners	helemaal mee eens	deels mee eens	deels mee oneens	helemaal mee oneens	geen mening	totaal
Huisartsen (n= 135)	24	20	11	43	2	100
Jeugdartsen (n= 160)	15	15	13	53	4	100

Een kwart van de ondervraagde huisartsen is van mening dat hun beroepsgeheim impliceert dat ze vermoedens van kindermishandeling alleen met ander artsen kunnen bespreken. Onder de jeugdartsen ligt dit percentage lager, namelijk op 15%.

6.2 Samenvatting en conclusie

Middels spontane reacties op stellingen is een beeld geschetst van oordelen, wensen en voorkeuren die betrekking hebben op de inrichting en functie van (toekomstige) meldpunten kindermishandeling. Die schets ziet er als volgt uit.

- De meeste professionele werkers onderschrijven het belang van één regionaal meldpunt.
- Professionele hulpverleners staan over het algemeen positief tegenover de komst van nieuwe regionale meldpunten en de positionering van de Raad ten opzichte deze meldpunten; bij de jeugdartsen bestaat de meeste reserve tegenover deze verandering.
- Men is het in meerderheid eens met het uitgangspunt dat een centraal meldpunt onafhankelijk moet zijn; het voortgezet onderwijs lijkt dat wat minder belangrijk te vinden dan de resterende beroepssectoren.
- Men is het eveneens in meerderheid eens met de wenselijkheid dat een centraal meldpunt continue telefonisch bereikbaar is. Hier nemen de huisartsen een afwijkend standpunt in.
- Beroepsbeoefenaren vinden een landelijk 06-meldnummer niet nodig (voor hun eigen meldingen).
- Ongeveer de helft van de beroepsbeoefenaren en een kwart van de hulpverleners

- Circa 1 op de 3 respondenten vraagt om een garantie van anonimiteit in bepaalde situaties. Dit speelt het meest bij artsen.
- Er wordt heel wisselend gedacht over het recht op informatie van het gemelde gezin; wel is duidelijk dat artsen hier de meeste moeite mee hebben.
- Er wordt eveneens wisselend gedacht over het helpende effect van het melden voor het mishandelde kind met dien verstande dat slechts ongeveer een kwart hier echt sceptisch tegenover staat. Het voortgezet onderwijs lijkt het meest sceptisch.
- Een krappe meerderheid is van mening dat er een meldplicht voor professionele werkers moet komen.
- De specifieke taken van een meldpunt worden door het merendeel van de hulpverleners ook als zodanig onderkend. Bij de meeste taken geeft ongeveer een kwart van de ondervraagde hulpverleners aan dat zij daar geen gespecialiseerde instantie voor nodig hebben. Het verifiëren van vermoedens wordt het minst vaak genoemd als taak die men zelf wel kan uitvoeren.
- De afbakening van de eigen taken ten opzichte van een meldpunt kindermishandeling is niet voor alle ondervraagde beroepssectoren dezelfde: (gezins)voogdij-instellingen en in mindere mate RIAGG's lijken minder vaak dan de overige sectoren geneigd om de specifieke deskundigheid van een meldpunt in te schakelen.

Op basis van de onderzoeksresultaten kunnen twee conclusies getrokken worden die relevant zijn voor de inrichting van de modelprojecten.

- De professionele werkers staan overwegend positief ten opzichte van de uitgangspunten die door de werkgroep Hermanns zijn geformuleerd voor nieuw op te richten regionale meldpunten.
- De grenzen en mogelijkheden die door de werkgroep zijn aangegeven voor het omgaan met anonimiteit en inzagerecht passen niet goed op de bestaande praktijk voor zover het de professionele hulpverleners betreft. Volgens het Raamwerk van de werkgroep wordt deze groep namelijk slechts bij uitzondering de mogelijkheid geboden om anoniem te blijven ten opzichte van het gemelde gezin.
- Professionele hulpverleners worden geacht vanuit hun professionele verantwoordelijkheid, in samenwerking met of met ondersteuning van het meldpunt, zelf actief op te treden bij een vermoeden van kindermishandeling. Uit het onderzoek blijkt dat de meeste hulpverleners aangeven de specifieke deskundigheid van een meldpunt daar in ieder geval bij nodig te hebben.

7 Alle doelgroepen: een fictieve situatie nader bekeken

7.1 Inleiding

De respondenten uit de drie doelgroepen (privé-personen, beroepsbeoefenaren en professionele hulpverleners hebben dezelfde fictieve situatie voorgelegd gekregen. Deze luidt als volgt.

'Bij u in de straat woont een kind dat vaak blauwe plekken heeft en er vaak slecht verzorgd bij loopt. Het kind gedraagt zich ook angstig en schuw. U maakt u bezorgd en praat erover met andere mensen in de straat. Die hebben ook het gevoel dat er iets mis is met het kind. We hebben het dan over een vermoeden van kindermishandeling'⁴⁷.

De respondenten hebben vervolgens een serie vragen voorgelegd gekregen.

- Zou men in zo'n geval iets doen/ contact opnemen met een deskundige instantie? Zo nee, waarom niet?
- Zou men in zo'n geval contact opnemen met een van de bestaande meldpunten.
- Wat zijn belemmeringen om dat niet te doen?
- Zou u de aanpak van het probleem willen overdragen aan het meldpunt: zou u dan wel geïnformeerd willen worden over het verdere verloop?
- Vindt u dat het gemelde gezin er recht op heeft om te weten wie de melding heeft gedaan?

De onderzoeksresultaten van de drie doelgroepen worden geïntegreerd gepresenteerd.

7.2 Bereidheid om te melden, voorkeuren en belemmeringen

Aan de beroepsbeoefenaren en de hulpverleners is gevraagd of men in de bovengeschetste situatie actie zou ondernemen?

Deze vraag wordt door minimaal 90% van alle beroepssectoren van de beide doelgroepen met 'ja, zeker wel' beantwoord. De overige respondenten geven bijna allen als antwoord 'ja, waarschijnlijk wel'. In totaal 10 respondenten antwoorden 'waarschijnlijk niet' of 'weet niet'. Zij geven hiervoor de volgende redenen:

- 'zou niet weten wat te doen' (3 respondenten);
- 'ben bang dat de mishandeling dan toeneemt' (2 respondenten);
- 'ben bang voor represailles van het gezin' (1 respondent);
- 'anders' (4 respondenten).

Aan alle respondenten⁴⁸ is gevraagd of men in zo'n geval contact zou zoeken met

⁴⁷ De aangepaste vraagstelling voor de beroepsbeoefenaren en de hulpverleners luidt als volgt.
In uw werk krijgt u te maken met een kind dat vaak blauwe plekken heeft en er slecht verzorgd bij loopt. Het kind gedraagt zich ook angstig en schuw. U heeft het vermoeden dat het kind mishandeld wordt. Na eventuele interne toetsing blijkt dat ook andere de indruk hebben dat er sprake is van een mishandelingssituatie in het gezin.

⁴⁸ Uitgezonderd de zes beroepsbeoefenaren/hulpverleners die aangaven waarschijnlijk geen actie te ondernemen.

een externe deskundige of instantie (tabel 7.1).

Tabel 7.1: Contact met (externe) deskundige(n) (in %)

	ja, zeker	waar- schijnlijk wel	waar- schijnlijk niet	nee, zeker niet	weet niet	totaal
Privé-personen (n=1.422)	52	32	8	4	4	100
Beroepsbeoefenaren						
Alle sectoren (n=896)	74	17	6	1	2	100
Politie (n=56)	82	13	5		-	100
Speciaal onderwijs (n=121)	64	26	5	5	-	100
Hulpverleners						
Alle sectoren (n=736)	61	20	14	5	-	100
Jeugdartsen (n=160)	73	17	7	3	-	100
RIAGG's (n=69)	35	33	23	9	-	100
Boddaertcentra/MKD's (n=73)	47	26	18	9	-	100

De tabel laat zien dat de helft van het Nederlandse publiek zegt zeker contact op te nemen met een deskundige; bij de beroepsbeoefenaren ligt dit percentage tussen 82 % (politie) en 64 % (speciaal onderwijs) en bij de hulpverleners tussen 73 % (jeugdartsen) en RIAGG's (35%). Bij de hulpverleners is het verschil in beantwoording tussen de beroepssectoren dus aanzienlijk. Dit kan waarschijnlijk voor een deel verklaard worden uit het verschil in afbakening tussen datgene waar men als de eigen taak beschouwt en wat men als taak van een meldpunt ziet en de taken van een meldpunt (zie ook hoofdstuk 6).

In tabel 7.2 wordt nadere informatie gegeven over de redenen om geen contact op te nemen met een externe deskundige.

Tabel 7.2: Reden om geen contact te zoeken met deskundige(n) in fictieve situatie (in %)⁴⁹

	Privé-personen (n=285)	Beroepsbeoefenaren (n=72)	Hulpverleners (n=140)
Wegens gebrek aan bewijs/angst een ander te onrechte beschuldigen	29	15	6
Angst vertrouwensrelatie kind/gezin op spel te zetten	4	8	12
Kan gevolgen melding bij een meldpunt niet overzien	6	-	-
Kan zoiets zelf wel afhandelen	23	60	85
Zou eerst zelf actie ondernemen	-	18	6
Hangt af van de ernst van de mishandeling	2	-	9
Anders	16	22	9
Weet niet	7	-	-

Voor de professionele werkers geldt dat men meestal geen contact opneemt met een externe deskundige omdat met zelf (eerst) actie wil ondernemen.

Bij de privé-personen zijn de redenen meer verdeeld waarbij de angst om een ander ten onrechte te beschuldigen dan wel het gebrek aan bewijs én het idee dat men zo'n probleem zelf wel kan oplossen het meest worden genoemd als reden om in de geschetste situatie geen actie te ondernemen.

Aan de respondenten die aangaven (waarschijnlijk) contact op te nemen met een externe instantie, is gevraagd naar welke instantie dan hun voorkeur uitgaat. Daarbij wordt een groot aantal instanties genoemd, vaak slechts door enkele respondenten. In tabel 7.3 zijn alleen de meldpunten én die instanties opgenomen die door minstens 10 % van een van de drie doelgroepen genoemd worden.

⁴⁹ Er kon meer dan één antwoord worden gegeven.

Tabel 7.3: Instanties waarmee men bij voorkeur contact opneemt (in %)

	huis- arts	jeugd- arts	BVA's	Raad	politie	anders	weet niet	totaal
Privé-personen (n=1.216)	31	1	12	5	22	20	9	100
Beroepsbeoefenaren								
Alle beroeps- beoefenaren (n=828)	11	13	46	2	1	26	1	100
Huisarts (n=121)	-	1	81	2	-	16	-	100
Peuterspeelzaal (n=95)	21	3	40	-	-	33	3	100
Voortgezet onderwijs (n= 80)	14	29	26	1	1	29	-	100
Basisonderwijs (n=162)	14	36	27	1	-	22	-	100
Hulpverleners								
Alle hulpverleners (n=582)	8	2	63	8	-	19	-	100
Jeugdartsen (n=145)	7	1	81	1	-	10	-	100

De tabel laat zien dat de voorkeur van het publiek nogal uiteen loopt: een derde gaat bij voorkeur naar de huisarts, een vijfde naar de politie en iets meer dan 10% neemt het liefst contact op met het BVA.

Artsen (zowel huisartsen als jeugdartsen spreken een sterke voorkeur uit voor het BVA; het onderwijs - met name het speciaal onderwijs en het voortgezet onderwijs - richt zich zowel op de jeugdarts als op het BVA. Peuterspeelzalen tenslotte zijn net als het Nederlands publiek naar verhouding vaak georiënteerd op de huisarts.

7.3 Verwachtingen van de meldpunten

Aan alle respondenten die op de vraag naar hun 'voorkeursinstantie' een andere instantie dan de meldpunten noemden, is gevraagd of men in de eerder geschetste situatie ook zou overwegen om met een van de meldpunten contact op te nemen. Deze vraag wordt door 86% van de betreffende privé-personen bevestigend beantwoord. Bij de beroepsbeoefenaren ligt dit percentage op 84% en bij de hulpverleners op 85%.

Vervolgens is gevraagd met welk meldpunt men dan bij voorkeur contact zou opnemen (hierbij zijn de meldpunten expliciet genoemd).

Tabel 7.4: Aan welk meldpunt meldt men bij voorkeur (in %)

	BVA	Raad	politie	regionaal meldpunt	geen voorkeur/ hangt ervan af	totaal
Privé-personen (n=611)	33	19	35	4	9	100
Alle beroepsbeoefenaren (n=325)	67	11	1	7	14	100
Alle hulpverleners (n=131)	67	14	2	5	12	100

Tabel 7.4 heeft betrekking op respondenten die aan de volgende criteria voldoen:

- wanneer ze geconfronteerd worden met een vermoeden van fysieke kindermishandeling (zoals eerder omschreven) dan zouden ze contact opnemen met een externe deskundige;
- ze noemen vervolgens niet spontaan een van de meldpunten als hun 'voorkeursinstantie';
- desgevraagd zouden ze echter wel met een van meldpunten contact op nemen.

Bij het publiek gaat het vaak om mensen die bij voorkeur met hun huisarts praten en waarschijnlijk ook vaak niet bekend zullen zijn met het bestaan van de meldpunten. Deze groep geeft even vaak de voorkeur aan het BVA als aan de politie als instantie om contact mee op te nemen; de Raad wordt minder vaak genoemd.

Ongeveer de helft van de beroepsbeoefenaren - die contact zou opnemen met een externe instantie - heeft niet als eerste voorkeur een van de meldpunten opgegeven; desgevraagd kiezen ze echter meestal alsnog voor het BVA. Er bestaan op dit punt weinig verschillen tussen de sectoren.

Bij de hulpverleners zou eenderde van de respondenten die wel contact op zou nemen met een externe instantie niet bij voorkeur naar een meldpunt gaan. Ook zij kiezen desgevraagd meestal voor het BVA.

Aan alle respondenten die spontaan of desgevraagd contact zouden opnemen met een van de meldpunten, is een aantal vragen voorgelegd over hun wensen wat betreft de werkwijze van dit meldpunt.

Allereerst is gevraagd of men in zo'n situatie vooral advies en informatie wil krijgen zodat men zelf verder kan met het 'probleem', of de aanpak van het probleem wil overdragen aan het meldpunt?

Tabel 7.5: Advies of overdracht (in %)

	Vooraf advies	tussen- vorm	over- dracht	hangt ervan af/weet niet	totaal
Privé-personen (n = 1114)	4	13	75	8	100
Beroepsbeoefenaren					
Alle beroepsbeoefenaren (n = 769)	14	49	24	13	100
Politie (n = 52)	10	61	11	18	100
Voortgezet onderwijs (n = 68)	12	35	38	15	100
Hulpverleners					
Alle hulpverleners (n = 537)	27	51	7	15	100
(Gezins)voogdij-instellingen (n = 44)	39	48	4	9	100

Drie kwart van het ondervraagde publiek wil de aanpak van het probleem graag overdragen; ongeveer 1 op de 8 Nederlanders kiest voor een gezamenlijke benadering waarbij men zelf ook een of meerdere activiteiten onderneemt. De helft van de beroepsbeoefenaren kiest voor een aanpak waarbij men samenwerkt terwijl een kwart het probleem het liefst overdraagt. Politie mensen kiezen vaker voor samenwerking terwijl men binnen het voortgezet onderwijs naar verhouding vaak de voorkeur geeft aan overdracht van het gesignaleerde probleem. Binnen de meeste sectoren van hulpverleners wil ongeveer een kwart vooral advies en de helft een bepaalde vorm van samenwerking. (Gezins)voogdij-instellingen hebben iets vaker dan de overige sectoren vooral behoefte aan advies in de geschetste probleemsituatie.

Vervolgens is gevraagd: "Als het meldpunt **zelf** actie gaat ondernemen op basis van uw melding zou u dan willen weten wat ze gaan doen?"

Tabel 7.6: Behoeftte aan terugrapportage over activiteiten (in %)

	ja	nee	weet niet/ hangt ervan af	totaal
Privé-sectoren (n = 1114)	62	35	3	100
Alle beroepsbeoefenaren (n = 769)	93	7	-	100
Alle hulpverleners (n = 557)	94	5	1	100

Een derde van de Nederlanders heeft geen behoefte aan dergelijke informatie; bijna twee derde zou hierover wel graag geïnformeerd willen worden.

De meeste beroepsbeoefenaren en hulpverleners willen graag weten wat een meldpunt gaat doen naar aanleiding van hun melding.

Ook is gevraagd of men geïnformeerd zou willen worden over het resultaat van de activiteiten van de meldpunt. Deze vraag wordt door drie kwart van de Nederlanders en door 97% van de beroepsbeoefenaren en hulpverleners

bevestigend beantwoord.

Tenslotte is gevraagd: "Vindt u dat het gemelde gezin er in zo'n geval recht op heeft te weten wie de melding heeft gedaan **of** vindt u dat de anonimiteit van u als melder absoluut gegarandeerd moet zijn".

Tabel 7.7: Recht op informatie versus garantie anonimiteit melder (in %)

	gemeld gezin heeft recht op informatie	anonimiteit moet gegaran- deerd zijn	hangt ervan af/ weet niet	totaal
Privé-personen (n=1114)	17	74	9	100
Beroepsbeoefenaren				
Alle beroepsbeoefenaren (n=776)	15	57	28	100
Politie (n=52)	31	36	33	100
Huisarts (n=122)	14	68	18	100
Hulpverleners				
Alle hulpverleners (n=557)	21	39	40	100
Jeugdartsen (n=143)	9	51	40	100

Wat opvalt is dat het percentage respondenten dat antwoordt 'hangt ervan af' per doelgroep varieert. Het hoogste percentage is te vinden bij de hulpverleners. Ons inziens betekent dit dat hulpverleners - zoals ook verwacht mag worden - de complexiteit van deze vraagstelling het meest in de gaten hebben.

Van de privé-personen antwoordt drie kwart spontaan dat hun eigen anonimiteit prevaleert boven het recht op informatie van het gemelde gezin.

Gemiddeld genomen over alle sectoren van beroepsbeoefenaren, is ruim de helft van deze doelgroep van mening dat de eigen anonimiteit in de eerder geschetste situatie absoluut gegarandeerd moet zijn. Bij de hulpverleners ligt dit percentage op 39%.

Zoals al eerder bij dit onderwerp is gebleken nemen artsen een aparte positie in: twee derde van de huisartsen en de helft van de jeugdartsen wil de zekerheid hebben anoniem te kunnen blijven ten opzicht van het gemelde gezin.

7.4 Conclusie

De drie doelgroepen hebben dezelfde fictieve situatie voorgelegd gekregen die betrekking heeft op een vermoeden van fysieke mishandeling. De helft van de privé-personen en 60% tot 80% van de beroepsbeoefenaren zegt in de geschetste situatie contact op te nemen met een deskundige instantie.

Binnen de sectoren van hulpverleners loopt dit percentage sterk uiteen en is voor een belangrijk deel afhankelijk van het gegeven of men (eerst) zelf activiteiten onderneemt om het vermoeden te verifiëren dan wel bespreekbaar te maken. Privé-personen nemen in een dergelijke situatie bij voorkeur contact op met de eigen huisarts en (in mindere mate) met de politie. Het is voor de huishoudens in

Nederland blijkbaar dus niet vanzelfsprekend om met een van de bestaande meldpunten contact op te nemen bij een dergelijk vermoeden van (fysieke) kindermishandeling. Wanneer gevraagd wordt bij welke van de vier mogelijke meldpunten men het liefst zou melden dan blijken de meningen sterk uiteen te lopen. Het is dus niet zo dat men bij de geschetste fictieve situatie aan één specifiek meldpunt denkt dat men het meest geschikt vindt. Dat is bij beroepsbeoefenaren en hulpverleners wel het geval.

Beroepsbeoefenaren en hulpverleners hebben over het algemeen een eenduidig beeld van waar men met het geschetste probleem naar toe moet; dat wil zeggen als men kiest voor een bestaand meldpunt dan is dat bijna altijd het BVA. Het onderwijsveld richt zich verder op de jeugdarts (en deze komt vervolgens weer bij het BVA terecht). Peuterspeelzalen wenden zich mede tot de huisarts (ook deze beroepsgroep neemt vervolgens vaak weer contact op met het BVA).

Privé-personen willen een dergelijk probleem vaak maar niet altijd overdragen aan een meldpunt; 1 op de 8 Nederlanders wil ook graag zelf iets doen. Datzelfde geldt voor ongeveer de helft van de beroepsbeoefenaren waarbij politiemensen vaker zelf actief willen blijven en docenten/ directies van het voortgezet onderwijs vaker het probleem willen neerleggen bij het meldpunt. Hulpverleners tenslotte willen in de geschetste fictieve situatie liever samenwerken dan alleen maar advies krijgen.

Beroepsbeoefenaren en hulpverleners hebben bijna allen behoefte aan informatie over het verloop en het resultaat van de activiteiten van de meldpunt. Dat geldt in mindere mate voor het Nederlandse publiek.

Dat het gemelde gezin er recht op heeft om te weten wie de melding heeft gedaan wordt door de meeste respondenten minder belangrijk gevonden dan het recht om zelf anoniem te blijven als melder. Dit geldt in mindere mate voor de hulpverleners, maar ook binnen deze beroepssectoren vindt 40% tot 50% van de respondenten dat hun anonimiteit in de geschetste fictieve situatie gegarandeerd moet zijn, terwijl nog eens 40% dit af laat hangen van de specifieke details. In het raamwerk van de werkgroep Hermanns is als gedragslijn vastgelegd dat privé-personen en beroepsbeoefenaren anoniem moeten kunnen blijven ten opzichte van het gemelde gezin. Dit geldt echter alleen bij uitzondering voor professionele hulpverleners. De uitgezette gedragslijn sluit dus niet goed aan bij de huidige praktijk. De modelprojecten die in februari 1996 van start gaan zullen naar verwachting met deze discrepantie geconfronteerd worden.

8 Samenvatting, conclusies en aanbevelingen

8.1 Opzet onderzoek

In de voorafgaande rapportage is verslag gedaan van de resultaten van een onderzoek onder (potentiële) melders van kindermishandeling.

Middels dit onderzoek is het perspectief van de (potentiële) melders in kaart gebracht; er is informatie verzameld over de volgende items.

- Bekendheid met, verwachtingen van en ervaringen met de bestaande meldpunten.
- Ervaren drempels om te melden.
- Beoordeling van de nieuwe gedragslijnen (ten aanzien van anonimiteit van de melder en recht op informatie van het gemelde gezin).
- De plaats en functie van een specifieke meldpunt kindermishandeling binnen de jeugdhulpverlening.

Het onderzoek is uitgevoerd onder de volgende groepen (potentiële) melders:

- privé-personen;
- beroepsbeoefenaren die uit hoofde van hun functie in contact komen met kinderen;
- professionele hulpverleners.

Deze drie groepen zijn via een telefonische enquête bevraagd.

Ten aanzien de nieuwe gedragslijnen inzake anonimiteit en informatie-plicht dient te worden opgemerkt dat dit een complex onderwerp is. Middels de gehanteerde onderzoeksmethode - een telefonische enquête met voorgestructureerde vragenlijst - kan deze materie niet genuanceerd worden uitgediept. De onderzoeksresultaten geven wel een kwantitatieve aanduiding van grenzen en mogelijkheden ten aanzien van anonimiteit en inzage recht.

8.2 Publiek

Onderzoeksresultaten

Er zijn in totaal 1422 respondenten geënuquêteerd. De onderzoeksresultaten van deze (potentiële) meldersgroep geven vermoedelijk een goed beeld van het aantal vermoedens van kindermishandeling, het aantal meldingen bij een meldpunt en de wijze waarop er gedacht wordt over het melden van kindermishandeling.

Een kwart van het ondervraagde publiek heeft ooit bij een bepaald kind wel eens gedacht aan de kindermishandeling. De afgelopen 2 jaar heeft 5% een of meerdere vermoedens van kindermishandeling gehad (in de privésfeer). Slechts een op de vijf mensen die de afgelopen twee jaar geconfronteerd werden met een dergelijk vermoeden, nam contact op met een meldpunt voor kindermishandeling. Dit zijn 14 respondenten. Hiervan nam de helft contact op met de politie, vijf mensen wendden zich tot het BVA en twee mensen gingen naar de Raad. De eerste keer wist men nauwelijks wat men kon verwachten van een meldpunt.

Deze resultaten sluiten aan bij de gegevens over de bekendheid van de meldpunten. De politie is voor het publiek het meest bekende meldpunt; deze instantie wordt door 31% van alle respondenten spontaan genoemd als deskundige instantie

waartoe men zich kan wenden; de BVA's zijn bij 22% van alle respondenten als zodanig bekend en de Raad bij 13%.

Het publiek denkt echter in geval van (vermoedelijke) kindermishandeling in de eerste plaats aan de huisarts als deskundig persoon waartoe men zich kan wenden. Ook de instellingen voor Jeugdhulpverlening worden in dat verband vaak genoemd.

Wanneer mensen in de privésfeer te maken krijgen met een vermoeden van kindermishandeling dan blijken heel verschillende overwegingen doorslaggevend te kunnen zijn om dit niet te melden bij een meldpunt. Het feit dat men de zaak zelf heeft afgehandeld en het gebrek aan bewijs danwel de angst om iemand ten onrechte te beschuldigen worden in dit verband echter het vaakst genoemd. Het merendeel van de respondenten staat positief ten opzichte van het recht op informatie voor het gemelde gezin, maar wil tegelijkertijd zelf als melder anoniem blijven.

De helft van de respondenten zegt eerder te melden als er een 06-nummer voor zou zijn. Wat het melden wellicht niet zal bevorderen is dat ongeveer de helft van de respondenten behoorlijk kritisch staat ten opzichte van het helpende effect van een melding voor een kind.

Conclusies

Het Nederlandse publiek is slechts in beperkte mate bereid om actie te ondernemen bij een vermoeden van kindermishandeling. Veertig procent van de mensen die hiermee te maken kregen ondernam ofwel zelf actie of ging naar een deskundige instantie. De belangrijkste reden om niet te melden is het gebrek aan bewijs danwel de angst iemand onterecht te beschuldigen. De geringe meldingsbereidheid bij BVA en Raad kan ten dele verklaard worden uit de relatieve onbekendheid van deze meldpunten bij het publiek. Bovendien blijkt er bij degenen die wel een vermoeden meldden bij één van de meldpunten van tevoren veel onduidelijkheid te bestaan over wat het meldpunt met zo'n melding gaat doen. Ook dit werkt de meldingsbereidheid niet in de hand.

Aanbevelingen

Op basis van de onderzoeksresultaten kan een aantal aanbevelingen geformuleerd worden met betrekking tot de inrichting en werkwijze van de modelprojecten 'advies en meldpunten kindermishandeling'.

Als er voornemens zijn de meldingsbereidheid bij het publiek te verhogen, dan zijn mogelijk effectieve maatregelen:

- 1 Het instellen van een landelijk 06-nummer voor het melden van vermoedens van kindermishandeling (50% van de privé-personen meent dat daardoor de eigen meldingsbereidheid zou toenemen).
- 2 Algemene publieksvoorlichting over de meldpunten, met name via de (lokale) media⁵⁰.
- 3 Gerichtte voorlichting aan potentiële melders via huisartsen en politie, aangezien deze voor het publiek belangrijke eerste aanspreekpunten zijn bij vermoedens van kindermishandeling.

Wat betreft de inhoud van deze voorlichting gelden de volgende aandachtspunten:

- er dient benadrukt te worden dat ook vage vermoedens (zonder hard bewijs) in behandeling worden genomen;
- aan het publiek moet duidelijk gemaakt worden hoe een meldpunt te werk gaat, waarbij met name helder wordt aangegeven:

50 Informatie uit de media blijkt een belangrijke rol te spelen bij bekendheid en beoordeling van de BVA's. Folders, brochures e.d. spelen geen rol van betekenis.

- . dat de anonimiteit van de melder ten opzichte van het gemelde gezin gegarandeerd is;
- . op welke wijze en termijn het betreffende gezin geïnformeerd wordt (het publiek hecht veel waarde aan het recht op informatie van het gezin);
- . wat de consequenties van een melding (kunnen) zijn⁵¹;

Terugkoppeling van informatie vanuit de modelprojecten, over de afhandeling van een melding aan privé-personen, zal vanuit privacy-overwegingen heel beperkt zijn. Dit staat echter op gespannen voet met de behoefte aan terugkoppeling bij privé-personen die uit het onderzoek naar voren komt. Voor de instandhouding danwel vergroting van de meldingsbereidheid bij het publiek, is het van belang deze groep melders zorgvuldig te informeren over welke terugkoppeling men wel en niet kan verwachten en waarom.

8.3 Beroepsbeoefenaren

Onderzoeksresultaten

In totaal zijn 896 beroepsbeoefenaren geënquêteerd, werkzaam binnen 9 verschillende beroepssectoren.

De onderzoeksresultaten geven geen goede afspiegeling van het aantal vermoedens en het aantal meldingen van alle werkers binnen een sector. De resultaten geven eerder een indicatie van het aantal vermoedens en meldingen per instelling. Het onderzoek geeft wel goed weer hoe er in een groot aantal sectoren gedacht wordt over het melden van kindermishandeling door drie groepen functionarissen (specifieke aandachtsfunctionarissen, directie en uitvoerend medewerkers).

Alle sectoren krijgen vaak tot regelmatig te maken met vermoedens van kindermishandeling. Dit geldt het meest voor het onderwijs, de huisartsen en de politie en het minst voor de kinderdagverblijven en de peuterspeelzalen. Tussen 75% en 95% van de respondenten uit de drie eerstgenoemde sectoren kreeg de laatste twee jaar te maken met vermoedens van kindermishandeling. Bij de laatst genoemde sectoren liggen deze percentages op 36% en 33%.

Minimaal 80% van de beroepsbeoefenaren uit de meeste sectoren noemt het BVA als instantie waar men terecht kan met vermoedens van kindermishandeling. Het basisonderwijs scoort het laagst met 75%. de Raad wordt gemiddeld genomen door een kwart van de respondenten genoemd en de politie door 11%. Uit de bekendheid van bepaalde instanties blijkt dat er sprake is van bepaalde lijnen/netwerken. Dit geldt ook voor de politie en de Raad. Sommige sectoren richten zich op de ene deskundige instantie, terwijl andere zich op een andere persoon of instantie richten.

De registratiefunctie en de verificatiefunctie zijn de meest bekende functies van het BVA. De advies en consultatiefunctie is maar bij een kwart tot eenderde van de beroepsbeoefenaren (spontaan) bekend. Wanneer men een mening kan en wil geven over het BVA, dan overheerst een positief oordeel: gemiddeld drie kwart van de beoordelaars heeft het idee dat het BVA zijn werk goed doet. Het basisonderwijs en het sociaal cultureel werk zijn het minst positief: respectievelijk 61% en 65%

51 Hoewel dit aspect van de beeldvorming over meldpunten niet nader is onderzocht, blijkt uit ander onderzoek dat bij het publiek vaak het schrikbeeld leeft dat melding leidt tot ingrijpende maatregelen als het uit huis plaatsen van een kind en/of het straffen van de mishandelende ouder(s). In de publieksvoorlichting zou benadrukt moeten worden dat het meldpunt erop gericht is om hulpverlening voor het gezin op gang te brengen of bestaande hulpverlening te verbeteren.

geeft het oordeel 'goed'.

Tussen 50% (peuterspeelzalen en voortgezet onderwijs) en 90% (politie) nam (de afgelopen twee jaar) naar aanleiding van een vermoeden altijd of meestal contact op met een van de meldpunten.

De helft van alle respondenten die geen contact opnamen met een meldpunt zegt de zaak ofwel zelf afgehandeld te hebben ofwel een ander instanties ingeschakeld te hebben.

Huisartsen, politie en speciaal onderwijs namen het meest vaak contact op met het BVA. Politie en speciaal onderwijs wendden zich met vaakst tot de Raad en het sociaal cultureel werk ging het meest vaak naar de politie.

Het globale verloop van de meldingen en de beoordeling van de ervaringen is voor alle drie de meldpunten overwegend positief. De Raad scoort iets beter dan de overige meldpunten wat betreft terugrapportage, de politie scoort iets beter dan de overige meldpunten wat betreft helderheid over hetgeen men van een meldpunt kan verwachten. Op de overige aspecten blijven de verschillen in percentage beneden de 10%.

Het belangrijkste item is feitelijk de beoordeling van het effect van de melding voor het (mishandelde) kind. Ook hier overheerst een positief beeld, dat neemt niet weg dat een vijfde tot een kwart van de melders hierover niet tevreden is.

Beroepsbeoefenaren zijn in meerderheid voorstander van de komst van een regionaal en onafhankelijk meldpunt dat continue bereikbaar moet zijn. Een landelijk 06- nummer vinden deze beroepssectoren voor zichzelf niet nodig. Ongeveer de helft van de beroepsbeoefenaren wil in principe anoniem blijven ten opzichte van het gemelde gezin. Een minderheid van 32% is absoluut voorstander van het idee dat het gemelde gezin zo snel mogelijk te horen moet krijgen dat er over hen gemeld is. Over het effect van aanmelding voor het kind wordt heel wisselend gedacht.

Conclusies

- Door peuterspeelzalen, kinderdagverblijven en (in mindere mate) het basis-onderwijs worden de minste ervaringen met vermoedens van kindermishandeling gerapporteerd. Mogelijk schiet in deze sectoren - die bij uitstek werken met (zeer) jonge kinderen - de signalering van kindermishandeling nog te kort.
- Van de onderzochte meldpunten wordt het BVA door de beroepsbeoefenaren het vaakst spontaan genoemd als deskundige externe instantie inzake kindermishandeling. Alleen het basisonderwijs loopt hierop wat achter; deze respondenten zijn tevens het meest kritisch over het functioneren van de BVA's.
- Het werk van de huidige BVA's wordt vooral gezien als het registreren van meldingen en het verifiëren van vermoedens. Dat het BVA indien noodzakelijk ook hulp op gang brengt en advies en consultatie geeft is veel minder bekend.
- Een meerderheid van de beroepsbeoefenaren meldt vermoedens van kindermishandeling altijd of meestal bij één van de onderzochte meldpunten. Beroepssectoren die dat echter relatief weinig doen zijn: het sociaal-cultureel werk, peuterspeelzalen, kinderdagverblijven en het onderwijsveld - met uitzondering van het speciaal onderwijs. Voor deze beroepssectoren blijken de politie (sociaal-cultureel werk), de huisarts (kinderdagverblijven en peuterspeelzalen) respectievelijk de jeugdartsen (onderwijs) het primaire aanspreekpunt. Een groot deel van de daar gemelde vermoedens wordt overigens wel doorgemeld aan BVA of Raad: huisartsen, jeugdartsen en politie behoren tot de meest trouwe meldersgroepen.
- Van de drie onderzochte meldersgroepen stellen de beroepsbeoefenaren zich het

meest terughoudend op waar het gaat om het recht op informatie van het gemelde gezin. Tevens hechten zij beduidend meer dan de professionele hulpverleners aan het feit dat zij als melder anoniem kunnen blijven ten opzichte van het gemelde gezin. Met name huisartsen blijken op dit gebied terughoudend⁵². Op de achtergrond speelt hier het feit dat beroepsbeoefenaren in veel gevallen het gezin als 'klant' hebben: het gezin neemt bepaalde diensten af en is geen hulpvrager. Door (ongevraagde) bemoeienis met gezinsproblemen kan men klanten verliezen.

Aanbevelingen

- Als door de nieuwe meldpunten aandacht wordt besteed aan verbetering van de signalering van kindermishandeling, dan dient men zich vooral te richten op de (preventieve) signalering van kindermishandeling bij zeer jonge kinderen. De meest vruchtbare ingang lijken ons de kinderdagverblijven, die momenteel qua omvang en professionaliteit een snelle ontwikkeling doormaken.
- In de PR over de nieuwe meldpunten dient extra aandacht besteed te worden aan het basisonderwijs: bij deze sector lijkt meer dan in andere sectoren sprake van onbekendheid met en negatieve beeldvorming over het melden van vermoedens aan een gespecialiseerd extern meldpunt.
- Beroepsbeoefenaren hebben een (te) beperkt beeld van de taken die het huidige BVA uitoefent. In de voorlichting naar deze meldersgroep toe moet goed duidelijk worden gemaakt dat de nieuwe meldpunten niet alleen meldingen registreren en verifiëren, maar ook advies en consultatie geven en zonodig hulpverlening op gang brengen.
- Evenals bij het publiek het geval was, blijken politie en artsen ook voor veel beroepsbeoefenaren een belangrijke tussenschakel in de 'meldingsketen'. De meldpunten zullen zich moeten beraden over de vraag of zij deze 'getrapte melding' door de betreffende sectoren wenselijk vinden. Zo niet, dan zal gerichte actie moeten worden ondernomen om een meer directe relatie tussen deze sectoren en het meldpunt te realiseren. Het gaat dan met name om het sociaal-cultureel werk, kinderdagverblijven, peuterspeelzalen en het voortgezet onderwijs.
- In de voorlichting naar beroepsgroepen toe is het van belang zeer goed duidelijk te maken dat hun anonimiteit als melder ten opzichte van het gemelde gezin ook bij de nieuwe meldpunten gegarandeerd blijft. Daarbij dient speciale aandacht besteed te worden aan het informeren van artsen en het bespreken van weerstanden met artsen. Deze groepen blijken het meest te hechten aan anonimiteitsgaranties en het meest huiverig te staan tegenover het recht op informatie van het gemelde gezin en het uitwisselen van informatie met andere hulpverleners.

8.4 Professionele hulpverleners

Onderzoeksresultaten

De onderzoeksresultaten zijn gebaseerd op 736 enquêtes, afgenomen onder 8 beroepssectoren. Ook nu geldt dat het onderzoek eerder een indicatie geeft van het aantal vermoedens en meldingen per instelling dan per werker. Omdat er een groot aantal enquêtes is afgenomen, wordt ons inziens goed weergegeven hoe er binnen de verschillende beroepssectoren gedacht wordt over het melden van kindermishandeling. daarbij dient wel opgemerkt te worden dat sommige van de

⁵² Bovendien zegt 20% van de artsen dat men - in verband met het beroepsgeheim - alleen met andere artsen over vermoedens van kindermishandeling te kunnen praten.

benaderde sectoren (de (gezins)voogdij-instellingen, de MKD's/Boddaertcentra en RIAGG's) matig vertegenwoordigd zijn in het onderzoek.

Bijna alle ondervraagde hulpverleners krijgen in hun werk te maken met kindermishandeling en bijna iedereen kent het BVA als instantie waar men vermoedens van kindermishandeling kan melden. De Raad en de politie worden in dat verband veel minder vaak genoemd. De Raad wordt door 50% tot 80% van de hulpverleners genoemd en de politie door 16% tot 30%. De Raad is het meest bekend bij de RIAGG's en de politie bij de (gezins)voogdij-instellingen. Verder worden instellingen binnen de jeugdhulpverlening of de RIAGG's vaak genoemd als instantie waar men met vermoedens van kindermishandeling terecht kan. Het registreren en verifiëren van meldingen, en 'zorgen dat er hulp verleend wordt' zijn de meest bekende functies van het BVA. De advies en consultatie functie is bij 40% tot 50% van de hulpverleners bekend.

Het meldgedrag van de verschillende beroepssectoren loopt nogal uiteen. Meer dan drie kwart van de Jeugdartsen, het AMW en de RIAAG's meldden de afgelopen twee jaar meestal of altijd bij een van de meldpunten; Bij de Residentiële jeugdhulpverlening en de Boddaertcentra/MKD's ligt dit percentage op respectievelijk 50% en 61%.

In totaal 70% van de respondenten die geen contact opnamen met een meldpunt gaven daarvoor als reden dat ofwel de zaak zelf afgehandeld heeft ofwel contact opnam met een andere instantie. Deze respondenten zijn dus wel actief opgetreden bij een vermoeden van kindermishandeling.

Ook de hulpverleners oordelen in meerderheid positief over hun ervaringen met de drie meldpunten. In vergelijking met de beroepsbeoefenaren zijn ze zelfs nog iets meer tevreden over het bereikte resultaat. Ze hebben van te voren ook vaker een duidelijk beeld van wat men van een meldpunt kan verwachten.

Professionele hulpverleners onderschrijven in meerderheid de organisatorische uitgangspunten van de werkgroep Hermanns⁵³.

Ongeveer een kwart van de hulpverleners wil in principe anoniem blijven ten opzichte van het gemelde gezin; een derde zegt sommige vermoedens niet te melden als de garantie van anonimiteit ontbreekt. Iets minder dan de helft is absoluut voorstander van het idee dat het gemelde gezin zo snel mogelijk te horen moet krijgen dat er over hen gemeld is. Over het effect van aanmelding voor het kind wordt ook door de hulpverleners heel wisselend gedacht.

Een meerderheid van de hulpverleners zegt de specifieke deskundigheid van een meldpunt nodig te hebben als men zelf een melding zou verifiëren, een gezin zou informeren danwel hulpverlening op gang zou brengen. Dat geldt in mindere mate voor de (gezins)voogdij-instellingen en RIAGG's.

Conclusies

- Evenals bij de beroepsbeoefenaren het geval was scoort het BVA het hoogst op de vraag naar spontane bekendheid van meldpunten. De politie wordt door een zeer beperkte groep genoemd als mogelijk meldpunt. Instellingen voor jeugdhulpverlening en/of de RIAGG-jeugd worden ook vaak spontaan genoemd als meldpunt voor vermoedens. Dit zou kunnen betekenen dat hulpverleners in veel

53 Te weten:

- er moet één regionaal meldpunt komen waar de BVA's in op dienen te gaan, waarbij de Raad haar specifieke taak houdt inzake meldingen van kindermishandeling;
- dit meldpunt moet onafhankelijk zijn en continue bereikbaar.

gevallen als het ware 'langs de meldpunten heen' hun vermoedens direct aanklaarten bij de jeugdhulpverlening. Onduidelijk is of men daarnaast het vermoeden (ter registratie) aanmeldt bij het BVA.

- Bij de hulpverleners zijn (net zoals bij de beroepsbeoefenaren het geval was) vooral de registratie- en verificatie-functie van het huidige BVA breed bekend. De advies- en consultatie-functie die met name bedoeld is voor deze meldersgroep, is veel minder bekend.
- De algemene uitgangspunten van de Werkgroep worden dus breed gedragen door het professionele werkveld.
- In de richtlijnen voor de modelprojecten wordt gesteld dat hulpverleners die een vermoeden van kindermishandeling melden in principe niet anoniem kunnen blijven ten opzichte van het gemelde gezin. Het bespreekbaar maken van het vermoeden met het gezin en het op gang brengen van hulp wordt geacht onderdeel uit te maken van het eigen takenpakket van deze hulpverleners⁵⁴. Wanneer we daar de onderzoeksresultaten tegenover zetten (een derde van de hulpverleners is het geheel oneens met de opvatting dat men zelf vermoedens moet bespreken met het gezin: eveneens een derde zegt bepaalde vermoedens niet meer te melden als de anonimiteitsgarantie ontbreekt) dan kunnen de modelprojecten verwachten dat ze regelmatig met 'onwillige' hulpverleners te maken zullen krijgen.

Aanbevelingen

- Als men de centrale, regionale rol van de nieuwe meldpunten waar wil maken, dan zullen de hulpverleners die nu direct contact opnemen met instellingen voor jeugdhulpverlening aangemoedigd moeten worden om de betreffende gevallen tevens (ter registratie) te melden bij het centrale meldpunt⁵⁵.
- Hulpverleners hebben (evenals beroepsbeoefenaren) een (te) beperkt beeld van de taken die het huidige BVA uitoefent. In de voorlichting naar deze meldersgroep toe moet vooral de advies en consultatiefunctie goed duidelijk worden gemaakt.
- In de voorlichting aan hulpverleners over het nieuwe meldpunt moet heel goed duidelijk worden gemaakt wat de nieuwe richtlijnen met betrekking tot het recht op informatie van het gezin en de anonimiteitsbescherming van de melder voor de meldende hulpverlener betekenen. Daarbij moet tevens worden aangegeven dat van de richtlijnen kan worden afgeweken als daar zwaarwegende argumenten voor zijn.

Om de gewenste verandering te ondersteunen zou overwogen kunnen worden om een ondersteuningsaanbod te doen aan hulpverleners die moeite hebben met het bespreekbaar maken van het vermoeden met het gezin. Men kan daarbij denken aan het aanbieden van trainingen aan hulpverleners en het in eerste instantie gezamenlijk voeren van dergelijke gesprekken.

- Volgens het Raamwerk zal de functie 'coördineren van bestaande hulpverlening' slechts sporadisch door het meldpunt uitgevoerd mogen worden. Uit het onderzoek blijkt dat alleen RIAGG's en (gezins)voogdij-instellingen in meerderheid zeggen dat zij deze taak zelf kunnen vervullen. Het lijkt dus voor de hand te liggen dat de nieuwe meldpunten in eerste instantie bij deze instellingen te rade moeten gaan als er behoefte is aan coördinatie van de hulp voor het gezin.

54 Alleen als er zwaarwegende argumenten zijn om van deze richtlijn af te wijken mogen de meldpunten een andere handelwijze kiezen.

55 In hoeverre dit nu reeds gebeurd is op basis van de onderzoeksgegevens niet te bepalen.

8.5 Algemeen

Inschatting instroom nieuwe meldpunten

Uit het onderzoek blijkt dat de meldersgroepen vermoedens van kindermishandeling ongeveer tweemaal zo vaak bij het BVA melden als bij de Raad. Dit impliceert dat de nieuwe meldpunten er globaal gesproken van uit kunnen gaan dat een gebundelde instroom van BVA- en Raad-meldingen ertoe zal leiden dat het aantal meldingen met circa 50% zal toenemen in vergelijking met de 'oude' situatie bij het BVA.

Positie van het meldpunt ten opzichte van de politie

Uit het onderzoek blijkt dat het publiek de politie ziet als het belangrijkste eerste aanspreekpunt bij vermoedens van kindermishandeling. Ook bij beroepsbeoefenaren en - in mindere mate - hulpverleners vormt de politie in de praktijk een niet onbelangrijk aanspreekpunt. Tot nu toe is er - althans in het Raamwerk - niet veel aandacht besteed aan de rol die de politie op dit gebied speelt en de positionering van het nieuwe meldpunt ten opzichte van de politie; dit valt ook buiten de opdracht van de Werkgroep. Op basis van de onderzoeksresultaten is een nauwere samenwerking met de politie aan te bevelen.

Bijlagen

Bijlage 1:

Anonieme melders en anonieme meldingen⁵⁶

In deze notitie wordt vanuit het regeringsstandpunt meldpunten kindermishandeling en bevoegdheden bureaus vertrouwensarts (bva's) enerzijds en vanuit de huidige praktijk anderzijds op vier onderscheiden aspecten ingegaan:

- 1 melders die zowel ten opzichte van het advies- en meldpunt als ten opzichte van de gemelde anoniem wil blijven, de z.g. anonieme meldingen;
- 2 melders die ten opzichte van het gemelde gezin anoniem wil blijven;
- 3 informatieplicht jegens ouders; 4 het verlenen van inzage.

Voorts wordt met betrekking tot de inhoud van deze onderscheiden aspecten ingegaan op de door de modelprojecten te volgen gedragslijnen.

A Regeringsstandpunt meldpunten en bevoegdheden BVA's

1 Anonieme meldingen

Het regeringsstandpunt inzake meldpunten kindermishandeling geeft aan dat anonieme meldingen niet in onderzoek worden genomen. De reden hiertoe is niet expliciet opgenomen in het regeringsstandpunt. In de interdepartementale voorbereiding van het standpunt zijn de volgende redenen aangedragen:

- ter voorkoming van valse meldingen;
- in het belang van een eventueel te volgen onderzoek;
- bekendheid met de melder en de relatie met de melder tot het gezin.

2 Anonimiteit van de melder ten opzichte van het gezin

Het regeringsstandpunt inzake de meldpunten kindermishandeling alsmede het regeringsstandpunt inzake de bevoegdheden bva's gaan uit van een zo groot mogelijke openheid naar het gezin. Door deze openheid kan beter inzicht worden verkregen in de probleemsituatie en daarnaast kan het de mogelijkheid van het introduceren van hulpverlening vergroten. Deze openheid brengt met zich mee dat melders in principe bekend moeten worden gemaakt aan het gemelde gezin. In dit verband wordt onderscheid gemaakt tussen twee categorieën melders, te weten melders uit de sociale omgeving van het gezin zoals familieleden, kennissen e.d. en beroepsbeoefenaren.

Bij familieleden en kennissen kunnen we er van uitgaan dat deze mensen, na melding, contact blijven houden met het betrokken gezin. Om begrijpelijke redenen kunnen deze melders er, onder omstandigheden prijs op stellen dat hun identiteit niet kenbaar wordt gemaakt aan het gezin. Deze redenen kunnen gelegen zijn in angst voor vergeldingsacties of anderszins. Deze melders hebben de mogelijkheid om anoniem ten opzichte van het gezin, maar niet ten opzichte van het meldpunt, te blijven. Onder melders uit de sociale omgeving van het gezin worden ook verstaan scholen en peuterspeelzalen.

Voor beroepsbeoefenaren zal de mogelijkheid om anoniem te blijven ten opzichte

⁵⁶ De tekst van deze bijlage is integraal overgenomen uit het Raamwerk voor modelprojecten (bijlage 3); Interimrapport werkgroep meldpunten kindermishandeling; maart 1995.

van het gezin niet bestaan (tenzij zeer bijzondere omstandigheden dit billijken). Juist beroepsbeoefenaren dienen verantwoordelijkheid te nemen voor het melden van kindermishandeling, maar ook om het gedrag van ouder(s) openlijk af te keuren. Vaak wordt door beroepsbeoefenaren een beroep gedaan op de vertrouwensrelatie die bestaat tussen het gezin en henzelf. Daarentegen zijn er ook beroepsbeoefenaren die van oordeel zijn dat het de begeleiding van het gezin ten goede komt indien duidelijk is dat het gedrag niet toelaatbaar is en dat allereerst de mishandeling moet stoppen.

3 Informatieplicht jegens het gemelde gezin

Openheid brengt tevens met zich mee dat het gemelde gezin op de hoogte wordt gebracht van de melding. Het regeringsstandpunt inzake de bevoegdheden bva's geeft aan dat zo snel mogelijk hierover gesproken dient te worden met ouders. Het blijkt dat na een melding niet vaak volledige duidelijkheid bestaat over de aard, omvang en ernst van het probleem. Derhalve kan het van belang zijn hiertoe eerst vollediger gegevens te verkrijgen. In dit geval kan de termijn waarbinnen nog niet wordt gesproken met ouders worden opgerekt tot maximaal twee weken. Slechts indien er een sterk vermoeden bestaat dat het informeren van ouders zal leiden tot ernstige schade voor een of meer kinderen kan worden afgeweken van deze termijn.

4 Het verlenen van inzage

Inzage in de gegevens dient te worden verstrekt overeenkomstig de bepalingen in de Wet op de jeugdhulpverlening. Dit betekent dat desgevraagd zo spoedig mogelijk inzage wordt verleend aan de jeugdige of diens wettelijk vertegenwoordiger. Het regeringsstandpunt stelt dat in gevallen waarin het verlenen van inzage onmiddellijk schadelijk zou zijn voor de jeugdige, in afwijking van artikel 42 e.v. Wet op de jeugdhulpverlening, inzage op een later tijdstip kan plaatsvinden, d.w.z. uiterlijk twee maanden na melding of zoveel eerder als het onderzoek is afgerond.

B Huidige situatie

1 Anonieme meldingen

In de huidige praktijk van de bureaus vertrouwensarts worden anonieme meldingen wel in behandeling genomen. Hieraan wordt door het bureau vertrouwensarts wel als voorwaarde verbonden dat de anonieme melder minimaal zijn of haar relatie aangeeft ten opzichte van het gemelde gezin. Kennis van die relatie acht het bureau nodig om de integriteit van de melding mede aan de hand daarvan te kunnen bepalen. De bureaus vertrouwensarts menen dat potentiële melderders worden afgeschrikt door het feit dat zij hun naam kenbaar moeten maken aan het meldpunt. Empirische gegevens hieromtrent ontbreken.

De raden voor de kinderbescherming nemen in de regel geen anonieme meldingen in onderzoek. Zij trachten in een gesprek met de melder deze er van te overtuigen dat bekendheid van de raad met de melder een completer beeld van de situatie geeft en dat de mogelijkheden om in te grijpen worden vergroot.

2 Anonimiteit ten opzichte van het gezin

De bureaus vertrouwensarts waarborgen volstreekte anonimiteit van de melder ten opzichte van het gezin. Dit betreft zowel melderders uit de sociale omgeving van het gezin als beroepsbeoefenaren. De bureaus vertrouwensarts menen dat de drempel om te melden wordt verhoogd voor veel potentiële melderders. Empirische gegevens hieromtrent ontbreken.

De raden werken met een zeer grote openheid naar het gemelde gezin toe. In een gesprek wordt getracht de melder te overtuigen van het belang van deze openheid. Indien deze openheid ernstige schade kan meebrengen voor het kind wordt deze openheid achterwege gelaten. Deze uitzonderingsregel wordt in de praktijk met terughoudendheid gehanteerd. De raden geven aan dat openheid goed werkbaar is en als inhoudelijk positief wordt beoordeeld. Overigens bestaat er wel behoefte aan een beschrijving van situaties waarin afgeweken kan en moet worden van de regel van openheid.

3 Informatieplicht ten opzichte van het gezin

Het protocol van de bureaus vertrouwensarts stelt dat het gemelde gezin pas op de hoogte mag worden gebracht van een melding op het moment dat uit de verificatie is gebleken dat de melding terecht is. Hiermee kan enige tijd zijn gemoeid. Het komt voor dat ouders in het geheel niet op de hoogte geraken van de bemoeienis van het bureau. Als rond het gezin een netwerk is geregeld dat het probleem genoegzaam kan oplossen, treedt het bureau vertrouwensarts terug. Deze werkwijze kan met zich meebrengen dat het bureau vertrouwensarts enige tijd bezig is met het formeren van zo'n netwerk zonder dat het gezin hiervan op de hoogte is. De bureaus vertrouwensarts menen dat als zij in een te vroeg stadium naar het gezin toe gaan het gezin zich sluit voor iedere verdere hulpverlening. Voorts geven zij aan dat, indien geen duidelijkheid is verkregen over de juistheid van de melding, zij weinig te bieden hebben aan het gezin. Ten aanzien van deze door de bureaus vertrouwensartsesignaleerde problemen ontbreken empirische gegevens.

De raden gaan uit van een zo groot mogelijke openheid. Kontakt met het gezin bevordert dat een zo compleet mogelijk beeld van de probleemsituatie wordt geschapen teneinde op basis daarvan de meest geëigende hulp aan te bieden. Het Normen rapport 11 schrijft voor dat in een zo vroeg mogelijk stadium kontakt moet worden gezocht met het gezin. Hiervoor is geen termijn gesteld. In de praktijk worden de regels omtrent openheid stringent gehanteerd. Hierbinnen bestaat wel enige mogelijkheid om beperkte nadere informatie in te winnen bij andere instanties en eventueel de omgeving van het gezin.

4 Verlenen van inzage

Met een beroep op het vertrouwelijke karakter van de melding wordt het verlenen van inzage door de bureaus vertrouwensarts zelden gehanteerd. Het rapport bevat de inhoud van de melding alsmede de melder. Bureaus vertrouwensarts menen dat enkel de inhoud van de melding, zonder melding van de melder, een indicatie geeft over wie de zaak heeft aangebracht. Voorts kunnen gegevens vermeld in het rapport dusdanig bedreigend voor het gemelde gezin zijn dat het zich sluit voor verdere hulpverlening.

De dossiers van de raden voor de kindbescherming vallen onder de Wet openbaarheid van Bestuur. Dit betekent dat iedere persoon om informatie (inzage in en afschrift van) kan verzoeken uit de in de dossiers van de raad aanwezige bescheiden. Op een dergelijk verzoek dient zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk binnen 15 dagen na ontvangst van het verzoek te worden beslist. Uitzonderingen op het verstrekken van informatie kunnen worden gemaakt op basis van het belang van derden waaronder het kind. Het beleid van de raad is gericht op een zo groot mogelijke openheid. Dit brengt met zich mee dat inzage in en afschrift van het dossier wordt aangeboden aan het gemelde gezin ongeacht of daartoe een verzoek is ingediend.

C Gedraglijn modelprojecten

Het regeringsstandpunt inzake de meldpunten kindermishandeling alsmede het regeringsstandpunt inzake de bevoegdheden bva's gaan uit van een zo groot mogelijke openheid naar het gezin. In voorkomende gevallen kan hierop een uitzondering worden gemaakt op grond van een ernstige bedreiging van het kind. Het principe is derhalve "Ja, tenzij...". De Tweede Kamer heeft zich bij de behandeling van het bovenstaande regeringsstandpunt achter dit principe gesteld.

Het blijkt echter dat zich in de praktijk enkele knelpunten voordoen bij het hanteren van het principe "Ja, tenzij...":

- melders zullen worden afgeschrikt indien zij zich bekend moeten maken aan het gezin;
- door openheid in een vroeg stadium kan het gezin zich afsluiten;
- het niet aannemen van anonieme meldingen werpt een drempel op voor potentiële melders;
- het gezin kan in een vroeg stadium veelal nog niets worden geboden.

Aan de andere kant wordt gesteld dat:

- melders graag actie willen zien naar het gezin toe zodat zij de idee hebben dat er iets met de melding gebeurt;
- openheid kan een completer beeld geven van de probleemsituatie zodat de meest geëigende hulp op gang kan worden gebracht;
- kindermishandeling wordt bij voorkeur in een vrijwillig kader opgelost. Hiertoe is het derhalve noodzakelijk dat ouders bereid zijn tot het verkrijgen van hulp. Samen met de ouders zoeken naar een oplossing kan de bereidwilligheid vergroten;
- het niet in behandeling nemen van anonieme meldingen werkt niet drempelverhogend indien de melder in een gesprek er bewust van wordt gemaakt, dat dit ten goede komt aan de aanpak van kindermishandeling.

Van deze aannames kan worden gesteld dat hierover empirische gegevens ontbreken. Ook de beide regeringsstandpunten zijn uitgegaan van een aantal noties die niet zijn te herleiden tot kasuïstiek. Het is dan ook gewenst om hierover duidelijkheid te verkrijgen via de modelprojecten. Uitdrukkelijk wordt daarbij het "Ja, tenzij..."-principe gehanteerd.

1 Anonieme meldingen

In de periode dat modelprojecten functioneren moet worden nagegaan wat de aard en omvang van de anonieme meldingen is. Hiertoe wordt door de modelprojecten de onderstaande gedraglijn gevolgd. Anonieme meldingen zijn niet mogelijk. Is op grond van een ingeschatte bedreiging van het kind behandeling van de melding toch aan de orde dan gebeurt dit uitsluitend op basis van een interne toetsing. Deze toetsing dient te allen tijde via meervoudige besluitvorming plaats te vinden. De beslissing om een anonieme melding in behandeling te nemen dient gemotiveerd en schriftelijk te gebeuren.

Het registreren en "monitoren" van anonieme meldingen en wat er vervolgens mee wordt gedaan, zal inzicht geven in de aard en omvang van anonieme meldingen en tevens inzicht geven in de (on)mogelijkheden het kind effectief te beschermen op basis van deze meldingen.

2 Anonimiteit ten opzichte van gemelde(n)

Door de modelprojecten wordt de volgende gedragslijn gevolgd.

Anonimiteit ten opzichte van melders naar de gemelde(n) afkomstig uit de sociale omgeving van het gezin kan worden gewaarborgd. Op basis van het "Ja, tenzij..."-principe betracht het advies- en meldpunt openheid naar de gemelde.

Anonimiteit ten opzichte van gemelde(n) indien beroepsbeoefenaren als melder optreden, is niet mogelijk. Beroepsbeoefenaren hebben terzake een eigen verantwoordelijkheid naar de gemelde(n). Slechts in zeer extreme uitzonderingen kan hiervan worden afgeweken. Het melden door beroepsbeoefenaren dient plaats te vinden op basis van heldere meldcodes. De ontwikkeling hiervan wordt tijdens de periode dat modelprojecten functioneren ter hand genomen. Beroepsbeoefenaren zijn werkzaam in de sectoren jeugdhulpverlening, jeugdbescherming en (geestelijke) gezondheidszorg.

In de periode dat modelprojecten functioneren wordt nagegaan in welke mate beroepsbeoefenaren menen dat anonimiteit ten opzichte van gemelde(n), op grond van door hen ervaren legitieme argumenten, door het advies- en meldpunt moet worden gewaarborgd.

3 Informatieplicht ten opzichte van het gezin

In de periode dat modelprojecten functioneren wordt nagegaan bij hoeveel meldingen het onverantwoord wordt geacht om de ouders te informeren. Daartoe dient inzicht verkregen te worden in wat de meest nadelige gevolgen zouden zijn van het informeren van ouders, alsmede wat het informeren voor positieve effecten zou hebben gehad op de verdere aanpak van de kindermishandeling. Door de modelprojecten wordt de volgende gedragslijn gevolgd.

De gemelde(n) wordt zo spoedig mogelijk ingelicht, doch uiterlijk binnen twee weken. Van deze regel kan worden afgeweken indien er een vermoeden van een zeer ernstige bedreiging van het kind bestaat. De modelprojecten krijgen de mogelijkheid af te wijken van het "Ja, tenzij..." principe, anders dan in geval van een ernstige bedreiging voor het kind, indien zij dit noodzakelijk acht. Een afwijking van de termijn van twee weken kan slechts gemotiveerd en schriftelijk geschieden.

Gezien de stringente eis die het regeringsstandpunt aan de openheid ten opzichte van het gezin stelt (deze eis akkordeerde de Tweede Kamer) kan een dergelijke oprekking van de verifikatie- en exploratiefase niet langer zijn dan een daartoe vooraf vastgestelde termijn. Deze termijn bedraagt maximaal zes weken. Deze meldingen worden in de periode dat modelprojecten functioneren gevolgd, waarbij wordt nagegaan om hoeveel meldingen het gaat, hoe lang de termijnen zijn, wat voor soort meldingen en melders het betreft en welke argumenten in de praktijk een rol blijken te spelen.

4 Het verlenen van inzage

Aan de bezwaren van de bureaus vertrouwensarts kan enigszins tegemoet worden gekomen door het anders inrichten van rapporten. Rapporten kunnen op een dusdanige wijze worden opgesteld zonder, indien de anonimiteit naar het gezin is gewaarborgd, dat enige verwijzing naar de melder wordt gemaakt. Ook ten aanzien van dit aspect kan tijdens de periode dat modelprojecten functioneren -met in achtnaam van het voorgaande- een werkwijze worden ontwikkeld.

Bijlage 2

Aankondigingsbrief

Adressering

Amsterdam, 15 september 1995

Geachte

Zoals u wellicht weet hebben de Staatssecretarissen van VWS en Justitie een Werkgroep Meldpunt Kindermishandeling in het leven geroepen.

Deze werkgroep, onder voorzitterschap van Prof. dr. J.M.A. Hermanns, moet advies uitbrengen aan de bewindspersonen over de meest wenselijke vormgeving van laagdrempelige **advies- en meldpunten kindermishandeling** op provinciaal en grootstedelijk niveau. De huidige bureaus vertrouwensartsen dienen in deze meldpunten op te gaan. De ervaringen die het komend jaar in vier modelprojecten worden opgedaan zullen richtinggevend zijn voor de werkgroep bij het opstellen van een eindadvies inzake de inrichting van de advies- en meldpunten kindermishandeling.

De werkgroep acht het van groot belang dat bij de concrete inrichting van deze modelprojecten rekening gehouden wordt met de wensen en ervaringen van (potentiële) melders van kindermishandeling.

Onderzoeksbureau Van Dijk, Van Soomeren en Partners te Amsterdam heeft opdracht gekregen dit nader te onderzoeken. Daarbij gaat het om de volgende vragen.

- Welke verwachtingen hebben de (potentiële) melders van een advies- en meldpunt kindermishandeling?
- Welke wensen en voorkeuren hebben zij?
- Welke belemmeringen om te melden ervaren zij?
- Welke ervaringen hebben zij opgedaan bij meldingen of adviesvragen inzake kindermishandeling?

Om deze vragen te kunnen beantwoorden wordt een **telefonische enquête** gehouden onder beroepsbeoefenaren die uit hoofde van hun beroep te maken krijgen met kinderen/gezinnen.

Waarschijnlijk zult u - **in de laatste week van september òf in de maand oktober** - telefonisch benaderd worden met het verzoek om mee te werken aan dit onderzoek.

De afname van de telefonische enquête neemt circa 15 minuten in beslag. Het enquêtewerk zal worden uitgevoerd door Research voor Beleid (een onderzoeksbureau te Leiden).

Via dit onderzoek wordt u de mogelijkheid geboden om invloed uit te oefenen op de concrete inrichting van de nieuwe regionale advies- en meldpunten kindermishandeling. Wij hopen dan ook dat u bereid bent om mee te werken aan de telefonische enquête.

Met nadere vragen over (de uitvoering van) het onderzoek kunt u contact opnemen met Research voor Beleid te Leiden, telefoon 071 - 253741.

Wij danken u bij voorbaat hartelijk voor uw medewerking.

Met vriendelijke groet,
namens het onderzoeksteam,

Drs A.E. van Burik

Bijlage 3

Gebruikte bestanden

De volgende bestanden waren bij Research voor Beleid aanwezig:

- 1 Kinderopvang-instellingen, inclusief buitenschoolse opvang en gastouderopvang (circa integraal);
- 2 Huisartsen (circa 4500 praktijken);
- 3 Onderwijs-instellingen, basis- en voortgezet onderwijs, inclusief speciaal onderwijs (integraal).

De volgende bestanden zijn aangeschaft via uitgeverij SWP:

- 1 Buurthuiswerk;
- 2 Algemeen maatschappelijk werk (309 personen, 200 instellingen);
- 3 Schoolmaatschappelijk werkers (160 personen);
- 4 Politie-functionarissen - voorheen jeugd- en zedenpolitie (119 personen);
- 5 Sociaal Cultureel werk (900 instellingen);
- 6 Kruiswerkverenigingen (162 instellingen);
- 7 GGD's (88 instellingen);
- 8 RIAGG's/instellingen en jeugdfunctionarissen (196 instellingen/personen)
- 9 Jeugd en gezin/voogdij-instellingen (98 instellingen en personen);
- 10 JAC's (74);
- 11 Residentiële jeugdhulpverleningsinstellingen (490 instellingen, 60 personen);
- 12 Boddaertcentra (61 instellingen);
- 13 Medische kleuterdagverblijven (79 instellingen);
- 14 School- en jeugdartsen (24 personen);
- 15 Peuterspeelzalen (circa 1600 instellingen);
- 16 FIOM (circa 25 personen).

Bijlage 4

Regionale spreiding bij beroepsbeoefenaren en professionele hulpverleners⁵⁷

Om inzicht te geven in de regionale spreiding van de twee onderzoeksgroepen (beroepsbeoefenaren en professionele hulpverleners) zijn drie tabellen opgenomen.

- De verdeling van het aantal respondenten over de onderscheiden regio's, afgezet tegen populatiegegevens (over het aantal inwoners per regio).
- De verdeling van het aantal respondenten, afgezet tegen populatiegegevens over het aantal inwoners per regio over vier gebieden in Nederland.
- Dezelfde vergelijking, maar nu voor de drie grote steden versus de rest van Nederland.

Tabel 4.1: De verdeling over de tien onderscheiden regio's (14%)

	Verdeling over Nederlandse populatie*	Beroeps- beoefenaren	Hulpverleners
Friesland	4	15	13
Drenthe	3	13	11
Groningen/Overijssel	10	8	8
Gelderland/Utrecht/Flevoland	21	9	11
Noord- en Zuid-Holland (3 grote steden)	19	8	11
Zeeland/Brabant/Limburg	20	8	11
Regio Amsterdam	7	13	13
Rotterdam	7	7	6
Den Haag	5	7	5
Regio Z.O.-Noord-Brabant	4	13	12
Totaal	100	100	100

* CBS-gegevens over 1994.

⁵⁷ Hierbij gaat het steeds om de vestigingsplaats van de instelling waar de respondent werkzaam is.

Tabel 4.2: Verdeling respondenten en verdeling populatie over vier gebieden in Nederland (in %)

	Verdeling over Nederlandse populatie	Beroeps- beoefenaren	Hulpverleners
Friesland/Groningen/ Overijssel/Drenthe	17	35	32
Gelderland/Utrecht/Flevoland	21	9	11
Noord en Zuid Holland	38	35	34
Zeeland/Noord-Brabant/Limburg	24	21	23
Totaal	100	100	100

Tabel 4.3: Verdeling respondenten en populatie over drie grote steden en de rest van Nederland (in %)

	Verdeling over Nederlandse populatie	Beroeps- beoefenaren	Hulpverleners
Drie grote steden	19	27	24
Rest Nederland	81	73	76
Totaal	100	100	100